

ZAVOD za GOZDOVE
SLOVENIJE

Območna enota Maribor
Odsek za gozdne živali in lovstvo

Tyrševa 15
2000 Maribor

Tel.: +386 (0)2 234-16-15, fax.: +386 (0)2 234-16-33
e-pošta: oemaribor@zgs.gov.si

LETNI LOVSKO UPRAVLJAVSKI NAČRT

za

XV. PTUJSKO - ORMOŠKO

LOVSKO UPRAVLJAVSKO OBMOČJE

za

LETO 2017

KAZALO VSEBINE

1	UVOD	1
2	OPIS LUO S SEZNAMOM LOVIŠČ	2
3	ŽIVLJENJSKO OKOLJE DIVJADI	4
3.1	<i>Opravljeni ukrepi v življenjskem okolju divjadi v letu 2016</i>	4
3.2	<i>Načrtovani ukrepi v življenjskem okolju v letu 2017.....</i>	6
3.3	<i>Škode od divjadi</i>	8
3.4	<i>Vpliv rastlinojede divjadi na gozdne ekosisteme</i>	13
4	ŽIVALSKÉ VRSTE - DIVJAD.....	20
4.1	<i>Srna (Capreolus capreolus)</i>	20
4.2	<i>Navadni jelen (Cervus elaphus).....</i>	25
4.3	<i>Damjak (Dama dama).....</i>	26
4.4	<i>Gams (Rupicapra rupicapra).....</i>	27
4.5	<i>Muflon (Ovis ammon musimon)</i>	29
4.6	<i>Divji prašič (Sus scrofa).....</i>	32
4.7	<i>Lisica (Vulpes vulpes)</i>	36
4.8	<i>Jazbec (Meles meles).....</i>	38
4.9	<i>Kuna belica (Martes foina) in kuna zlatica (Martes martes).....</i>	39
4.10	<i>Navadni polh (Glis glis)</i>	40
4.11	<i>Pižmovka (Ondatra zibethia)</i>	41
4.12	<i>Poljski zajec (Lepus europaeus).....</i>	42
4.13	<i>Fazan (Phasianus colchicus).....</i>	44
4.14	<i>Poljska jerebica (Perdix perdix)</i>	46
4.15	<i>Raca mlakarica (Anas platyrhynchos)</i>	47
4.16	<i>Sraka (Pica pica), šoja (Garrulus glandarius) in siva vrana (Corvus cornix).....</i>	49
4.17	<i>Nutrija (Myocastor coypus).....</i>	52
4.18	<i>Rakunasti pes (Nyctereutes procyonoides).....</i>	52
4.19	<i>Šakal (Canis aureus).....</i>	53
4.20	<i>Načrt dodajanja divjadi.....</i>	54

5	EVIDENCE	55
6	PRILOGE NAČRTA	57

KAZALO PREGLEDNIC

Preglednica 1.1: Kronologija nastanka letnega načrta za XV: Ptujsko-Ormoško LUO za 2017.....	1
Preglednica 2.1: Pregled lovišč v LUO	2
Preglednica 3.1: Opravljeni ukrepi v življenjskem okolju divjadi v letu 2016	4
Preglednica 3.2: Načrtovani ukrepi v življenjskem okolju divjadi v letu 2017	6
Preglednica 3.3: Škoda, ki jo je povzročila divjad v letu 2016	8
Preglednica 3.4: Število škodnih primerov v zadnjem petletnem obdobju	9
Preglednica 3.5: Opravljeni ukrepi za preprečevanje škod od divjadi 2016	10
Preglednica 3.6: Načrtovani ukrepi za preprečevanje škod 2017	10
Preglednica 3.7: Število popisanih osebkov na hektar in njihov delež ter delež objedenosti po višinskih razredih in drevesnih vrstah v letu 2014 popisna enota Slovenske gorice.....	15
Preglednica 3.8: Število popisanih osebkov na hektar in njihov delež ter delež objedenosti po višinskih razredih in drevesnih vrstah v letu 2014 popisna enota Haloze	17
Preglednica 4.1: Delež izgub srnjadi po loviščih zaradi prometa-2016.	21
Preglednica 4.2: Načrt odvzema srne po strukturi.....	22
Preglednica 4.3: Analiza odvzema srnjadi.....	24
Preglednica 4.4: Analiza odvzema navadni jelen	25
Preglednica 4.5: Analiza odvzema damjak.....	26
Preglednica 4.6: Načrt odvzema gamsov 2017	27
Preglednica 4.7: Analiza odvzema gams.....	28
Preglednica 4.8: Načrt odvzema muflonov 2017	29
Preglednica 4.9: Delež odvzema po loviščih osrednjega območja.....	30
Preglednica 4.10: Analiza odvzema muflon.....	31
Preglednica 4.11: Načrt odvzema divjih prašičev v osrednjem območju 2016	33
Preglednica 4.12: Analiza odvzema divji prašič – celotno LUO.....	34
Preglednica 4.13: Analiza odvzema divji prašič – osrednje območje	35
Preglednica 4.14: Analiza odvzema lisic.....	37
Preglednica 4.15: Analiza odvzema jazbec	39
Preglednica 4.16: Analiza odvzema kun.....	40
Preglednica 4.17: Analiza odvzema pižmovka	41
Preglednica 4.18: Analiza odvzema poljski zajec	43
Preglednica 4.19: Analiza odvzema fazana.....	45
Preglednica 4.20: Analiza odvzema poljska jerebica.....	46
Preglednica 4.21: Analiza odvzema raca mlakarica	48
Preglednica 4.22: Analiza odvzema sraka, šoja, siva vrana.....	51
Preglednica 4.23: Načrt vlaganj divjadi 2017.....	54

KAZALO SLIK

Slika 1: Lovišča v XV. Ptujsko-Ormoškem LUO in položaj LUO v Sloveniji	3
Slika 2: Dinamika ovrednotenih škod po vrstah divjadi v LUO za obdobje 2012 - 2016	8
Slika 3: Škode in odvzem divjih prašičev v obdobju 2012 – 2016	9
Slika 4: Popisne enote v Ptujsko-Ormoškem lovsko upravljavskem območju	13
Slika 5: Izraženost problematike stanja mladja po popisnih enotah glede na 20 različnih kazalnikov ..	14
Slika 6: Primerjava indeksov vrstne pestrosti in vrstne izenačenosti med obema popisoma za popisno enoto Slovenske gorice	16
Slika 7: Primerjava indeksov vrstne pestrosti in vrstne izenačenosti med obema popisoma za popisno enoto Haloze	18

1 UVOD

Letni lovsko upravljavski načrt za XV. Ptujsko-Ormoško lovsko upravljavsko območje za leto 2017 je sestavljen v skladu z Zakonom o divjadi in lovstvu in njegovimi spremembami (Ur.l. RS, št. 16/04, odločba US št. 120/06, št. 17/08, št. 46/14 – ZON-C). Zakon določa izdelavo letnih lovsko upravljavskih načrtov za lovsko upravljavska območja (Ur.l. RS, št. 110/04), ki so nadomestila nekdanja lovsko gojitvena območja. Znotraj lovsko upravljavskega območja so opredeljena lovišča (Ur.l. RS, št. 128/04), za katera so bile leta 2009 podeljene koncesije o upravljanju z lovišči. Razdelilnik načrtovanih ukrepov v življenjskem okolju divjadi in odvzema divjadi je s tem načrtom izdelan za lovišča, ki so opredeljena v koncesijskem razmerju med RS in LD. Nekatera stara in nova lovišča se bistveno razlikujejo, razlike pa so tudi v sedaj natančno določenih mejah in površinah, tako lovnih, kot nelovnih. Skladno z Zakonom o divjadi in lovstvu je bilo ustanovljeno Območno združenje upravljavcev lovišč za XV. LUO in izvoljen devet članski izvršni odbor, ki v postopku izdelave tega načrta zastopa upravljavce lovišč v LUO.

Letni načrt za XV. Ptujsko-Ormoško lovsko upravljavsko območje za leto 2017 temelji na ciljih in usmeritvah lovsko upravljavskega dela Območnega načrta za XV. LUO 2011-2020. Poleg zgoraj navedenih predpisov je napisan tudi v skladu s/z:

- Zakonom o gozdovih (Ur.l. RS, št. 30/93 in spremembe).
- Pravilnikom o načrtih za gospodarjenje z gozdovi in upravljanje z divjadjo (Ur.l. RS, št. 91/10).
- Uredbo o določitvi divjadi in lovnih dob (U.l. RS, št. 101/04, št. 81/14).
- Odlok o lovsko upravljavskih območjih v Republiki Sloveniji in njihovih mejah (Ur.l. RS, št. 110/04).
- Uredbo o ustanovitvi lovišč s posebnim namenom v RS (Ur.l. RS, št. 117/04, št. 38/14).
- Odlok o loviščih v Republiki Sloveniji in njihovih mejah (Ur.l. RS, št. 128/04, št. 38/14).
- Navodili za usmerjanje razvoja populacij divjadi v Sloveniji (usklajeno ZGS, znanstveno-raziskovalne institucije, LZS, OZUL-i in IRSKO, 2011).
- Sklepom št. 16 o obveznih izhodiščih pri izdelavi letnih načrtov LUO za leto 2017 ... izdanega s strani Direktorja ZGS (številka dopisa: 010-116/2017 z dne 27. 2. 2017).

Najpomembnejši dogodki, ki so vplivali na sam nastanek načrta so prikazani v spodnji preglednici:

Preglednica 1.1: Kronologija nastanka letnega načrta za XV: Ptujsko-Ormoško LUO za 2017.

Datum	Kraj	Organ	Vsebina
20. in 21. januar 2017	Ptuj	Komisija za oceno odstrela in izgub divjadi	Pregled odstrela in izgub divjadi
2. marec 2017	Ptuj	IO OZUL	Uskladitveni sestanek
14. marec 2017	Maribor	Strokovni svet OE	Določitev osnutka načrta
28. marec 2017	Maribor	Vabljeni	Javna predstavitev načrta
4. april 2017	Maribor	Svet OE Maribor	Določitev predloga načrta
10. april 2017	Ljubljana	MKGP	Oddaja načrta na MKGP

Za pogosteje uporabljene izraze so v pričujočem načrtu uporabljene naslednje okrajšave:

- LUO – lovsko upravljavsko območje,
- OZUL – območno združenje upravljavcev lovišč,
- LD – lovska družina,
- GGO – gozdnogospodarsko območje,
- ZGS – Zavod za gozdove Slovenije,
- OE – območna enota,
- PE – popisna enota,
- MKGP – Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano,
- ARSO – Agencija republike Slovenije za okolje,
- UVHVVR – Uprava RS za varno hrano, veterinarstvo in varstvo rastlin,
- IRSKGLR – Inšpektorat RS za kmetijstvo, gozdarstvo, lovstvo in ribištvo.

2 OPIS LUO S SEZNAMOM LOVIŠČ

Ptujsko - Ormoško lovsko upravljavsko območje leži na severovzhodu Slovenije in meji na zahodu na Slovensko goriško LUO, na jugu in vzhodu na R Hrvaško, na severu pa na Pomursko LUO.

Javno gozdarsko službo na območju LUO opravlja ZGS, OE Maribor in v majhnem delu na jugu območja OE Celje.

Ptujsko - Ormoško lovsko upravljavsko območje ima v slovenskem merilu pomembno vlogo na področju upravljanja s srnjadjo in malo poljsko divjadjo, predvsem fazanom, poljskim zajcem in poljsko jerebico. S prisotnostjo ostalih vrst divjadi območje ne izstopa, razen s prisotnostjo muflona na pogorju Boča.

Glavne vrste divjadi, s katerimi se upravlja v okviru LUO so:

- SRNJAD: celotno območje,
- JELENJAD: občasno prisotna vrsta,
- MUFLON: na Boču,
- GAMS: Donačka gora in Boč,
- DIVJI PRAŠIČ: v Halozah in na Boču, drugje občasno prisotna vrsta,
- FAZAN: na celotnem območju, razen v jugozahodnem delu,
- POLJSKA JEREBICA: območje Dravskega in Ptujkega polja in Pesniške doline,
- POLJSKI ZAJEC: večje območje kot fazan, najmanj v neposredni bližini Ptuja,
- RACA MLAKARICA: v območju, kjer so večji ribniki ter ob Dravi, Dravinji in Pesnici.

Preglednica 2.1: Pregled lovišč v LUO

Šifra lovišča	Ime lovišča	Upravna enota	Površina (ha)		
			Skupna	Lovna	Nelovna
1501	TRNOVSKA VAS	PTUJ	2.495	2.372	123
1502	VITOMARCI	PTUJ	2.223	2.098	125
1503	DESTRNIK	PTUJ	3.509	3.291	217
1504	JURŠINCI	PTUJ	2.851	2.687	163
1505	TOMAŽ pri ORMOŽU	ORMOŽ	4.060	3.829	231
1506	IVANJKOVCI	ORMOŽ	2.556	2.368	188
1507	KOG - VINSKI VRHOVI	ORMOŽ	3.456	3.241	215
1508	SREDIŠČE	ORMOŽ	3.234	3.060	174
1509	ORMOŽ	ORMOŽ	2.963	2.587	375
1510	VELIKA NEDELJA	ORMOŽ	3.281	3.062	219
1511	BRESNICA - PODGORCI	ORMOŽ	2.140	2.009	131
1512	DORNAVA - POLENŠAK	PTUJ	2.556	2.383	173
1513	SVETA MARJETA niže PTUJA	PTUJ	2.728	2.436	292
1514	ZAVRČ	PTUJ	2.123	2.003	119
1515	CIRKULANE	PTUJ	3.142	2.924	218
1516	MARKOVCI	PTUJ	2.641	2.343	297
1517	JOŽE LACKO - PTUJ	PTUJ	5.361	4.475	886
1518	BORIS KIDRIČ	PTUJ	5.535	4.790	745
1519	PTUJ	PTUJ	4.435	3.951	484
1520	LESKOVEC v HALOZAH	PTUJ	3.801	3.582	218
1521	PODLEHNIK	PTUJ	5.320	5.090	230
1522	DRAVINJA - MAJŠPERK	PTUJ	5.597	5.284	313
1523	CIRKOVCE	PTUJ	3.122	2.951	171
1524	MAKOLE	SL. BISTRICA	3.676	3.507	169

se nadaljuje

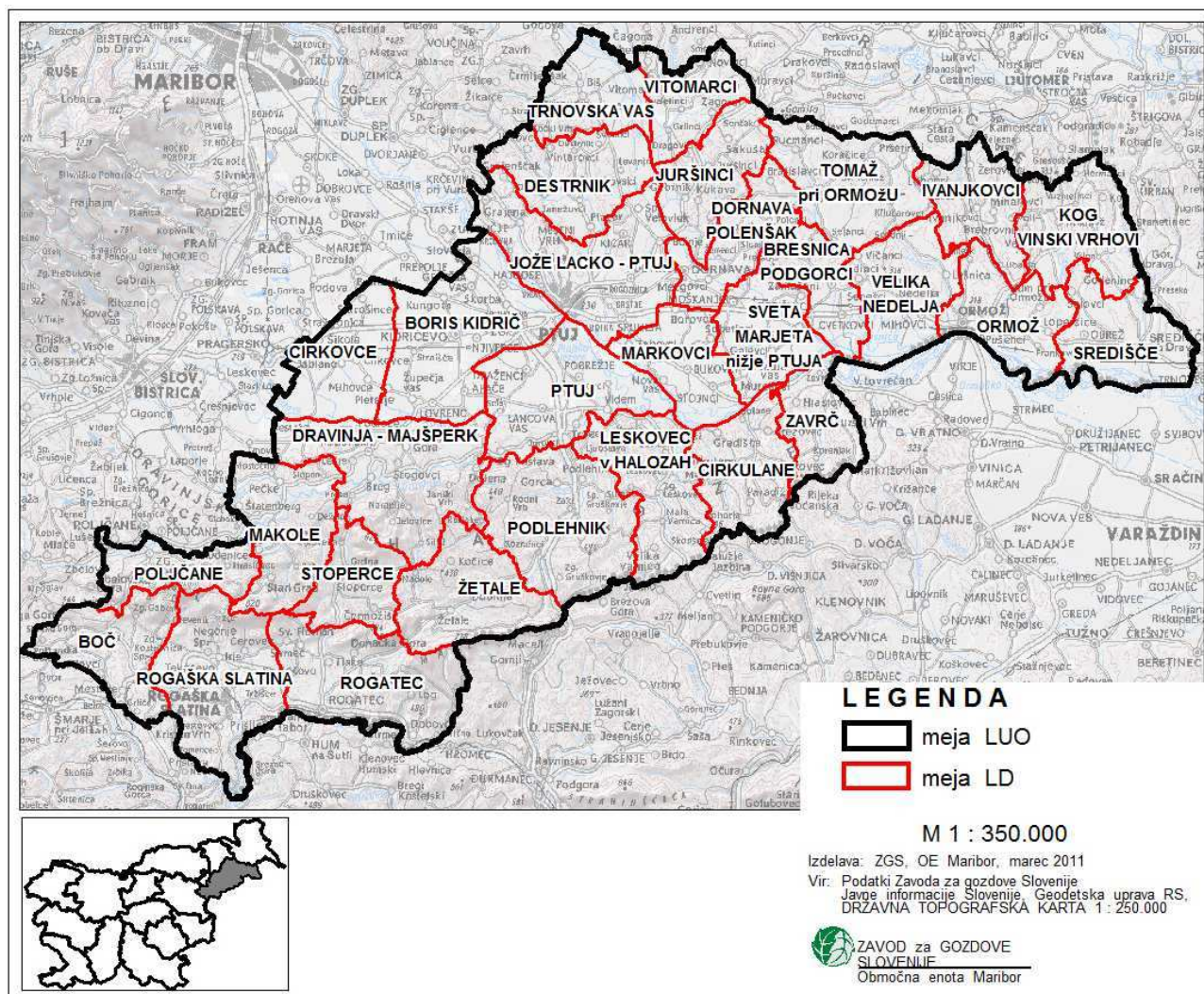
nadaljevanje

1525	STOPERCE	PTUJ	2.270	2.200	70
1526	ŽETALE	PTUJ	3.803	3.672	131
1527	ROGATEC	ROGAŠKA SL.	4.922	4.639	283
1528	ROGAŠKA SLATINA	ROGAŠKA SL.	4.959	4.373	586
1529	POLJČANE	SL. BISTRICA	2.138	2.008	130
1530	BOČ	ROGAŠKA SL.	3.095	2.842	253
SKUPAJ			103.990	96.061	7.929

V LUO je 30 lovišč v upravljanju LD v skupni površini 103.990 ha, od tega je lovni površin približno 92 % - 96.061 ha. Skladno z 10. čl. ZDLov-1 so iz skupnih površin lovišč izločena vsa območja naselij in zaselkov, javni in zasebni parki ter pokopališča, vrtovi in vse površine intenzivne pridelave kmetijskih kultur, ki so ograjene z ograjo. Prav tako so izločene še obore za rejo divjadi, vojaški objekti in druge urbane površine (javne ceste...). Od skupne površine LUO znaša delež nelovnih površin slabih 8 % ali 7.929 ha.

Upravno je območje razdeljeno na več upravnih enot: UE Ptuj – 18 lovišč, UE Ormož – 7 lovišč, UE Rogaška Slatina – 3 lovišča in UE Slovenska Bistrica – 2 lovišči.

Povprečna velikost lovišča v LUO je 3.466 ha oziroma 3.199 ha lovne površine. Najmanjše lovišče meri 2.123 ha (Zavrč), največje pa 5.597 ha (Dravinja-Majšperk).

Slika 1: Lovišča v XV. Ptujsko-Ormoškem LUO in položaj LUO v Sloveniji

3 ŽIVLJENJSKO OKOLJE DIVJADI

Ohranjanje, vzdrževanje in izboljševanje bivalnih in prehranskih pogojev divjadi mora biti ob izvrševanju načrtovanega odvzema prednostna naloga upravljavk lovišč v LUO.

Ukrepi v življenjskem okolju divjadi, ki jih izvajajo lovišča bogatijo naravne prehranske in bivalne pogoje za prostoživeče živali. Ocenjujemo, da je življenjsko okolje divjadi v LUO še dokaj ohranjeno, z jasnim trendom slabšanja v zadnjih dveh desetletjih. Razvoj podjetništva je namreč pogojeval gradnjo infrastrukturnih objektov, še posebej cestnega omrežja, industrijskih območij, obrtnih con in logističnih objektov. Vse navedeno močno omejuje življenjski prostor divjadi v LUO.

Vse več kmetijskih površin je ograjenih za namene pašništva, kar dodatno omejuje življenjski prostor divjadi.

Pogoji za malo divjad v LUO so zelo različni in mestoma precej slabi. Temeljni vzrok temu je izredno visoka gostota cestnega omrežja, ki se je v zadnjih desetletjih močno posodobilo in zgostilo. Izgube poljske divjadi na cestah so zaskrbljujoče. Kljub delnemu zaraščanju in opuščanju kmetijskih površin, je še vedno premalo remiznih površin. Tradicionalne oblike kmetovanja s kolobarjenjem in pestrostjo različnih kultur so sicer prisotne, vendar je delež tako obdelanih kmetijskih površin še vedno premajhen.

Vzdolž meje z republiko Hrvaško je kar v nekaj loviščih (Kog-Vinski vrhovi¹, Središče, Ormož, Velika Nedelja, Zavrč, Podlehnik in Rogatec z namenom reševanja »begunske krize« in nelegalnega prestopanja državne meje, postavljenih več t.i. začasnih tehničnih ovir (ZTO) v obliki kolutnih bodečih žic ali panelnih ograj. Za divjad in ostale prostoživeče živali to vsekakor predstavlja novo oviro na njihovih poteh in ni še povsem raziskano kako živali reagirajo na tovrstne ovire. V lanskem letu upravljavci lovišč niso poročali o zgubah zaradi zapletov divjadi v ZTO. Je pa bila realizacija načrta odvzema srnjadi v primeru enega lovišča – LD Središče zaradi zmanjšanja lovne površine za cca. 200 hektarjev otežena, a še zmeraj znotraj dovoljenih toleranc.

Upravljavce lovišč, ki imajo na območju svojih lovišč tovrstne ovire opozarjamo na dosledno kontrolo in beleženje morebitnih izgub, kakor tudi na primerno izvajanje vseh lovskih aktivnosti. To pomeni lov stran od smeri ovir, opuščanje nepotrebne t.i. »lovskega« vznemirjanja divjadi v neposredni bližini ovir, opozarjanje lastnikov psov o nujnosti vodenja psov na povodcih, opozarjanje rekreativcev,....

3.1 Opravljeni ukrepi v življenjskem okolju divjadi v letu 2016

Preglednica 3.1: Opravljeni ukrepi v življenjskem okolju divjadi v letu 2016

Vrsta ukrepa	Enota mere	Načrtovan obseg 2016	Realiziran obseg 2016	Stopnja uresničitve načrta (%)
1. UKREPI ZA VARSTVO IN MONITORING DIVJADI				
Ukrepi za varstvo in monitoring divjadi	ure	12.057	11.650	97
2. BIOMELIORATIVNI UKREPI				
Vzdrževanje pasišč s košnjo (ročna in strojna košnja)	ha	40,41	41,82	103
Spravilo sena z odvozom	ha	7,81	7,81	100
Priprava pasišč za divjad	ha	8,25	7,9	96
Gnojenje travnikov	ha	6,4	6,4	100
Vzdrževanje grmišč	ha	13,45	13,35	99
Vzdrževanje remiz za malo divjad	ha	49,54	47,58	96
Vzdrževanje gozdnega roba	ha	10,23	10,05	98
Izdelava in vzdrževanje kaluž	število	33	33	100
Izdelava in vzdrževanje večjega vodnega vira	število	9	9	100
Sadnja in vzdrževanje plodonosnega drevja in grmovja	število	918	643	70
Postavitve in vzdrževanje gnezdnic	število	67	58	87
3. BIOTEHNIČNI UKREPI				
Zimsko krmljenje parkljaste divjadi	kg	12.150	10.140	83
Zimsko krmljenje male divjadi	kg	105.805	103.620	98
Preprečevalno krmljenje	kg	20.800	20.450	98
Privabljalno krmljenje	kg	28.630	26.030	91
Krmne njive	ha	35,19	34,55	98
Pridelovalne njive	ha	20,48	20,43	100
Količina soli	kg	3.000	2.931	98
4. LOVSKI OBJEKTI				
Solnice (vse založene v konkretnem letu)	število	1.670	1.538	92
Lovske preže (obnova in novogradnja)	število	219	234	107
Krmišča (obnova in novogradnja)	število	216	220	102
Lovske steze (obnova in novogradnja)	km	30,50	26,60	87

¹ Upoštevana pripomba g.Kropeja na javni obravnavi

Ukrepi za varstvo in monitoring divjadi

To so ukrepi, ki jih upravljavci lovišč opravljajo predvsem v sklopu lovsko čuvajske službe in so vezani na spremljanje stanja v habitatih posameznih vrst divjadi in njihovih populacijah. Upravljavci lovišč so za ukrepe varstva in monitoringa v preteklem letu zabeležili 11.650 opravljenih ur. Načrtovane ure za te ukrepe so bile realizirane 97%.

Biomeliorativna dela

Izvedeni biomeliorativni ukrepi, s katerimi ohranjamo in izboljšujemo prehranske in bivalne razmere za divjad, so bili v večini primerov dobro realizirani. Ocenjujemo, da bi posamezni upravljavci lovišč (Boč, Ivanjkovci, Makole, Stoperce, Zavrč in Žetale) lahko dosegli večjo stopnjo realizacije vzdrževanja grmišč in remiz za malo divjad, oziroma jih sploh načrtovali. Posamezna lovišča v pogledu realizacije vzdrževanja remiz za malo divjad močno izstopajo z velikimi površinami (Boris Kidrič, Dravinja Majšperk, Jože Lacko-Ptuj, Središče), kar je na eni strani spodbudno za ostale, a vendar vprašljivo glede realne površine. Spodbudno je dejstvo, da so opravljena predvsem tista dela, ki pomenijo neposredno izboljšanje življenjskega okolja divjadi. Menimo, da so bili opravljeni ukrepi ustrezni in so dosegli svoj namen. Realizacija vseh načrtovanih biomeliorativnih del je bila znotraj dovoljenih odstopanj.

Biotehnični ukrepi

Ukrepi s katerimi upravljavci lovišč neposredno izboljšujejo prehranske možnosti divjadi so bili v povprečju realizirani malo pod 100%. Vse oblike vnosa krme so bile pod dovoljenimi količinami. Vse vrste krmjenja skupaj so bile realizirane 96%. Skupna količina krme, ki jo kot dodatno energijo upravljavci vnašajo v lovišča ni presegla načrtovane višine. Kljub jasni opredelitvi načrta, ki je dal prednost krmnim njivam pred pridelovalnimi njivami, se še vedno precej obdeluje slednje in to prepogosto s koruzo, ki je v tej kmetijski krajini že tako močno zastopana.

Lovski objekti

Upravljavci so s soljo založili 1.538 solnic za kar so porabili 2.930 kg soli oziroma skoraj 2,0 kg/solnico. Na novo so zgradili in obnovili 234 lovskih prež, 220 krmišč in 26,6 km lovskih stez. Po naši oceni opravljena dela zagotavljajo zadostno količino lovskih objektov, ki se ohranjajo v primernem stanju, ter so namenjeni zagotavljanju optimalnih pogojev za izvajanje lova. Podroben pregled realizacije pokaže velike razlike med posameznimi upravljavci glede porabljenega časa za izvedbo posameznih del. Razlike so sicer manjše kakor pretekla leta, vendar jih bo treba v bodoče še bolj poenotiti ali vsaj približati povprečju.

3.2 Načrtovani ukrepi v življenjskem okolju v letu 2017

Preglednica 3.2: Načrtovani ukrepi v življenjskem okolju divjadi v letu 2017

Vrsta ukrepa	Enota mere	Realiziran obseg 2016	Načrtovan obseg 2017
1. UKREPI ZA VARSTVO IN MONITORING DIVJADI			
Ukrepi za varstvo in monitoring divjadi	ure	11.650	12.124
2. BIOMELIORATIVNI UKREPI			
Vzdrževanje pasišč s košnjo (ročna in strojna košnja)	ha	41,82	38,67
Spravilo sena z odvozom	ha	7,81	7,36
Priprava pasišč za divjad	ha	7,9	8,15
Gnojenje travnikov	ha	6,4	6,7
Vzdrževanje grmišč	ha	13,35	13,81
Vzdrževanje remiz za malo divjad	ha	47,58	41,72
Vzdrževanje gozdnega roba	ha	10,05	9,59
Izdelava in vzdrževanje kaluž	število	33	33
Izdelava in vzdrževanje večjega vodnega vira	število	9	8
Sadnja in vzdrževanje plodonosnega drevja in grmovja	število	643	761
Postavitev in vzdrževanje gnezdnic	število	58	57
3. BIOTEHNIČNI UKREPI			
Zimsko krmljenje parkljaste divjadi	kg	10.140	11.590
Zimsko krmljenje male divjadi	kg	103.620	99.210
Preprečevalno krmljenje	kg	20.450	18.800
Privabljalno krmljenje	kg	26.030	32.490
Krmne njive	ha	34,55	34,94
Pridelovalne njive	ha	20,43	20,28
Količina soli	kg	2.931	3.295
4. LOVSKI OBJEKTI			
Solnice (vse založene v konkretnem letu)	število	1.538	1.680
Lovske preže (obnova in novogradnja)	število	234	239
Krmišča (obnova in novogradnja)	število	220	185
Lovske steze (obnova in novogradnja)	km	26,60	36,50

Ukrepi za varstvo in monitoring:

Ukrepi, ki so zajeti pod pojmom varstvo in monitoring divjadi so zaradi spreminjanja življenjskih pogojev populacij divjadi izjemno pomembni z vidika ohranjanja narave in še posebej življenjskih pogojev divjadi. V okviru javnih pooblastil je treba s preventivnimi pristopi zagotavljati mir v loviščih in skupaj z lovsko čuvajsko službo ter inšpekcijo opozarjati javnost na motnje v okolju. Prav tako je pomembno spremljanje vseh negativnih vplivov, ki omejujejo življenjske pogoje divjadi, pri čemur je potrebno izpostaviti predvsem kontrolo vožnje z motornimi vozili v naravnem okolju, dejavnosti potepuških psov in negativnih posledic kmetijske ter gozdarske proizvodnje.

Načrt ukrepov za varstvo in monitoring divjadi je na visokem nivoju, kar je verjetno povezano z javnimi pooblastili lovišč in večjo odgovornostjo za upravljanje z lovišči, ki je navedena v koncesijskem razmerju med upravljavci lovišč in RS. Ukrepe nadzora in varovanja naravnega okolja je zaželeno realizirati, pri tem pa je še posebej važno izvajanje svetovalne vloge v javnosti. Pomembno je obveščanje lastnikov zemljišč v smislu ohranitve populacij divjadi, še posebej v času razmnoževanja in v obdobjih ostrejših klimatskih razmer (daljše zimsko obdobje, poplave, suše, zmrzali,...).

Dopustna odstopanja realizacije načrta: **Upravljavci lovišč morajo načrtovane ukrepe realizirati vsaj v višini 80% načrtovanih ur.**

Biomeliorativni ukrepi:

Večino ukrepov s tega področja je namenjenih ohranjanju in krepitvi naravnih prehranskih in bivalnih pogojev za divjad. Predloge upravljavcev lovišč o ukrepih v življenjskem okolju divjadi za leto 2017 smo pri načrtu LUO v večini upoštevali, saj temeljijo na naravnih možnostih ter posebno najemniških odnosih lovišč z lastniki zemljišč. V primerjavi s prejšnjim letom, je načrt aktivnosti na področju biomeliorativnih del v LUO na istem nivoju, kar je glede na stanje v okolju primerno in utemeljeno, hkrati pa s tem trendom

zasledujemo dolgoročne usmeritve. Sicer v naravi ne manjka raznolikosti drevesnih vrst, vendar naj se od plodonosnih vrst vnašajo jerebika, skorš, češnja, oreh, lesnika. V letu 2017 je treba realizirati ukrepe vzdrževanja remiz za malo divjad v celoti, brez odstopanj navzdol.

Dopustna odstopanja realizacije načrta: **Obseg načrtovanih del (razen remiz) mora biti opravljen vsaj v višini 80%, dopustno in zaželeno je neomejeno preseganje obsega.**

Biotehnični ukrepi:

So z vidika ohranjanja populacij prostoživečih živali pomembni predvsem v ostrejših obdobjih leta in v času težje dostopnosti divjadi do prehranskih potencialov. Predloge lovišč s področja biotehničnih ukrepov smo primerjali z dejanskimi potrebami. Priporočamo, da se na krmnih njivah sadi krmne mešanice brez uporabe herbicidov in umetnih gnojil. V primeru, ko pridelki s pridelovalnih njiv niso popolnoma pobrani, lahko takšne njive prevzamejo tudi vlogo krmnih njiv, vendar morajo upravljavci lovišč zagotoviti dosledno upoštevanje navedenega in omogočiti divjadi na teh njivah dostop do pridelka skozi zimsko obdobje. Dopustna odstopanja realizacije načrta: **Načrt je lahko presežen pri krmnih njivah medtem, ko pri pridelovalnih ne.**

Ukrepi, ki so neposredno vezani na trajnostno upravljanje z divjadjo so prilagojeni cilju upravljanja s posameznimi živalskimi vrstami in s tem povezanimi ukrepi v habitatih. Pri načrtu se smiselno upošteva tudi višina in dinamiko opravljenih del v okolju zadnjih petih let. Kljub načrtovani količini dodatnega krmljenja je potrebno vnos hrane v naravne biotope prilagajati obrodu temeljnih plodonosnih drevesnih vrst in po potrebi zmanjšati obseg krmljenja divjadi. Polaganje kormuže in ostalih žit ob bogatem obrodu gozdnega drevja v jesenskem in zgodnjem zimskem času je nepotrebno.

Zimsko krmljenje divjadi je v LUO namenjeno muflonu in mali poljski divjadi (poljskemu zajcu, poljski jerebici, fazanu).

Dopustna odstopanja realizacije načrta:

- Muflon: Količina močne škrobne krmne ne sme biti presežena, voluminozno in sočno krmo pa je dovoljeno preseči.
- Mala poljska divjad: Količina krmne se lahko preseže.

Preprečevalno krmljenje se izvaja le za divjega prašiča.

Dopustna odstopanja realizacije načrta: Količina načrtovane krmne ne sme biti presežena.

Privabljalno krmljenje se dopušča z namenom spremljanja populacij divjadi, opazovanja in lažjega odstrela, ter je namenjeno divjemu prašiču in muflonu.

Potrebno je spoštovati načrtovane količine krmne, namen krmljenja, vrsto divjadi za katero se pretežno krmi, vrsto krmnišča, čas založenosti in vrsto krmne (glej poglavja »Ukrepi in usmeritve« pri posameznih živalskih vrstah.)

Mrhovišča za lažji odvzem lisic in ostalih malih zveri je dopustno zalagati samo v zimskem času. Na njih naj se uporabljajo tudi ostanki živali prostoživečih vrst. Locirana naj bodo na manj izpostavljenih, človeku težje dostopnih mestih. Pri zalaganju mrhovišč je potrebno upoštevati ukrepe s področja veterinarske stroke.

Lovski objekti:

Temeljni namen **solnic** v okolju je zagotavljanje dodatne ponudbe mineralov rastlinojedi divjadi, ki ji olajša spomladanski prehod na sočno naravno hrano, kakor tudi lažje opazovanje in doseganje načrta odvzema. Zalaganje v zmernih količinah (največ 3 kg na solnico na leto) je dovoljeno le v spomladanskih mesecih. Postavljanje solnic v mladovjih in sestojih v obnovi ni dovoljeno, prav tako ni dovoljeno zalaganje solnic ob cestah in v območju gozdnih rezervatov. Solnice za divjad se ne smejo nameščati na način, ki omogoča vnos soli v vodni biotop, **v nobenem primeru pa v razdalji manjši od 50 m od vodnega biotopa.**

Pri načrtu gradnje in obnove **visokih prež in krmnišč** smo v celoti upoštevali predloge lovišč, saj so predvidena dela na tem področju povezana predvsem s potrebami upravljavcev lovišč pri izvajanju monitoringa divjadi in lovu. Sicer pa je dinamika obnov in novogradenj lovskih objektov zadnja leta dokaj izenačena.

Načrtovanih obnov oz. novogradenj lovskih objektov ni potrebno realizirati.

Lovske kočice in bivaki sicer ne služijo neposredno upravljanju z divjadjo, vendar so za zagotavljanje pogodbениh obveznosti koncesionarja nujno potrebne.

3.3 Škode od divjadi

3.3.1 Škode v letu 2016

Preglednica 3.3: Škoda, ki jo je povzročila divjad v letu 2016

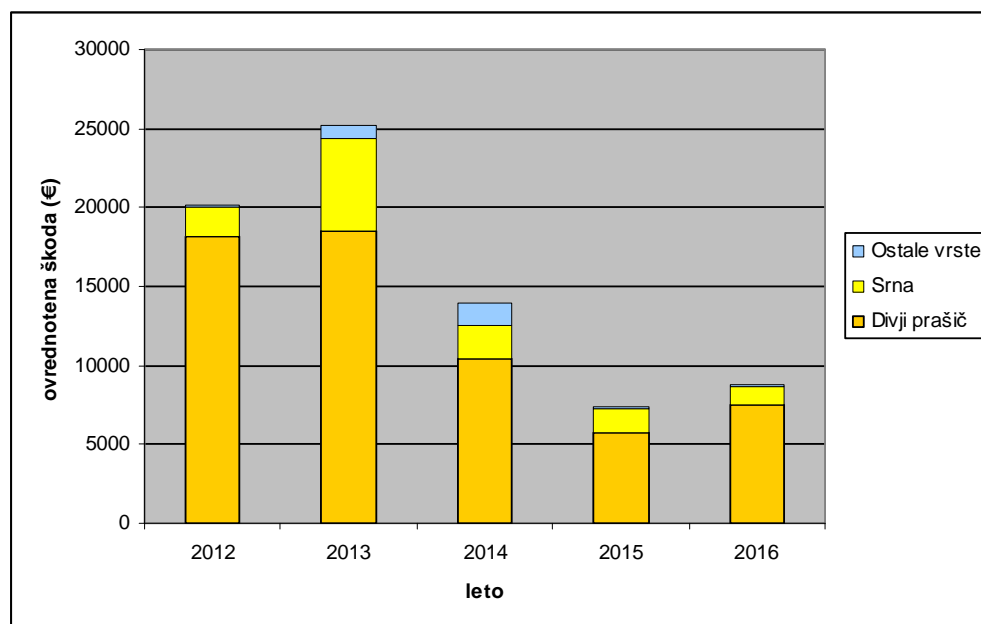
Vrsta divjadi	Kultura	Ovrednotena škoda 2016	
		EUR	EUR / 100 ha
srna	vinska trta	905,00	0,94
	vrtnine	239,52	0,25
skupaj srna		1.144,52	1,19
divji prašič	koruza	4.199,15	4,38
	krompir	230,00	0,24
	travna ruša	2.861,00	2,98
	žitarice	192,50	0,20
skupaj divji prašič		7.482,65	7,80
SKUPAJ PARKLJARJI		8.627,17	8,99
jazbec	koruza	71,00	0,07
siva vrana	koruza	133,70	0,14
SKUPAJ OSTALE VRSTE		204,70	0,21
VSE SKUPAJ		8.831,87	9,20

Ovrednotena škoda je seštevek dejansko izplačane škode, vrednosti izdanega materiale in ovrednotene urne postavke v primerih, ko gre za sanacijo v obliki dela (5,00 €/delovno uro).

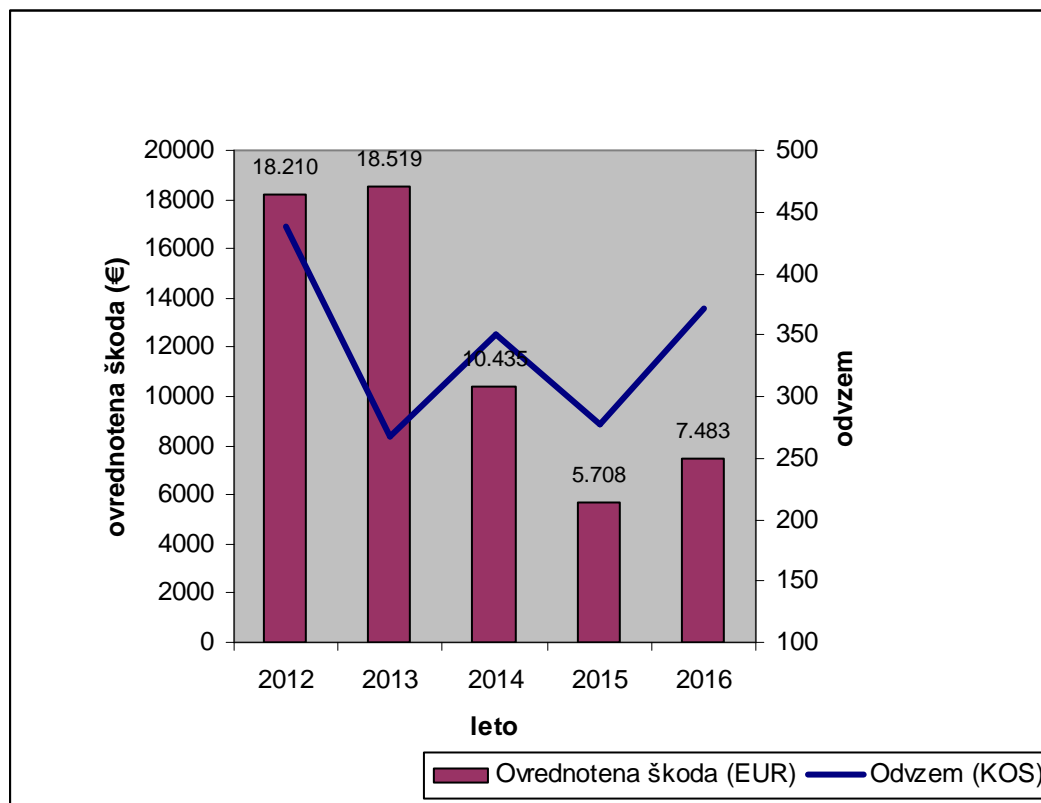
Ovrednotena škoda od divjadi na lovni površini v letu 2016 znaša 8.832 EUR in je pod petletnim povprečjem, ki je 15.111 EUR. V primerjavi z letom 2015 je škoda višja za 19 %.

Kot že vrsto let, daleč največ škode povzročajo divji prašiči. Višina ovrednotenih škod od divjega prašiča se je v primerjavi s preteklim letom povečala za 30 %, je pa še vedno močno pod petletnim povprečjem. Največ škode povzročajo divji prašiči na koruznih poljih, sledijo škode z ritjem na travni ruši. Višina ovrednotenih škod od srnjadi je v primerjavi s preteklim letom manjša za 28 %. Večino škode povzročene od srnjadi se nanaša na škodo na vinski trti.

Vpliv ostalih povzročiteljev je relativno majhen. Škode od sive vrane nastajajo pretežno na posevkih koroze, v glavnem v pozno pomladanskem obdobju, ko koroza kali do višine okoli 10 cm (maj, junij). Znatno zmanjšanje škod po sivih vranah pripisujemo možnosti izvajanja lova v spomladanskih mesecih (marec in april), ki je bila določenim upravljavkam lovišč dana s strani izdane odločbe MKGP.

Slika 2: Dinamika ovrednotenih škod po vrstah divjadi v LUO za obdobje 2012 - 2016

Slika 3: Škode in odvzem divjih prašičev v obdobju 2012 – 2016

Preglednica 3.4: Število škodnih primerov v zadnjem petletnem obdobju

lovišče	2012	2013	2014	2015	2016	Skupna vsota
BOČ		5	3		2	10
BORIS KIDRIČ		1	6			7
CIRKOVCE	1	3				4
DESTRNIK		1		1	1	3
DRAVINJA - MAJŠPERK	12	21	9	9	19	70
JOŽE LACKO - PTUJ	7	5	2	2	15	31
KOG - VINSKI VRHOVI		1		1		2
LESKOVEC V HALOZAH	17	14	27	5	8	71
MAKOLE	9	13	7	2	6	37
MARKOVCI	1	1				2
ORMOŽ	2	1				3
PODLEHNIK	38	39	25	20	28	150
POLJČANE	4	5			1	10
PTUJ	7	5	7	1	1	21
ROGATEC	3	8	3			14
SREDIŠČE	6	3	1	1	3	14
STOPERCE	2	2	8		2	14
TOMAŽ PRI ORMOŽU		2	1			3
VELIKA NEDELJA	2		1	1	1	5
ZAVRČ		2	1			3
ŽETALE	5	5	3	3	4	20
Skupna vsota	116	137	104	46	91	494

Opomba: 1 zapisnik o škodi pomeni 1 škodni primer

Kot je razvidno iz preglednice število škodnih primerov med letoma 2012 in 2013 naraste na rekordnih 137, nato pa v letih 2014 in 2015 močneje pade in doseže minimum v letu 2015 – 46 škodnih primerov. V lanskem letu 2016 se število škodnih primerov poveča na 91 in doseže skoraj petletno povprečje (98). Glavnino škodnih primerov v lanskem letu predstavljajo škode po divjem prašiču (kar 65 primerov od

skupno 91), sledijo škode po srnjadi (22 primerov), nato pa še dva primera od jazbeca in en primer škode po sivih vranah.

Glavnino škodnih primerov v petletnem obdobju predstavljajo škode od divjih prašičev (kar 374 oz. 76%).

Med lovišči močno izstopa Podlehnik, kjer v zadnjih petih letih beležijo 150 škodnih primerov, od tega je kar 134 primerov od divjih prašičev. Na splošno se kaže trend zmanjševanja škodnih primerov v loviških osrednjega območja te vrste, kjer se je intenziviral tudi odvzem v preteklih letih.

Gibanje škod od divjega prašiča v povezavi z odvzemom služi oceni trenda gibanja številčnosti populacije v bodoče in se lahko uporablja kot pripomoček pri načrtovanju ukrepov v populaciji in njenem življenjskem okolju. Ugotavljamo, da v zadnjih petnajstih letih prihaja od štiri do pet letnega ciklusa nihanja številčnosti vrste, ki je odvisna predvsem od biotskih dejavnikov. Največji vpliv na številčnost divjadi ima ponudba naravne hrane, ki močno vpliva na rodnost in preživetje mladičev v prvih mesecih po kotitvi. Z odstrelom divjega prašiča zgolj usmerjamo naravno gibanje populacije in jo skušamo oblikovati v smeri naravne starostne in spolne sestave.

Za škodo, ki jo povzroči divjad na nelovnih površinah v lovišču odgovarja upravljavec, v kolikor je škoda nastala po njegovi krivdi (krivdna odgovornost), sicer pa Republika Slovenija. Zaradi specifičnosti tovrstnih škodnih primerov lahko prihaja v določenih primerih do precej visokih zneskov odškodnine. Slednje so v veliki meri posledica ažurnosti prijav, ki so odvisne od seznanitve javnosti ter lovišč s postopki (prijave, ocenitve). V lanskem letu smo obravnavali dva primera škod od divjadi na nelovnih površinah.

3.3.2 Opravljeni ukrepi za preprečevanje škod od divjadi v letu 2016

Preglednica 3.5: Opravljeni ukrepi za preprečevanje škod od divjadi 2016

Vrsta ukrepa	Število objektov	Opravljenе ure
tehnična sredstva	12	898
kemična sredstva	43	1.650
skupaj	55	2.548

Največkrat uporabljeni ukrepi za zaščito so različna kemična odvrčala za odvrčanje prehodov predvsem srnjadi preko prometnic in odvrčala za odvrčanje srnjadi od vinogradov in trajnih nasadov. Upravljavci se poslužujejo tudi odvrčal za divjega prašiča in tehničnih sredstev – električnih ograj za odvrčanje divjih prašičev od posevkov in travinj.

3.3.3 Načrtovani ukrepi za preprečevanje škod v letu 2017

Preglednica 3.6: Načrtovani ukrepi za preprečevanje škod 2017

Vrsta ukrepa	Število objektov	Načrtovane ure
tehnična sredstva	13	904
kemična sredstva	43	1.744
skupaj	56	2.648

Za varovanje človekovega premoženja pred škodami od divjadi naj se lovišča poslužujejo električnih pastirjev, žičnih in plastičnih ograj, optičnih in zvočnih naprav, ter kemičnih odvrčal. Upravljavce lovišč, ki so imeli v lanskem letu probleme zaradi škod od divjega prašiča (Dravinja-Majšperk, Leskovec v Halozah in Podlehnik) in zaradi škod od srnjadi (Jože Lacko - Ptuj), še posebej opozarjamo na dosledno izvedbo načrtovanih ukrepov za preprečevanje škode. Lastnike zemljišč morajo lovišča, skladno s 53. členom ZDLov-1, ustrezno podučiti o načinu varovanja in uporabi sredstev za zaščito.

Upravljavci lovišč, ki imajo nadpovprečne petletne izgube zaradi povoza na cestah – nad 20 % (Boris Kidrič, Cirkovce, Ivanjokovci, Juršinci, Ptuj in Rogaška Slatina) naj na predelih cest, kjer je evidentiran povečan povoz v sodelovanju z upravljavci cest namestijo ustrezna sredstva za odvrčanje divjadi, hkrati pa od upravljavca ceste zahtevajo postavitev prometnega znaka o nevarnosti prehoda divjadi.

Način obravnave škod od divjadi v letu 2017

Dolžnost preprečevanja škode nalaga lovska zakonodaja tako upravljavcu lovišča kot lastnikom zemljišč. Ukrepi ki jih mora lovska organizacija izvajati morajo biti določeni v letnih načrtih lovišč. ZDLov-1 ne našteva, kateri so ti ukrepi, pač pa v 53. členu določa, da lovišča skupaj z lastniki kmetijskih zemljišč in

gozdov določijo medsebojne pravice in obveznosti v zvezi z uporabo zaščitnih sredstev in preprečevanjem škod od divjadi in na divjadi. Fizična ali pravna oseba (lastnik zemljišča) mora na primeren način kot dober gospodar narediti vse potrebno, da obvaruje svoje premoženje pred nastankom škode. Lastniki morajo uporabljati in vzdrževati zaščitna sredstva, ki jim jih preskrbi upravljavec lovišča. Sodelovanje lovske organizacije z lastniki pri zaščiti kmetijskih in gozdnih kultur pred škodo, ki jo lahko povzroči divjad, je obvezno. Lastnik, zakupnik ali drug uporabnik zemljišča, ki ne dovoli upravljavcu lovišča zavarovanja zemljišča, ga pri tem ovira, ali odstrani sredstva oziroma ovire za preprečevanje škode, ne dovoli oziroma preprečuje izvajanje lova, namerno poškoduje ali odstrani lovske objekte, oziroma ne ravna v skladu z ZDLov-1, nima pravice do povrnitve škode, ki jo povzroči divjad na teh površinah.

Pri škodah moramo ločiti povzročitelje škod, oziroma kdo za škodo odgovarja glede na to, kje je le-ta nastala.

ŠKODA NA PREMOŽENJU

A. Za škodo, ki jo povzroči divjad, na lovnih površinah v lovišču in lovišču s posebnim namenom odgovarja upravljavec lovišča. Postopek prijave in sklenitve sporazuma o višini odškodnine:

1. **Oškodovanec** mora v roku treh dni od dneva, ko je škodo opazil, pisno prijaviti nastalo škodo **pooblaščenцу upravljavca**, katerega osebne podatke in naslov do 31. 12. tekočega leta upravljavec javno objavi na krajevno običajen način. **Pooblaščenec lovišča ali lovišča s posebnim namenom** v osmih dneh po prijavi škode opravi ogled kraja dogodka in ob tem svoje ugotovitve zapiše v poseben obrazec.
2. Če se oškodovanec in pooblaščenec upravljavca, na kraju ogleda ali v osmih dneh, ne sporazumeta o višini odškodnine, pošlje oškodovanec pisno prijavo škode območni komisiji za ocenjevanje škode na kmetijskih in gozdnih kulturah pri LUO.
3. Komisijo za določanje višine škode na kmetijskih in gozdnih kulturah, sestavljajo predsednik ali njegov namestnik, ter dva člana ali njuna namestnika. En član komisije in njegov namestnik sta usposobljena za kmetijsko stroko, drugi član komisije in njegov namestnik pa za gozdarsko in lovsko stroko. Komisija zaseda v tričlanski sestavi in odloča z večino glasov. V delu komisije sodeluje tudi lovski inšpektor oziroma inšpektorica brez pravice glasovanja.
4. Na podlagi ocene komisije, ki mora opraviti ogled najpozneje v petnajstih dneh od prijave, poizkusi oškodovanec in upravljavec skleniti sporazum o plačilu odškodnine.
5. **Oškodovanec ali upravljavec**, ki se ne strinja z odločitvijo komisije, **lahko s tožbo zahteva**, da o odškodnini **odloči pristojno sodišče**. Tožbo morata vložiti najkasneje v treh letih od dneva, ko je škoda nastala. Sodišče tožbo zavrže, če oškodovanec ni vložil pisne prijave v skladu s prvim in drugim odstavkom tega člena.

Pri ocenjevanju škode je potrebno smiselno upoštevati izvajanje predpisanih zaščitnih ukrepov, glede na vrsto kulture oziroma način pridelave. Vse kulture intenzivne pridelave, (intenzivni sadovnjaki, površine za pridelavo povrtnin...) je potrebno ustrezno zaščititi v skladu s predpisi, ki jih podajo soglasodajalci za postavitve in obratovanje omenjenega objekta. Te kulture se skladno z 10. čl. ZDLov-1 izloči iz lovnih površin lovišč.

Odškodnina za povzročeno škodo mora nadomestiti dejansko povzročeno škodo. LD mora voditi pregled opravljenih ukrepov, dokazila o izvedbi preventivnih zaščitnih ukrepov ter vrsto in količino tehničnih in kemičnih sredstev, ki jih nudi lastnikom kot ukrep za preprečevanje škod. Z navodili uporabe repelentov je potrebno seznaniti oškodovance in kontrolirati pravilno izvedbo.

B. Za škodo, ki jo povzroči divjad, **na nelovnih površinah** v lovišču in lovišču s posebnim namenom je odgovoren upravljavec lovišča, če je storjena po njegovi krivdi (krivdna odgovornost), sicer pa Republika Slovenija. Postopek prijave in sklenitve sporazuma o višini odškodnine:

1. Oškodovanec mora v roku treh dni od dneva, ko je škodo opazil, pisno prijaviti nastalo škodo krajevno pristojni območni enoti Zavoda za gozdove Slovenije.
2. Pooblaščenca oseba območne enote Zavoda za gozdove Slovenije v osmih dneh po prijavi škode opravi ogled kraja dogodka in ob tem svoje ugotovitve zapiše v *Zapisnik o nastanku škode, ki jo povzročila divjad*.
3. Če se oškodovanec in pooblaščenca oseba ne sporazumeta o višini odškodnine, na kraju ogleda ali v osmih dneh ter ne skleneta *Sporazuma o določitvi višine odškodnine od divjadi na nelovnih površinah*, pošlje oškodovanec pisno prijavo škode ministrstvu, pristojnemu za divjad in lovstvo.
4. Oškodovanec, ki se ne strinja z odločitvijo ministrstva, pristojnega za divjad in lovstvo, lahko s tožbo zahteva, da o odškodnini odloči pristojno sodišče. Tožbo mora vložiti najkasneje v treh letih od dneva, ko je škoda nastala. Sodišče tožbo zavrže, če oškodovanec ni vložil pisne prijave v

skladu s prvim in drugim odstavkom tega člena.

C. Za škodo, ki jo povzročajo ***zavarovane vrste prostoživečih živali*** odgovarja R Slovenija, ki je vrste zavarovala. **Škodo ocenjuje pooblaščen delavec ZGS**, ki sestavi predpisan zapisnik sklence Sporazum z oškodovancem in ju posreduje na ARSO.

ŠKODA NA ZDRAVJU LJUDI

je tista, ki jo divjad povzroči neposredno zdravju človeka in je vsa nepremoženjska škoda, ki je nastala oškodovancu zaradi delovanja divjadi.

ŠKODA POVZROČENA Z IZVAJANJEM LOVA

je vsaka škoda, ki so jo pri izvrševanju lova povzročili lovci, gonjači ali drugi udeleženci lova in lovski psi.

Za škodo, povzročeno z izvrševanjem lova s strelnim orožjem, odgovarja upravljavec, ne glede na krivdo (objektivna odgovornost). Za ostalo škodo nastalo pri izvrševanju lova in upravljanja z loviščem ali loviščem s posebnim namenom, ima oškodovanec pravico neposredno uveljavljati škodo od povzročitelja.

ŠKODA NA DIVJADI

je premoženjska in ekološka škoda, povzročena z neposrednim protipravnim uničenjem, poškodovanjem ali prilastitvijo divjadi, njenih legel in gnezd ali povzročena posredno s protipravnimi posegi v prostor, ki spreminja, krči ali uničuje habitate, naravne prehode (biokoridorje) in druge za obstoj divjadi pomembne dejavnike.

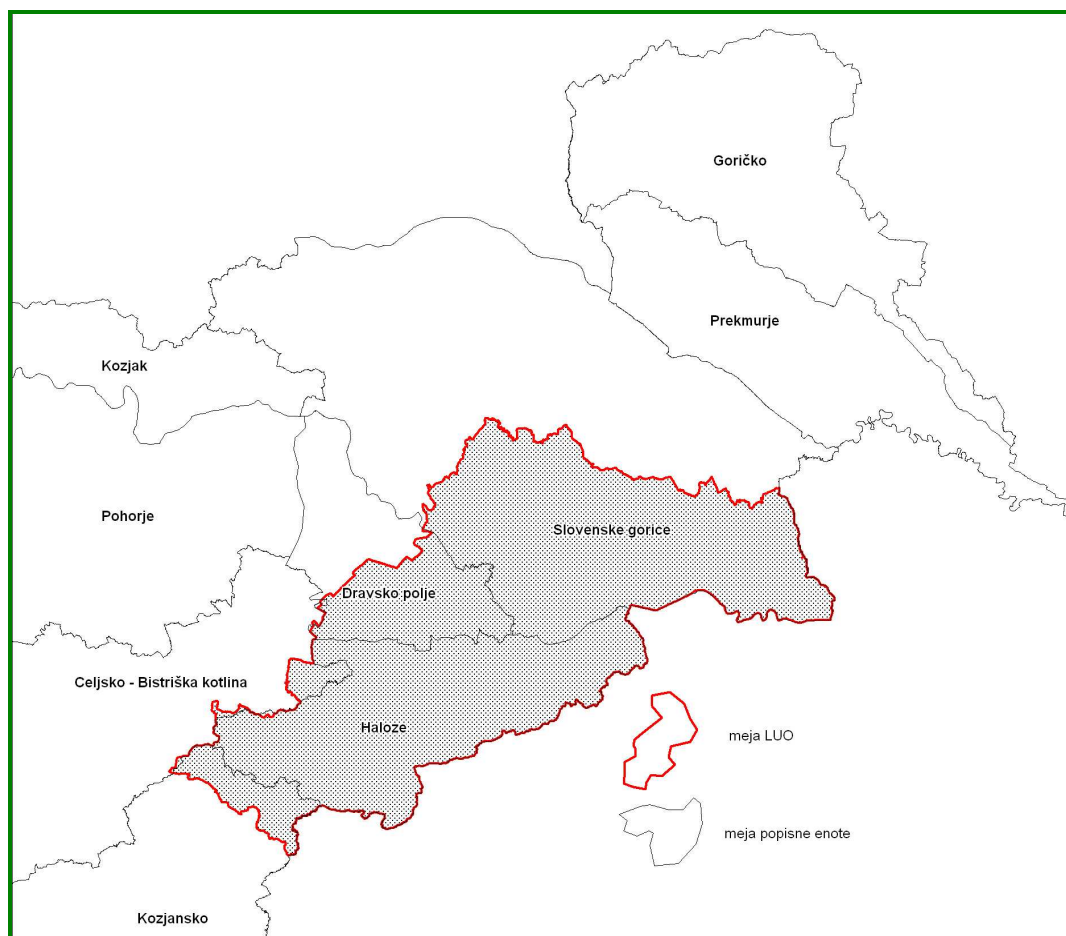
Odgovoren je tisti, ki je ravnal namenoma ali iz malomarnosti (krivdna odgovornost).

Za škodo na divjadi ob trku s premikajočim se vozilom, odgovarja voznik vozila, kolikor se ugotovi, da ni vozil v skladu s predpisi, upravljavec lovišča, kolikor se ugotovi, da je škoda nastala zaradi dejanj upravljavca, ali upravljavec za škodo na divjadi in voznik za škodo na vozilu, kolikor sta oba storila vse potrebno, da do škode ne bi prišlo.

3.4 Vpliv rastlinojede divjadi na gozdne ekosisteme

V letih 2009 in 2010 je ZGS opravil prvi popis objedenosti gozdnega mladja po prenovljeni metodi na območju celotne Slovenije. Izvedba popisa na terenu prostorsko ni vezano na območje LUO, ampak se opravlja po "ekoloških enotah" pri oblikovanju katerih smo upoštevali populacijska območja rastlinojede parkljaste divjadi in zaokrožena gozdnata območja, ki so si podobna po drevesni sestavi, geološki podlagi, klimi, ipd.

Leta 2014 smo v vseh popisnih enotah v LUO izvedli drugi popis objedenosti mladja. V vsaki od popisnih enot je bilo popisanih predpisano število ploskev, ki zagotavlja statistično zanesljivost metode (51 ploskev). Pri popisu ugotavljamo, da je stopnja objedenosti odvisna od številnih okoljskih dejavnikov. Kljub temu pa nam rezultati analize nudijo dodano vrednost pri razumevanju dogajanj v populacijah divjadi, predvsem glede gibanja njene številčnosti in gostot.

Slika 4: Popisne enote v Ptujsko-Ormoškem lovsko upravljavskem območju

Iz slike je razvidno, da na območju LUO ležijo štiri popisne enote in sicer največji delež zavzemata enoti **Slovenske gorice** in **Haloze**. Popisna enota Slovenske gorice leži v severnem delu LUO in zavzema območja petnajstih lovišč. Enota Haloze leži v osrednjem in južnem delu LUO in zavzema območje dvanajstih lovišč. V osrednjem delu LOU leži še popisna enota **Dravsko polje**, ki zavzema območje treh lovišč. Na skrajno južnem delu LUO leži še enota **Kozjansko**, ki zavzema območje treh lovišč.

S pretežnim deležem ležita v LUO dve popisni enoti in sicer enota Slovenske gorice in enota Haloze. V nadaljevanju je predstavljen popis objedenosti v teh dveh enotah.

Pri tolmačenju rezultatov popisa objedenosti se je potrebno zavedati, da so posamezne drevesne vrste v prehrani parkljaste divjadi različno priljubljene. Tako je npr. delež objedenosti plemenitih listavcev lahko zelo visok že pri nizkih gostotah, nasprotno pa je delež objedenosti smreke praviloma visok pri visokih gostotah divjadi. Raziskave kažejo, da se odvisnost med številčnostjo divjadi in objedenostjo mladja najbolj odraža pri objedenosti bukve. Bukev je med divjadjo srednje priljubljena, prostorsko je zastopana praktično na vseh rastiščih in je graditeljica večine sestojev, zato je primerna za ugotavljanje vpliva rastlinojede divjadi na gozdno mladje.

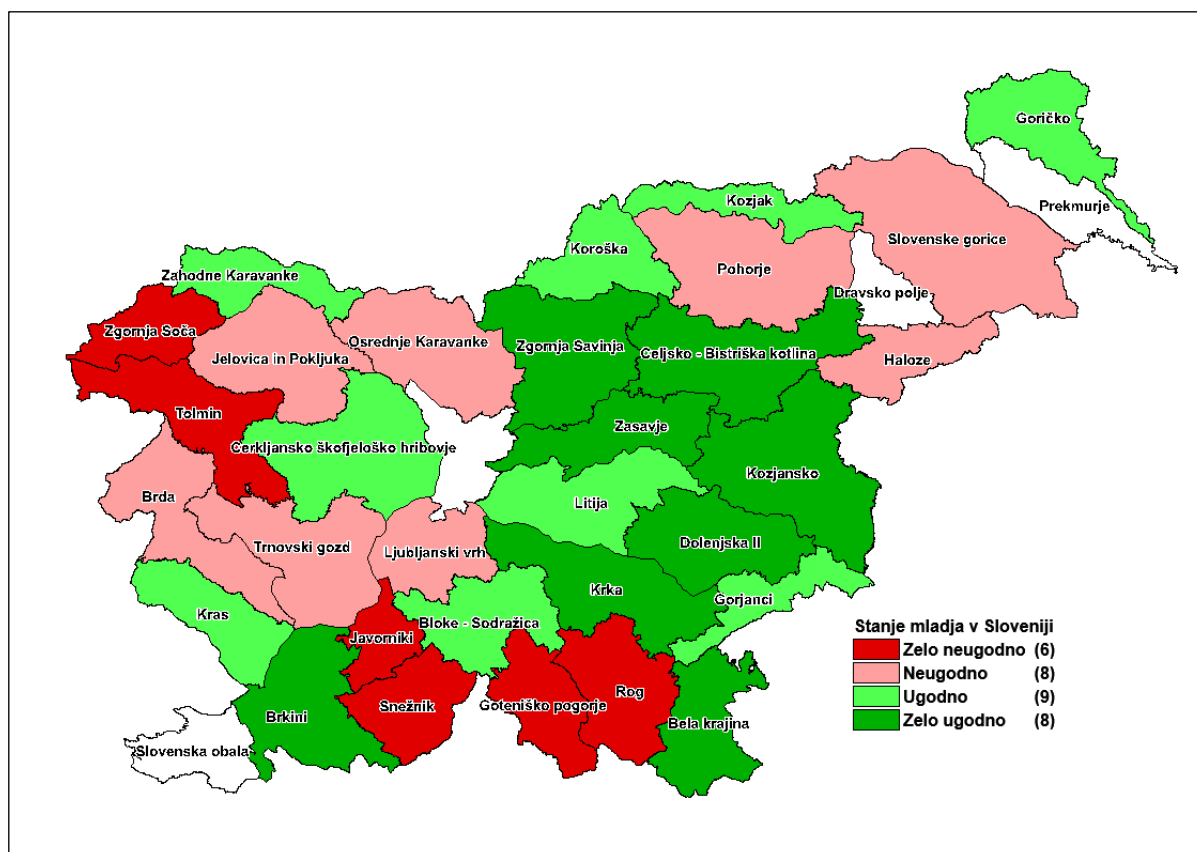
Predmet analize vpliva rastlinojedih parkljarjev je tisti segment gozda, od katerega je odvisno naravno

pomlajevanje in s tem nadaljnji razvoj gozda. S tega vidika je predvsem pomembno, kakšna je številčnost in vrstna sestava mladja v najvišjem višinskem razredu R4 100-150 cm, ki ga še spremljamo in predstavlja osnovo za vrstno pestrost bodočih sestojev. Izostanek oz. zelo nizek delež nekaterih drevesnih vrst v tem razredu je lahko posledica močnejšega objedanja. To še posebej velja za primere, ko imamo v nižjih višinskih razredih znaten delež določene drevesne vrste, v najvišjem razredu pa ta drevesna vrsta ni ali pa je slabo zastopana. Predvidevamo, da je razvoj mladja, ki preraste višino 150 cm neodvisen od objedanja parkljaste divjadi. Število dreves na enoto površine se z rastjo gozda zmanjšuje. Za normalno gospodarjenje z gozdom je torej nujno, da se lahko z ustreznimi gozdnogojitvenimi ukrepi (redčenjem) spreminja deleže drevesnih vrst tako, da se zasleduje ciljna drevesna sestava.

V nadaljevanju prikazujemo za celotno Slovenijo na nivoju popisnih enot stanje mladja gozdnega drevja z 20 različnimi kazalniki. Kazalniki, ki so bili analizirani so navedeni v poročilu o stanju mladja gozdnega drevja v Sloveniji. Rezultati vseh kazalnikov so pripisani popisnim enotam, pri tem so vsi kazalniki upoštevani z enakimi utežmi. Pri kazalnikih poškodovanosti (skupna, iglavci, listavci, bukev) v obeh popisih (2009-2010 in 2014) smo upoštevali popisne enote, ki so bile glede na vrednosti kazalnikov uvrščene v 3. (višja) in 4. (najvišja poškodovanost) kvartil. Pri kazalnikih pestrost drevesnih vrst (v različnih slojih) in razmerje pestrosti smo upoštevali popisne enote, ki so bile glede na vrednosti kazalnikov uvrščene v 1. (najnižja pestrost, najnižje razmerje) in 2. (nižja pestrost, nižje razmerje) kvartil. Pri kazalnikih povečanje poškodovanosti (skupaj, iglavci, listavci, bukev) smo rezultate pripisali vsem popisnim enotam, za katere je bilo ugotovljeno značilno povečanje. Podobno smo pri kazalnikih zmanjšana pestrost v razredu R1-R4 in zmanjšanem deležu plemenitih listavcev v razredu R1-R4 upoštevali vse popisne enote, pri katerih smo zmanjšanje ugotovili.

Frekvence pojavljanja popisnih enot glede na različne kazalnike stanja mladja gozdnega drevja ugotovljenega s popisi 2010 in 2014 smo razdelili na kvartile. S kvartili smo dobili 4 razrede popisnih enot, ki bi jih opisno lahko razvrstili v enote z relativno:

- zelo ugodnim stanjem mladja gozdnega drevja (zelo "neproblematične" popisne enote),
- ugodnim stanjem mladja gozdnega drevja ("neproblematične" popisne enote),
- neugodnim stanjem mladja gozdnega drevja ("problematične" popisne enote),
- zelo neugodnim stanjem mladja gozdnega drevja (zelo "problematične" popisne enote).

Slika 5: Izraženost problematike stanja mladja po popisnih enotah glede na 20 različnih kazalnikov

V Ptujsko - Ormoškem LUO sta popisni enoti Slovenske gorice in Haloze razvrščeni v 3. kvartil (neugodno stanje gozdnega mladja).

Pri nadaljnji obravnavi so upoštevani podatki popisov v popisnih enotah znotraj LUO.

Za pomembnejše drevesne vrste oziroma skupino (iglavci in listavci skupaj) smo v okviru popisnih enot primerjali poškodovanost med popisoma 2010 in 2014 s testiranjem hipotez o enakosti srednjih vrednosti (median) deleža poškodovanih osebkov. Uporabili smo Mann Whitney-ev U test.

Preglednica 3.7: Število popisanih osebkov na hektar in njihov delež ter delež objedenosti po višinskih razredih in drevesnih vrstah v letu 2014 popisna enota Slovenske gorice

Skup. DV	št. vz.	< 15cm			R1 15-30cm			R2 30-60cm			R3 60-100cm			R4 100-150cm			R1-R4		
		DV %	št./ha	obj. %	DV %	št./ha	obj. %	DV %	št./ha	obj. %	DV %	št./ha	obj. %	DV %	št./ha	obj. %	DV %	št./ha	obj. %
Smreka	17		299		1	733	2,8	3	997	2	1	163	12,5	1	20	100	2	1.913	4,3
Jelka	4	1	898			163	12,5	1	204	10	1	102	20	1	20		1	488	12,5
Bori	5					163			122	33,3		20						305	13,3
Macesen	1					20												20	
Bukev	47	48	32.239	46	25.092	22,9	71	26.435	42,3	85	10.053	31,6	92	3.602	11,9		59	65.182	31,5
Hrast	29	17	11.678	16	8.629	29	4	1.648	51,9	1	142	100	1	20			11	10.440	33,5
Plemeniti listavci	35	19	12.975	11	6.207	27,5	6	2.279	42	4	529	50	3	102	20		10	9.117	32,4
Drugi trdi listavci	35	13	8.883	25	13.350	45,6	14	5.291	56,2	6	753	78,4	4	142	57,1		18	19.536	49,8
Mehki listavci	6					102	20		122	33,3		41	50	1	20			285	28,6
Iglavci	21	2	1.198	2	1.079	3,8	4	1.323	6,2	2	285	14,3	1	41	50		2	2.727	6,7
Listavci	51	98	65.775	98	53.379	30,1	96	35.776	44,7	98	11.518	36,4	99	3.887	13,6		98	104.561	35,2
Skupaj	51	100	66.973	100	54.458	29,6	100	37.099	43,3	100	11.803	35,9	100	3.928	14		100	107.287	34,4

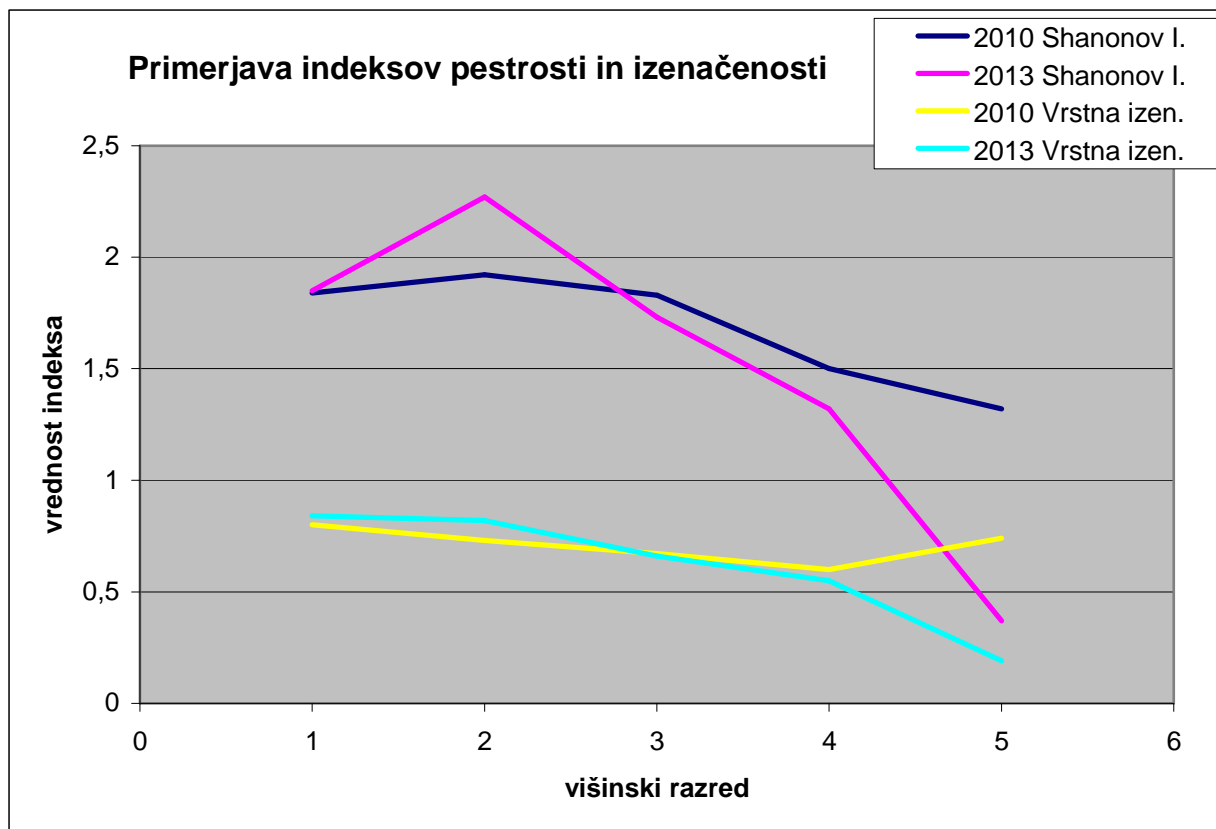
Ugotovitve:

OBJEDENOST V VSEH SLOJIH (R1-R4)

- Pri obravnavi so upoštevani podatki popisov v celotni popisni enoti (v nadaljevanju PE).
- Izredno nizek je delež iglavcev (3 %) v vseh višinskih razredih.
- Delež bukke se iz razreda v razred povečuje in znaša v R4 kar 92 %, nasprotno pa se njena objedenost iz razreda v razred zmanjšuje in znaša v R4 12,0 %, kar je povsem sprejemljivo.
- Tekoča objedenost (v zadnjem letu) predstavlja 65 % celotne objedenosti.
- S preizkusom hipotez (Mann Whitney-ev U test) nismo odkrili značilnih razlik v deležu poškodovanih osebkov smreke, gradna, gorskega javora, velikega jesena in češnje med obema popisoma (2010 in 2014).
- Delež poškodovanih osebkov bukke se je leta 2014 značilno povečal (Me 2010= 13,3 %, Me 2014=25,3 % (Mann Whitney-ev U test : Z=-2,528, p=0,011).
- Delež poškodovanih osebkov belega gabra se je leta 2014 značilno povečal (Me 2010= 25,0 %, Me 2014=63,3 % (Mann Whitney-ev U test : Z=-2,703, p=0,007).
- Statistično značilne so tudi razlike skupne poškodovanosti vseh osebkov (vsi iglavci in listavci skupaj). Delež poškodovanih osebkov se je leta 2014 značilno povečal (Me 2010= 19,8 %, Me 2014=30,4 % (Mann Whitney-ev U test : Z=-3,226, p=0,001).

OBJEDENOST V ZGORNJEM SLOJU (R4)

- Skupna objedenost (iglavci in listavci skupaj) znaša 14 %, v letu 2010 je znašala 19 %,
- Objedenost iglavcev znaša 50 %, vendar zgolj na račun smreke, jelka v tem razredu ni več poškodovana. Je pa dejstvo, da sta obe vrsti slabo zastopani v R4. V letu 2010 objedenosti iglavcev ni bilo.
- Objedenost listavcev znaša 13,6 %, v letu 2010 je znašala 21,2 %
- V višinskem razredu R4 je delež objedenosti razmeroma majhen (14 %) in s stališča pomlajevanja neproblematičen. Tudi število osebkov/ha (3.928) je zadostno in po našem mnenju omogoča nemoten nadaljnji razvoj gozdov.
- Objedenost bukke znaša 11,9 %, kar je po našem mnenju še sprejemljivo.
- Objedenost plemenitih listavcev znaša 20,0 %, nekoliko je zaskrbljujoč nizek delež teh vrst v R4.
- Zastopanost hrastov je v vseh višinskih razredih 11 %, izginjanje predpisujemo predvsem prepočasnemu odpiranju pomladitvenih jeder in s tem slabi osvetljenosti mladja.

Slika 6: Primerjava indeksov vrstne pestrosti in vrstne izenačenosti med obema popisoma za popisno enoto Slovenske gorice

Iz slike 6. so razvidne razlike indeksov vrstne pestrosti (Shanonov I.) in vrstne izenačenosti v sestavi mladja med obema popisoma. Razlike v sestavi mladja v vseh višinskih razredih (R1-R4) med obema popisoma so po testu (χ^2 test) značilne. Predvsem se je povečal delež hrastov in drugih trdih listavcev, zmanjšal pa delež bukke in plemenitih listavcev.

Razlike v sestavi mladja v zgornjem sloju (R4)(smreka, bukev, plemeniti listavci, drugi trdi listavci) med obema popisoma so značilne. Zmanjšal se je delež smreke, plemenitih listavcev in drugih trdih listavcev, povečal pa delež bukke. Razlike v deležu iglavcev med obema popisoma so značilne.

Presoja vpliva gozd-divjad:

Popisna enota leži na območju šestih gozdno gospodarskih enot, od katerih so tri na celotnem območju LUO (Destrnik, Polenšak in Ormož). Na omenjenih gospodarskih enotah prevladujejo gričevnata in podgorska rastišča bukovij na karbonatnih kamninah (asociacija *Quercus-Fagetum typicum*), sledijo rastišča bukovij na nekarbonatnih kamninah (asociacije *Quercus-Fagetum luzuletosum* in *Luzulo-Fagetum*) v manjšem deležu pa sledijo še rastišča gabrovij in dobrav (asociacije (*Quercus*) *Robor-Carpinetum*, *Quercus-Carpinetum typicum*, *Quercus-Carpinetum luzuletosum*) ter rastišča logov (asociacije *Carici brizoidis-Alnetum glutinosae*).

V popisni enoti prevladujejo gozdovi pretežno listnate sestave, ki jih je kar 60% vseh sestojev. To so sestoji v katerih skupni delež bukke in hrasta ne presega 75 %, oz. imajo primešan še znatni delež drugih listavcev, predvsem kostanja in belega gabra.

Delež iglavcev v lesni zalogi je med 12 % in 20 %, prevladujejo smreka, bori in jelka. Med listavci prevladujejo bukev, hrasti, drugi trdi listavci, pomemben delež predstavljajo tudi plemeniti listavci (okoli 6 %).

Gozdnatost v popisni enoti je med 25 in 30 %.

Razmerje razvojnih faz je porušeno. Mladovij je 3,7 %, drogovnjakov 33,5 %, debeljakov 55,4 % in sestojev v obnovi 5,2 % ter ostalih razvojnih faz 2,3 %. Glede na modelno stanje močno primanjkuje mladovij in sestojev v obnovi, primanjkuje tudi drogovnjakov, preveč pa je debeljakov.

V pomladitvenem potencialu predstavljajo največji delež listavci in sicer so na prvem mestu plemeniti listavci, sledijo bukev, drugi trdi listavci in hrasti. Delež iglavcev v pomladitvenem potencialu je majhen. V

fazi preraščanja pobudo močno prevzame bukev kateri delež v razredu R4 100 – 150 cm naraste na kar 92 %. Hrasti praktično izginejo medtem, ko plemeniti listavci predstavljajo 3 % osebkov za nadaljnjo vrst v fazo letvenjaka. Delež iglavcev se z višino povečuje in doseže v razredu R4 100 – 150 cm delež 3 %. Verjetno je to posledica agresivnosti bukve, ki je pogojena z dinamiko preraščanja. Menimo da je dejansko stanje tudi posledica premajhne odprtosti pomladitvenih jeder za hrast.

Glede na celotno površino popisne enote, ki znaša 131.125 hektarjev je v enoti le 1.293 ha (0,99 %) mladovij in 1.233 ha (0,94 %) podmladka. Podatek je zaskrbljujoč, saj gozd z mladimi razvojnimi fazami oz. podmladkom po jesenskem spravilu pridelkov iz polj, predstavlja glavni prehranski vir srnjadi in je zaradi tega pritisk nanj še toliko večji.

Objedenost v PE Slovenske gorice je kljub povečanju v zadnjem popisu še vedno sprejemljiva in za obnovo ter razvoj gozdov ni problematična. Glavni povzročitelj objedanja je srnjad, kot edini stalni predstavnik rastlinojedih parkljarjev. Iz zaključkov analize lahko sklepamo, da se je številčnost srnjadi sicer povečala, vendar nikakor ne v tolikšnem deležu, kot se odraža v njenem okolju. Pri tem je treba opozoriti, da je okolje, ki ga obravnavamo za srnjad izjemno primerno. Kljub temu, da je na celotnem LUO razmeroma velik delež gozdnega robu, prehranska kapaciteta okolja pa zelo dobra, ne moremo prezreti dejstva, da je delež mladja v gozdovih bistveno premajhen. Na povečano stopnjo objedenosti v letu 2014 so nedvomno vplivali številni okoljski dejavniki oz. vremenske razmere v zimi 2013/14, manj pa spreminjanje (povečevanje) številčnosti divjadi.

Preglednica 3.8: Število popisanih osebkov na hektar in njihov delež ter delež objedenosti po višinskih razredih in drevesnih vrstah v letu 2014 popisna enota Haloze

Skup. DV	št. vz.	< 15cm			R1 15-30cm			R2 30-60cm			R3 60-100cm			R4 100-150cm			R1-R4		
		DV %	št./ha	obj. %	DV %	št./ha	obj. %	DV %	št./ha	obj. %	DV %	št./ha	obj. %	DV %	št./ha	obj. %	DV %	št./ha	obj. %
Smreka	11	1	323		46			61			46	33,3						153	10
Jelka	8	2	754		642	71,4		550	72,2		535	74,3		413	29,6			2.139	64,3
Bori	1													15				15	
Ostali iglavci	4				31	50		15	100		15							61	50
Bukev	45	35	15.297		15.540	16,2		14.486	36,1		7.075	32,2		3.530	14,7			40.630	25,9
Hrasti	25	19	8.295		2.689	18,2		382	28		76							3.148	18,9
Plemeniti listavci	34	26	11.526		6.922	59,6		1.345	64,8		214	57,1		138	22,2			8.618	59,8
Drugi trdi listavci	36	18	8.079		8.863	41,6		3.423	54,9		1.268	69,9		336	22,7			13.890	47
Mehki listavci	8				489	31,3		749	36,7		749	34,7		581	36,8			2.567	35,1
Iglavci	18	2	1.077		718	66		626	65,9		596	69,2		428	28,6			2.368	60
Listavci	51	98	43.197		34.503	31,8		20.384	41		9.382	37,8		4.584	18,3			68.853	34,4
Skupaj	51	100	44.274		35.221	32,5		21.010	41,7		9.978	39,7		5.012	19,2			71.221	35,3

Ugotovitve:

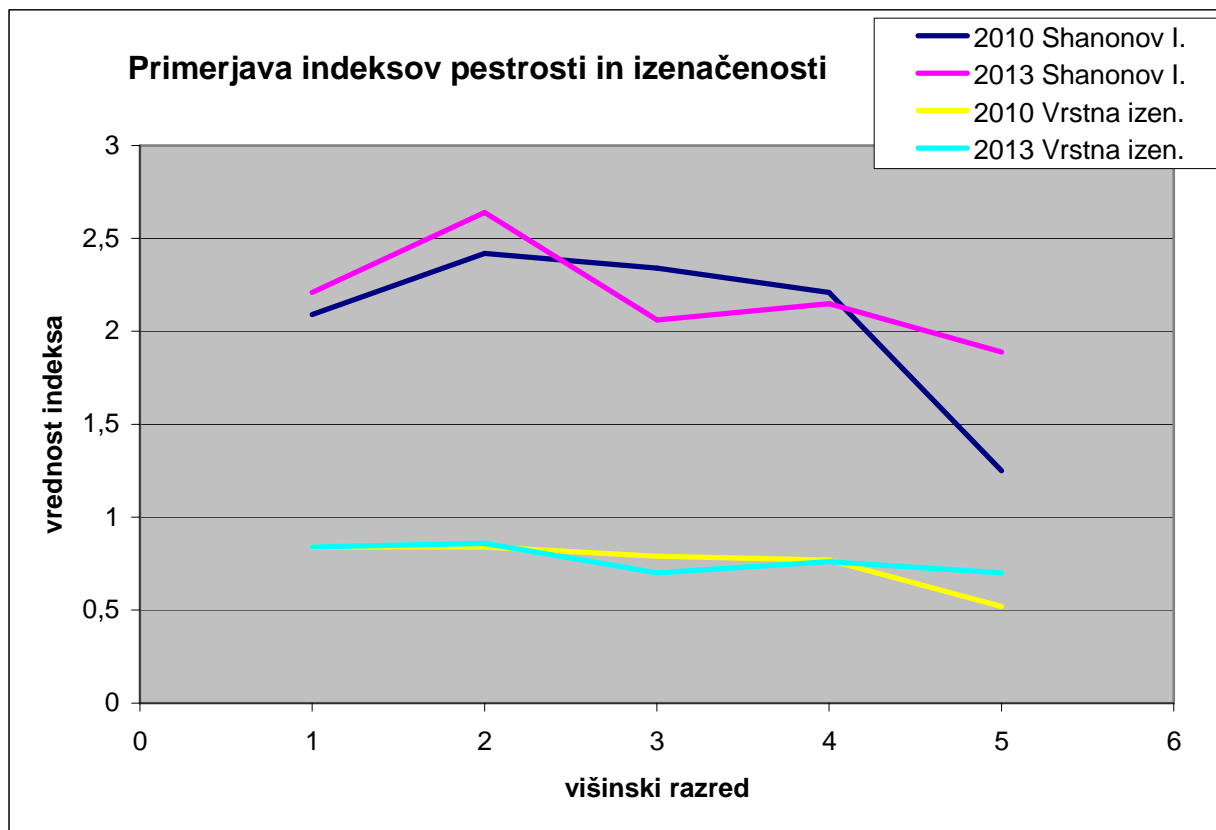
OBJEDENOST V VSEH SLOJIH (R1-R4)

- Pri obravnavi so upoštevani podatki popisov v celotni popisni enoti (v nadaljevanju PE).
- Izredno nizek je delež iglavcev (3 %) v vseh višinskih razredih.
- Delež bukve se iz razreda v razred povečuje in znaša v R4 kar 70 %, nasprotno pa se njena objedenost iz razreda v razred zmanjšuje in znaša v R4 14,7%, kar je povsem sprejemljivo.
- Tekoča objedenost (v zadnjem letu) predstavlja dobrih 80 % celotne objedenosti.
- Skupna objedenost (iglavci in listavci skupaj) v PE znaša 35,3 %.
- Delež skupne objedenosti se je najmočneje povečal v prvem in drugem višinskem razredu.
- V četrtem višinskem razredu R4 100-150 cm se je delež objedenosti zmanjšal iz 28 % na 19,2 %.
- S preizkusom hipotez (Mann Whitney-ev U test) nismo odkrili značilnih razlik v deležu poškodovanih osebkov nobene testirane vrste med obema popisoma (2010 in 2014).

OBJEDENOST V ZGORNJEM SLOJU (R4)

- Skupna objedenost (iglavci in listavci skupaj) znaša 19,2 %, v letu 2010 je znašala 28,0 %,
- Objedenost iglavcev znaša 28,6 %, vendar zgolj na račun jelke.
- Objedenost listavcev znaša 18,3 %, v letu 2010 je znašala 29,3 %

- V višinskem razredu R4 je delež objedenosti razmeroma majhen (19,2 %) in s stališča pomlajevanja neproblematičen. Tudi število osebkov/ha (5.012) je zadostno in po našem mnenju omogoča nemoten nadaljnji razvoj gozdov.
- Objedenost bukve znaša 14,7 %, kar je po našem mnenju še sprejemljivo.
- Objedenost plemenitih listavcev znaša 22,2 %, v letu 2010 je znašala 25,0 %. Nekoliko je zaskrbljujoč nizek delež teh vrst v R4.
- Objedenost trdih listavcev znaša 22,7 %, v letu 2010 je znašala 31,0 %.
- Zastopanost hrastov je v vseh višinskih razredih 6 %, izginjanje predpisujemo predvsem prepočasnemu odpiranju pomladitvenih jeder in s tem slabi osvetljenosti mladja.

Slika 7: Primerjava indeksov vrstne pestrosti in vrstne izenačenosti med obema popisoma za popisno enoto Haloze

Iz slike 7. so razvidne razlike indeksov vrstne pestrosti (Shanonov I.) in vrstne izenačenosti v sestavi mladja med obema popisoma. Razlike v sestavi mladja v vseh višinskih razredih (R1-R4) med obema popisoma so po testu (χ^2 test) značilne. Predvsem se je povečal delež jelke, bukve, hrastov in mehkih listavcev, zmanjšal pa delež plemenitih listavcev in drugih trdih listavcev. Razlike v deležu iglavcev med obema popisoma niso značilne.

Razlike v sestavi mladja v zgornjem sloju (R4) (jelka, bukev, plemeniti listavci, drugi trdi listavci, mehki listavci) med obema popisoma so značilne. Predvsem se je povečal delež mehkih listavcev in zmanjšal delež plemenitih listavcev in bukve. Razlike v deležu iglavcev med obema popisoma niso značilne.

Presoja vpliva gozd-divjad:

Popisna enota leži na območju petih gozdno gospodarskih enot, od katerih so štiri na celotnem območju LUO (Boč, Lešje, Rodni vrh in Vzhodne Haloze). V popisni enoti na omenjenih GGE srečamo pestro paleto gozdnih združb med katerimi prevladujejo združbe bukve, gradna, kostanja in gabra (asociacije *Quercus-Carpinetum typicum*, *Quercus-Carpinetum luzuletosum*, *Quercus-Fagetum*, *Quercus-Fagetum typicum*, *Quercus-Fagetum luzuletosum*, *Luzulo-Fagetum*).

V popisni enoti prevladujejo gozdovi pretežno listnate sestave, ki jih je okoli 65 % vseh sestojev. To so sestoji v katerih skupni delež bukve in hrasta ne presega 75 %, oz. imajo primešan še znatni delež drugih listavcev, predvsem kostanja in belega gabra.

Delež iglavcev v lesni zalogi je okoli 10%, prevladujejo smreka in bori. Med listavci prevladujejo bukev, hrasti, kostanj in drugi trdi listavci, pomemben delež predstavljajo tudi plemeniti listavci (okoli 5 %).

Razmerje razvojnih faz je porušeno. Mladovij je 6,1 %, drogovnjakov 30,2 %, debeljakov 56,1 % in sestojev v obnovi 7,4 % ter ostalih razvojnih faz 0,20 %. Glede na modelno stanje močno primanjkuje mladovij in sestojev v obnovi, primanjkuje tudi drogovnjakov, preveč pa je debeljakov.

V pomladitvenem potencialu predstavljajo največji delež listavci in sicer so na prvem mestu drugi trdi listavci sledijo bukev, plemeniti listavci in hrasti. Delež iglavcev v pomladitvenem potencialu je majhen. V fazi preraščanja pobudo močno prevzame bukev kateri delež v razredu R4100 – 150 cm naraste na 70 %. Hrasti praktično izginejo medtem, ko plemeniti in trdi listavci predstavljajo 10% osebkov za nadaljnjo vrst v fazo letvenjaka. Delež iglavcev se z višino povečuje in doseže v razredu R4 100 – 150 cm delež 8 %. Verjetno je to posledica agresivnosti bukve, ki je pogojena z dinamiko preraščanja.

Glede na celotno površino popisne enote, ki znaša 39.150 hektarjev je v enoti 1.188 ha (3,03 %) mladovij in 1.074 ha (2,74 %) podmladka.

Objedenost v PE Haloze je kljub povečanju v zadnjem popisu še vedno sprejemljiva in za obnovo ter razvoj gozdov ni problematična. Glavni povzročitelji objedanja je tukaj poleg srnjadi še kolonija muflonov na pogorju Boča in mestoma skupine gamsov na Boču in Donački gori. Iz zaključkov analize lahko sklepamo, da se je številčnost prej omenjenih rastlinojedov sicer povečala, vendar nikakor ne v tolikšnem deležu, kot se odraža v njihovem okolju. Pri tem je treba opozoriti, da je okolje ki ga obravnavamo za vse tri vrste zelo primerno. Kljub temu, da je na celotnem LUO razmeroma velik delež gozdnega robu, prehranska kapaciteta okolja pa zelo dobra, ne moremo prezreti dejstva, da je delež mladja v gozdovih bistveno premajhen. Na povečano stopnjo objedenosti v letu 2014 so nedvomno vplivali številni okoljski dejavniki oz. vremenske razmere v zimi 2013/14, manj pa spreminjanje (povečevanje) številčnosti divjadi.

Komentar:

Objedenost mladja se je v obeh obravnavanih popisnih enotah (Slovenske gorice in Haloze) napram letu 2010 povečala. Na osnovi rezultatov ocenjujemo, da na stopnjo objedenosti v popisni enoti Slovenske gorice v glavnem vpliva srnjad. Objedenost v popisni enoti Haloze pa je posledica združenih učinkov objedanja tako srnjadi kot muflona, lokalno tudi gamsa. Omenjena dejstva bo potrebno upoštevati pri ukrepih v populaciji alohtonega muflona – nadaljevanje zmanjševanja številčnosti.

Pri obravnavi rezultatov popisa objedenosti vsekakor ne smemo prezreti tudi dejstva, da mladovja divjadi predstavljajo pomemben vir prehranske baze. Posledično je zato zelo pomemben delež mladovij in sestojev v obnovi. Tako kot velja za veliko večino LUO v Sloveniji, tudi v Ptujsko - Ormoškem ugotavljamo, da je delež mladovij bistveno nižji, kot bi si ga želeli, ob predpostavki uravnoteženega stanja razvojnih faz. Za zagotavljanje trajnostnega gospodarjenja z gozdovi želimo, da se razvoj gozdov čim bolj usmerja v izenačitev dejanskega stanja z modelnim stanjem razvojnih faz. S povečanjem deleža mladovij lahko bistveno razbremenimo ostale površine in poskrbimo za večjo usklajenost med živalsko in rastlinsko komponento. V osnovanju novih pomladitvenih jeder, ki so v tesni povezavi z intenzivnostjo sečenj oz. gospodarjenjem z gozdovi, vidimo glavni ukrep, s katerim lahko bistveno izboljšamo življenjsko okolje divjadi. Problem za intenziviranje pomlajevanja gozdnih sestojev vidimo predvsem v razdrobljenosti gozdne posesti in posledično nepripravljenosti zasebnih lastnikov gozdov po intenziviranju gospodarjenja z gozdovi. Žal ugotavljamo, da večje pomlajene površine nastanejo predvsem kot posledica ujm in delovanja lubadarja, manj pa kot rezultat aktivnega usmerjenega razvoja gozdov. Najvišji možni poseki, kateri so opredeljeni v gozdnogospodarskih načrtih GGE so razmeroma visoki in omogočajo med drugim tudi intenzivnejše uvajanje primernih gozdnih sestojev v obnovo.

Na podlagi analize popisov objedenosti gozdnega mladja v LUO ugotavljamo, da proces naravnega pomlajevanja zaradi vpliva rastlinojede divjadi ni ogrožen. Ocenjujemo, da ugotovljena stopnja objedenosti gozdnega mladja ne ogroža razvoja gozdov, vpliva pa na uspešnost pomlajevanja najbolj objedenih vrst, ki je lokalno lahko bolj izrazito.

Ob upoštevanju dejstva, da je delež mladovij v gozdnih sestojih izjemno nizek ter močno odstopa od modelnega stanja (po podatkih območnega načrta glede na model je kar 2/3 premalo mladovij in kar 1/3 premalo sestojev v obnovi), je dejanska stopnja objedanja sprejemljiva in za obnovo ter razvoj gozdov ni problematična. Ob pravilni strategiji pomlajevanja, vse od pripravljalnih in semenilnih sečenj do končnih posekov na določenih rastiščih, je obnova gozdov kljub vplivu rastlinojede divjadi zagotovljena.

Glede na to, da je stopnja objedenosti mladja odvisna na eni strani od številčnosti rastlinojede divjadi, na drugi pa od razpoložljive hrane v okolju (delež gozdov, pomlajenih površin, razporeditev gozdov, rabe kmetijskih zemljišč) ter vremenskih razmer v posameznem letu, je direktno sklepanje na gostoto divjadi samo na osnovi stopnje objedenosti mladja neprimerno.

4 ŽIVALSKÉ VRSTÉ - DIVJAD

4.1 Srna (*Capreolus capreolus*)

Prostorski okvir obravnave

Prostorski okvir obravnave srne je celotno lovsko upravljavsko območje.

Analiza preteklega upravljanja za zadnjih pet let s poudarkom na zadnjem letu

V zadnjem **petletnem obdobju** znaša realizacija odvzema glede na načrt 101 %, kar povprečno pomeni odvzem 3.450 živali na leto oziroma 3,6 živali na 100 hektarjev lovne površine. V strukturi odvzema je bila moška in ženska srnjad zastopana v razmerju 50 % : 50 %. Delež mlade srnjadi (mladičev in enoletne srnjadi) je v odvzemu znašal 60 %. Odvzem srnjadi je bil izvršen v skladu z načrtovano strukturo. V zadnjih dveh letih je odstrel dve- in več letne srnjadi med spoloma bolj uravnotežen. Izgube srnjadi predstavljajo 22,5 % vse izločene srnjadi iz lovišč. Med izgubami so dve- in več letne srne zastopane z 34 %, mladiči Ž in mladice 23 %, dve- in več letni srnjaki 20 %, mladiči M in lanščaki z 23,5 %. Izgube dve- in več letnih srn so 1,7 krat višje, kot izgube dve- in več letnih srnjakov. Spolno razmerje izgub (moški : ženski spol) znaša 45 : 55. V zadnjih dveh letih se je zmanjšal delež izgub dve- in več letnih srn v primerjavi s srnjaki. Po vzrokih izgub je največ posledica povoza na cestah (71 %). Med ostalimi vzroki izgub sledijo izgube zaradi klateških psov (7 %), neznan vzrok (9 %), košnja in poškodbe (5 %) in ostali vzroki skupno 7 %.

Povprečne telesne mase srnjadi se v zadnjih petih letih bistveno ne spreminjajo. Analizirane telesne mase mladičev obeh spolov ne kažejo bistvenih razlik oziroma trendov. Gibljejo se nekako na nivoju 9,9 kg. Blagi dvig mase trofej odraslih srnjakov v letu 2016 je verjetno odraz blage zime in večjega števila sončnih dni v pomladanskem času rasti rogovja.

V **preteklem letu** je bilo iz narave odvzetih 3.456 živali, kar pomeni 99 % glede na načrt. Spolna struktura odvzema je bila v razmerju 1:1. Spolno razmerje odvzema v razredu mladičev je 43 % moških in 57 % ženskih osebkov, v razredu enoletnih 59 % moških in 41 % ženskih osebkov in v razredu starejših 49 % moških in 51 % ženskih osebkov. Starostni razred mladiči predstavlja 34 %, razred enoletnih 25 % in razred starejših 41 % odvzema. Glede na realizirano predstavljajo ugotovljene izgube 19,1 %, kar je pod nivojem povprečja zadnjih petih let. Od tega je bilo 88 % nenaravnih in 12 % naravnih izgub. Med nenaravnimi izgubami je bil najpogostejši vzrok povoz in sicer pri 77 %, sledijo izgube zaradi klateških psov (6 %) in pokosa (3 %). Med naravnimi izgubami je najpogostejši vzrok bolezen (3 % od vseh izgub). Pri 9 % izgub vzrok ni poznan. Pri starejših osebkih je večji delež izgub pri srnah kot pri srnjakih (195 : 141).

Za lani opazamo, da je delež povoza srn 2+ in mladice večji od deleža povoza srnjakov 2+ in lanščakov (1,2 : 1). Delež odstreljenih srn 2+ napram odstrelu srnjakov 2+ je bil 94 %.

Delež izgub zaradi prometa je že tretje leto pod petletnim povprečjem, med posameznimi lovišči pa so bistvene razlike. Kot prikazuje spodnja preglednica so razlike očitne, ker so tudi razmere glede gostote prometnic in prometa med posameznimi lovišči različne. Najbolj skrajna primera sta lovišče Žetale s 3 % povoza v odvzemu in lovišče Boris Kidrič s kar 36,6 %.

Že vrsto let okoli deset lovišč beleži višji delež izgub zaradi prometa. V lanskem letu je bilo 10 takih lovišč z deležem več kot 20 %, kar je vsekakor zaskrbljujoče in govori v prid priporočilu načrta o intenziviranju lova v delih lovišč ob prometnicah.

Preglednica 4.1: Delež izgub srnjadi po loviščih zaradi prometa-2016.

lovišče	realizacija 2016	% povoza v odvzemu 2016
ZETALE	99	3,0%
SVETA MARJETA NIŽE PTUJA	55	3,6%
ROGATEC	150	4,0%
POLJČANE	68	4,4%
PODLEHNIK	149	4,7%
CIRKULANE	125	6,4%
STOPERCE	85	7,1%
BRESNICA - PODGORCI	75	8,0%
DORNAVA - POLENSŠAK	73	8,2%
CIRKOVCE	83	8,4%
DRAVINJA - MAJŠPERK	207	9,2%
TOMAŽ PRI ORMOŽU	188	10,6%
ORMOŽ	101	10,9%
MAKOLE	115	12,2%
TRNOVSKA VAS	90	13,3%
DESTRNIK	102	13,7%
KOG - VINSKI VRHOVI	152	13,8%
VITOMARCI	84	14,3%
ZAVRČ	81	14,8%
JOŽE LACKO - PTUJ	161	16,1%
MARKOVCI	61	16,4%
BOČ	91	16,5%
SREDIŠČE	121	16,5%
LESKOVEC V HALOZAH	116	19,0%
VELIKA NEDELJA	103	20,4%
PTUJ	169	20,7%
IVANJKOVCI	88	21,6%
ROGAŠKA SLATINA	155	26,5%
JURŠINCI	123	31,7%
BORIS KIDRIČ	186	36,6%
Skupaj LUO	3456	14,6%

Kar 12 od skupno 30 lovišč ima delež povoza v odvzemu nad povprečjem LUO. V primerjavi z letom prej se je delež izgub zaradi prometa malenkost znižal, število in vrsta lovišč z nadpovprečnimi izgubami zaradi prometa pa ostajata enaka.

Ocena stanja populacije

Ocenjujemo, da je številčno stanje v populaciji srnjadi stabilno in okoljsko v večjem delu LUO neproblematično. Ugotavljamo, da je relativno dobra usklajenost srnjadi z okoljem posledica odvzema, ki je bil v zadnjem srednjeročnem obdobju dobro realiziran. Višina načrtovanega odvzema je naraščala s stopnjo 5 %. Menimo, da smo dosegli zgornjo mejo, kljub relativno visokim izgubam, ki bodo očitno v nekaterih loviščih stalno prisotne in visoke.

Spolna struktura populacije je delno v korist ženske srnjadi, kar je s stališča biologije vrste naravno.

Srnjad je dobro zastopana v okolici urbanih območij z večjo heterogenostjo kmetijskih kultur, ter na območjih manjše gozdnatosti in višjega deleža gozdnih robov. Ocenjujemo, da je zdravstveno stanje srnjadi dobro, višina naravnih izgub, trendi telesnih mas in rogovja v zadnjih letih pa se bistveno ne spreminjajo.

Usklajenost populacije srnjadi z ostalimi živalskimi vrstami je primerna, saj ni zaznati negativnih medvrstnih

odnosov.

Prilagojeni cilj

Cilj upravljanja s populacijo je ohraniti obstoječo številčnost in v loviščih z nadpovprečno visokim deležem izgub v odvzemu (Boris Kidrič, Ivanjkovci, Jože Lacko – Ptuj, Juršinci, Leskovec v Halozah, Makole, Ptuj, Rogaška Slatina, Središče in Velika Nedelja) vložiti več naporov v aktivnosti za zmanjšanje izgub in dvigniti odstrel.

Ukrepi in usmeritve

V letu 2017 načrtujemo odvzem 3.500 živali, kar pomeni 3,6 živali na 100 hektarjev lovne površine. Načrt je na nivoju lanskega načrta. Struktura odvzema je zapisana v preglednici 4.2.

Preglednica 4.2: Načrt odvzema srne po strukturi

Mladiči M	526 živali (15 %)	Mladiči Ž	665 živali (19 %)
Lanščaki	525 živali (15 %)	Mladice	385 živali (11 %)
Srnjaki 2+	699 živali (20 %)	Srne 2+	700 živali (20 %)
SKUPAJ 3.500 živali (100 %)			

Intenziteta odvzema srnjadi v loviščih naj bo čim bližje odvzemu 3,5 živali na 100 hektarjev lovne površine lovišča.

Lovišča ne smejo voditi t.i. pravilnega in nepravilnega odstrela srnjakov.

Pri izvajanju načrtovanega odvzema z odstrelom v razredu mladičev obeh spolov naj bo poudarek na tem, da je potrebno izvršiti količinsko zadosten odvzem v tej starostni kategoriji, pri tem pa je njihov spol drugega pomena.

Povečati je potrebno intenzivnost lova v delih lovišč ob prometnicah in s tem zmanjšati izgube zaradi prometa.

Časovna in prostorska dinamika ter ostali kriteriji odvzema

Pri razdelitvi odvzema srnjadi po loviščih je potrebno upoštevati odstopanja od načrta v preteklem (preteklih) letu (letih).

V načrtu odvzema delitev dve in večletnih osebkov na srednje stare in stare, ter mladičev po spolu ni opredeljeno in ni potrebno. Dejanska struktura načrtovanega odvzema za posamezna lovišča lahko odstopa od izhodiščne v primeru večjih odstopanj realizacije odvzema od načrtovanega odvzema v preteklem (preteklih) letih ali zaradi ostalih vzrokov (struktura izgub, vzroki izgub, krivolova, naravnih ujm).

Odstopanje pomeni razliko med realiziranim in načrtovanim odvzemom.

Odstopanja realizacije od načrtovanega odvzema po višini in znotraj spolne ter starostne strukture (še posebej v starostnem razredu 2+), se smiselno upošteva pri načrtovani višini in strukturi odvzema za naslednje leto.

Dopustna odstopanja od načrtovanega odvzema :

Starostni razred	Dovoljena odstopanja (v % od načrtovanega št. v danem razredu)			
	M		Ž	
Mladiči	+/- 30 %*	+- 15 %	+/- 30 %*	+- 15 %
Lanščaki / Mladice	+/- 30 %*		+/- 30 %*	
Srnjaki 2+ / Srne 2+	+/- 15 %		+/- 15 %	
Skupaj	+/- 15 %			

* Pri kategorijah mladičev in enoletnih osebkov obeh spolov do +-30 % pomeni možnost kompenzacije številčnega odvzema obeh navedenih kategorij v okviru istega spola, kar konkretno pomeni, da je možno npr. od načrtovanega absolutnega števila mladičev M spola odvzeti le-teh do 30 % manj/več, to pa je potem potrebno kompenzirati s zmanjšanim/povečanim odvzemom od načrtovanega absolutnega števila v razredu lanščakov in obratno.

V posameznem lovišču je po opravljeni kompenzaciji, kot je predhodno opisano, dovoljeno odstopanje realizacije v obeh kategorijah (mladiči, enoletni) skupaj in pri posameznem spolu v višini do +/-15 % načrtovanega števila odvzema.

Dopustno odstopanje v kategoriji nad dvoletnih srnjakov in srn je do +/-15 % od načrtovanega števila odvzema te kategorije. Zaradi zagotavljanja ustreznega spolnega razmerja med nad dvoletno srnjadjo **mora dosegati odstrel srn 2+ vsaj 80 % odstrela srnjakov 2+.**

Morebitne prekoračitve odvzema srn 2+ prek meja dovoljenih odstopanj +15 %, ki bi nastale zaradi zagotavljanja vezave odstrela, ne štejejo za kršitev določil letnega načrta.

V posameznem lovišču je dovoljeno odstopanje realizacije v višini do +/-15 % načrtovanega skupnega odvzema srnjadi. V primeru, da je v posameznem starostnem razredu načrtovan odzem nižji od 10 živali, dopustna toleranca +/-15 % pomeni dve (2) živali, pri načrtovanem odvzemu 10 ali več kosov pa zaokrožitev na najbližjo celo vrednost.

Preseganje realiziranega odvzema od načrtovanega prek meja dopustnih odstopanj, ki bi nastala kot posledica evidentiranih izgub srnjadi po končani lovni dobi na posamezno spolno in starostno kategorijo ali po izpolnitvi načrtovanega odvzema v posamezni spolni in starostni kategoriji, ne štejejo kot kršitev določil načrta.

Časovna dinamika odvzema:

- Priporočeno je čim hitreje izvršiti odstrel srn in mladičev, predvidoma najmanj 70 % do 31. oktobra.
- Do 25.7. je priporočeno odstreliti največ 2/3 za odzem predvidenih srnjakov 2+.
- Pri odstrelu srn v kategoriji 2+ je potrebno upoštevati kriterija telesna masa in vitalnost osebkov.
- Morebitno omejevanje lova srnjadi z internimi akti upravljavcev lovišč ni opravičilo za nedoseganje načrta odvzema. Načini in oblike lova znotraj lovišč morajo zagotavljati izvrševanje načrta odvzema po strukturnih in starostnih kategorijah.

Ukrepi za zmanjšanje nenaravnih izgub so:

- pravočasna količinsko in strukturno ustrezna realizacija načrtovanega odvzema,
- ukrepi za zmanjšanje nenaravnih izgub, predvsem povoza kot so vonjalne ograje, silhuete, odsevniki, zvočne naprave, plašilne naprave pri kosilnicah, cestnoprometni znaki...,
- postavitve ustreznih opozorilnih znakov na javnih prometnicah ob izvajanju skupnih lovov,
- intenziviranje odstrela na mestih z višjo potencialno verjetnostjo izgub, predvsem povoza,
- odkrivanje in preprečevanje krivolova,
- izobraževanje lastnikov zemljišč in ostale javnosti o predvidenih ukrepih v okolju, predvsem v času poleganja mladičev in zimskih mesecih.

Ukrepi v življenjskem okolju:

- krmljenje srnjadi, razen v izjemnih primerih, ni dovoljeno,
- v primeru izjemnih zimskih razmer (dolgotrajnejša visoka snežna odeja), je dovoljeno krmljenje srnjadi le v predelih, kjer je na večjih površinah s prehranskega vidika srnjadi osiromašeno življenjsko okolje, a je tudi v tem primeru dovoljeno krmljenje samo s kombinacijo krme (sočna, močna in voluminozna krma) in ne zgolj samo z eno od teh. Oceno izrednih razmer, ki bi upravičevale izjemno zimsko krmljenje srnjadi, opravi upravljavec lovišča samostojno ter o tem z vlogo (opis izrednih razmer, kraj oz. območje potrebnega krmljenja, čas) pisno obvesti ZGS OE Maribor. Soglasje (pozitivno ali negativno) k začetku krmljenja izda ZGS OE Maribor pisno ter o tem obvesti tudi lovsko inšpekcijo. Pred izdajo dovoljenja za krmljenje srnjadi morajo biti izvedeni ukrepi povečevanja prehranske ponudbe srnjadi z ukrepi omogočanja prehrane srnjadi z naravno hrano (posek drevja in grmovja za objedanje, pluženje),
- vzdrževanje grmišč v gozdnem prostoru,
- sadnja in vzdrževanje plodonosnega drevja in grmovja,
- zagotavljanje zmanjšanja nemira v času poleganja mladičev in v zimskem času,
- obveščanje javnosti o aktualnostih in ukrepih pri upravljanju s populacijo srnjadi,
- solnice za divjad se ne smejo nameščati na način, ki omogoča vnos soli v vodni biotop, v nobenem primeru pa v razdalji, manjši od 50 m od vodnega biotopa,
- v gozdnih predelih s poudarjeno obnovo, ob cestah in gozdnih rezervatih postavljanje solnic ni dovoljeno.

Preglednica 4.3: Analiza odvzema srnjadi

Odstrel in izgube									
Starostna in spolna kategorija/leto	2012	2013	2014	2015	2016	Skupaj	%/spol	%/skupaj	
Mladiči M	624	541	581	480	504	2730	31,7	15,8	
Lanščaki	415	462	472	562	507	2418	28,1	14,0	
Srnjaki 2+	676	671	697	720	699	3463	40,2	20,0	
Skupaj SRNJAKI	1715	1674	1750	1762	1710	8611	100,0	49,8	
Mladiči Ž	725	672	698	642	666	3403	39,2	19,7	
Mladice	308	360	348	379	358	1753	20,2	10,1	
Srne 2+	672	673	729	724	722	3520	40,6	20,4	
Skupaj SRNE	1705	1705	1775	1745	1746	8676	100,0	50,2	
SKUPAJ odstrel in izgube	3420	3379	3525	3507	3456	17287		100,0	

Odstrel in izgube v primerjavi z načrtom

Kategorija / leto	2012	2013	2014	2015	2016	Skupaj	
Načrt - skupaj	3360	3369	3378	3525	3485	17117	
Odstrel in izgube / načrt	101,8	100,3	104,4	99,5	99,2	101,0	
Delež srnjakov	50,1	49,5	49,6	50,2	49,5	49,8	
Delež srnjakov 2+	19,8	19,9	19,8	20,5	20,2	20,0	
Delež mladih (mladiči, enoletni) ne glede	60,6	60,2	59,5	58,8	58,9	59,6	

Izgube

Kategorija / leto	2012	2013	2014	2015	2016	Skupaj	%
Nenaravne izgube	729	709	686	680	584	3388	86,9
Naravne izgube	83	132	101	117	77	510	13,1
Skupaj izgube	812	841	787	797	661	3898	100,0
% izgub	23,7	24,9	22,3	22,7	19,1	22,5	
Odstrel	2608	2538	2738	2710	2795	13389	

Vzroki izgub

vzrok / leto	2012	2013	2014	2015	2016	Skupaj	%
1 neznan	56	99	63	62	56	336	8,6
2 bolezen	26	33	38	55	21	173	4,4
3 krivolov	17	15	10	7	8	57	1,5
4 cesta	578	582	562	577	506	2805	72,0
5 železnica	8	8	8	8	6	38	1,0
6 zveri	1					1	0,0
7 psi	64	63	52	53	36	268	6,9
8 kosilnica	9	23	29	26	17	104	2,7
10 poškodbe	53	18	25	9	11	116	3,0

Telesne mase (biološka telesna mase)

Starostna in spolna kategorija/leto	2012	2013	2014	2015	2016	
Mladiči M	9,9	10,0	10,0	9,9	10,1	
Indeks	100,0	101,0	101,0	100,0	102,0	
Lanščaki	13,5	12,3	13,4	13,3	13,7	
Indeks	100,0	91,1	99,3	98,5	101,5	
Mladiči Ž	9,8	9,8	9,6	10,0	9,8	
Indeks	100,0	100,0	98,0	102,0	100,0	
Mladice	13,9	13,2	13,9	13,8	13,7	
Indeks	100,0	95,0	100,0	99,3	98,6	
Mladiči M + Ž	9,8	9,9	9,9	10,0	9,9	
Indeks	100,0	101,0	101,0	102,0	101,0	

Masa trofej srnjakov 2+ (gr)

Povprečna masa trofej / leto	2012	2013	2014	2015	2016	
Srnjaki 2+	292	271	282	273	283	
Indeks	100,0	92,8	96,6	93,5	96,9	

4.2 Navadni jelen (*Cervus elaphus*)

Prostorski okvir obravnave

Jelenjad je v območju le občasno prisotna, njena številčnost je odvisna od sezonskih migracij in od uhajanja iz obor.

Predvidevamo, da potekajo migracije jelenjadi v lovsko upravljavskem območju iz dveh smeri:

- na zahodu iz smeri Pohorja in Kozjaka prek Slovensko goriškega LUO,
- na vzhodu iz Prekmurja - minimalno.

Analiza preteklega upravljanja za zadnjih pet let s poudarkom na zadnjem letu

V petletnem obdobju je bilo iz narave odvzetih 18 živali. V kategoriji moških je bil izvršen odstrel predvsem mladih jelenov, ki najbolj in najprej migrirajo iz osrednjih življenjskih območij. V lanskem letu so bile iz narave odvzete štiri živa, vse moškega spola in sicer en lanščak in trije jeleni.

Spolna in starostna struktura odvzema zadnjih pet let je 78 : 22 v korist moških, kar ne uresničuje cilja glede preprečitve širjenja vrste. Dovolj močno poseganje v ženski spol oziroma mlajše starostne razrede je namreč temeljni pogoj za preprečevanje širitve vrste v LUO. Izgub jelenjadi v zadnjem petletnem obdobju je malo – 1 žival.

Ocena stanja populacije

Jelenjad je v LUO redko zastopana, pretežno slučajno prisotna vrsta divjadi. Pojavlja se v vseh starostnih in spolnih kategorijah, številčnejši so osebki moškega spola še posebej mladi 2-4 letni jeleni. Obstaja bojazen, da bi se številčnost jelenjadi lahko povečala, tudi na račun uhajanja iz obor.

Prilagojeni cilj

Cilj upravljanja z jelenjadjo je preprečitev širjenja v LUO.

Ukrepi in usmeritve

Upravljalke lovišč morajo načrtovati **popolni odstrel** te vrste v skladu z zakonskimi in drugimi predpisi ter lovsko etiko. Znotraj LUO se ne predpisuje odvzema po posameznih loviščih.

Dosledno poseganje v ženski spol oziroma mlajše starostne razrede je temeljni pogoj za preprečevanje širitve vrste v LUO.

Preglednica 4.4: Analiza odvzema navadni jelen

Odstrel in izgube									
Starostna in spolna kategorija/leto	2012	2013	2014	2015	2016	Skupaj	%/spol	% skupaj	
Teleta M			1			1	7,1	5,6	
Lanščaki	1				1	2	14,3	11,1	
Jeleni 2-4	5		1	1	2	9	64,3	50,0	
Jeleni 5-9		1			1	2	14,3	11,1	
Jeleni 10 +						0	0,0	0,0	
Skupaj JELENI	6	1	2	1	4	14	100,0	77,8	
Teleta Ž						0	0,0	0,0	
Junice	1		1			2	50,0	11,1	
Košute 2+			1	1		2	50,0	11,1	
Skupaj KOŠUTE	1	0	2	1	0	4	100,0	22,2	
SKUPAJ odstrel in izgube	7	1	4	2	4	18		100,0	

4.3 Damjak (*Dama dama*)

Prostorski okvir obravnave

Damjak v LOU v naravi ni prisoten, razen osebkov pobeglih iz obor. Že vrsto let opozarjamo, da obstaja velika nevarnost širjenja te vrste v prosto naravo iz slabo vzdrževanih in pretežno nelegalnih obor za rejo divjadi.

Analiza preteklega upravljanja za zadnjih pet let s poudarkom na zadnjem letu

V zadnjih petih letih je bilo odvzetih iz narave 45 živali (17 moškega spola in 28 ženskega spola), od tega lani 19 živali, na območju devetih lovišč (Boč, Boris Kidrič, Dravinja Majšperk, Leskovec, Ormož, Podlehnik, Poljčane, Tomaž pri Ormožu in Velika Nedelja). Gre za osebkove pobegle iz obor, za katere je bila izdana odločba inšpektorja za njihov odstrel. Očitno so se naše napovedi glede možnosti izhodov damjakov iz velikega števila slabo vzdrževanih obor uresničila.

Prilagojeni cilj

Cilj je popolni odstrel v skladu z veljavno zakonodajo in ostalimi predpisi. Zakon o divjadi in lovstvu (Uradni list RS, št.16/04, 120/06-odl.US in 17/08) v sedmem in osmem odstavku 50. člena, jasno opredeljuje postopke ob uhajanju divjadi iz obor in sicer:

(7) Lastnik oziroma imetnik obore je dolžan nadzorovati in vzdrževati ograjo obore tako, da preprečuje prehod oziroma pobeg divjadi iz obore v naravo. Za škodo, ki jo povzroči iz obore pobegla divjad, je odgovoren lastnik oziroma imetnik obore ne glede na krivdo.

(8) O pobegu divjadi iz obore mora lastnik oziroma imetnik obore takoj obvestiti Zavod, lovsko inšpekcijo in upravljavce lovišč in lovišč s posebnim namenom. Lastnik oziroma imetnik obore mora pobeglo divjadi ujeti v osmih dneh od dneva, ko je bil pobeg ugotovljen, sicer se pobegla divjad šteje za prosto živečo divjad. O nadaljnjem ravnanju s pobeglo divjadjo odloča Zavod v skladu s strokovnimi usmeritvami iz načrtov lovsko upravljavskih območij in v dogovoru z upravljavci ter lovsko inšpekcijo.

Zaradi vse večjega števila slabo vzdrževanih obor in bojazni, da bodo damjaki uhajali v prosto naravo, so lastniki oziroma imetniki obor dolžni ravnati v skladu z omenjenimi določili zakona. To določilo velja tudi za ostale vrste divjadi, ki pobegnejo iz obor.

Ukrepi in usmeritve

Letni načrt LUO ne predpisuje odvzema damjaka za posamezna lovišča. **Vse upravljavke lovišč naj izvedejo popolni odstrel** te vrste v skladu z zakonskimi in drugimi predpisi ter lovsko etiko ob pojavljanju v njihovih loviščih.

Preglednica 4.5: Analiza odvzema damjak

Odstrel in izgube								
Starostna in spolna kategorija/leto	2012	2013	2014	2015	2016	Skupaj	%/spol	%/skupaj
Teleta M	2			2		4	23,5	8,9
Lanščaki	5		1	2	1	9	52,9	20,0
Jeleni 2-4	1	1		1	1	4	23,5	8,9
Jeleni 5-9						0	0,0	0,0
Jeleni 9 +						0	0,0	0,0
Skupaj JELENI	8	1	1	5	2	17	100,0	37,8
Teleta Ž				2	2	4	14,3	8,9
Junice	2		1	1	3	7	25,0	15,6
Košute 2+	1		2	2	12	17	60,7	37,8
Skupaj KOŠUTE	3	0	3	5	17	28	100,0	62,2
SKUPAJ odstrel in izgube	11	1	4	10	19	45		100,0

4.4 Gams (*Rupicapra rupicapra*)

Prostorski okvir obravnave – ekološke enote

V lovsko upravljavskem območju živita dve manjši skupini gamsov, ena na območju Donačke gore in druga na Boču. Na območju Donačke gore upravljajo z gamsom LD Stoperce, LD Žetale in LD Rogatec, na območju Boča pa LD Poljčane in LD Boč.

Analiza preteklega upravljanja za zadnjih pet let s poudarkom na zadnjem letu

V preteklem petletnem obdobju je bilo iz narave odvzetih 28 živali v spolnem razmerju 54 % moških in 46 % ženskih. Vsako leto upravljavci lovišč uplenijo 5 oziroma 6 gamsov. Gre za minimalni odzem, s katerim se vzdržujeta obe koloniji v številu primernem za ohranitev. Večji odstrel bi pomenili izločitev gamsa v tem okolju, kar pa ni skladno z dolgoročnim ciljem. Lani je bil načrt odvzema devet živali, odvzetih je bilo šest živali.

Ocena stanja populacije

Številčnost obeh skupin gamsa je minimalna, vendar stabilna, zdrava in brez posebnosti glede vpliva na življenjsko okolje.

Prilagojeni cilj

Cilj je ohranitev številčnosti in minimalni trajnostni odstrel, tako da se ohrani številčnost in zanimanje ter skrb lovcev za obe skupini gamsov.

Ukrepi in usmeritve:

Načrt odvzema v letu 2017 je 8 živali, po strukturi, ki jo prikazuje preglednica 4.6.

Preglednica 4.6: Načrt odvzema gamsov 2017

spol	star.razred	število	%
Kozli	ml. in 1+	2	25
	2+	0	0
	I	2	25
	II	2	25
	III	1	12,5
	skupaj	5	62,5
Koze	ml. in 1+	2	25
	2+	0	0
	I	2	25
	II	0	0
	III	1	12,5
	skupaj	3	37,5
Skupaj		8	100

Načrta odvzema po loviščih ni treba dosegati, preseganje pa ni dovoljeno.

Preglednica 4.7: Analiza odvzema gams

Odstrel in izgube								
Starostna in spolna kategorija/leto	2012	2013	2014	2015	2016	Skupaj	%/spol	%/skupaj
Mladiči M	2		2	1	2	7	46,7	25,0
Kozli 1+	1	2		1		4	26,7	14,3
Kozli 2+						0	0,0	0,0
I. starostni razred	3	2	2	2	2	11	73,3	39,3
Kozli 3+ do 7+	1			1	1	3	20,0	10,7
Kozli 8+ in več					1	1	6,7	3,6
Skupaj KOZLI	4	2	2	3	4	15	100,0	53,6
Mladiči Ž	1	1	1			3	23,1	10,7
Koze 1+			1	1	1	3	23,1	10,7
Koze 2+	1					1	7,7	3,6
I. starostni razred	2	1	2	1	1	7	53,8	25,0
Koze 3+ do 10+		2	2	1		5	38,5	17,9
Koze 11+ in več					1	1	7,7	3,6
Skupaj KOZE	2	3	4	2	2	13	100,0	46,4
SKUPAJ odstrel in izgube	6	5	6	5	6	28		100,0

Odstrel in izgube v primerjavi z načrtom

Kategorija / leto	2012	2013	2014	2015	2016	Skupaj
Načrt - skupaj	9	9	10	9	9	46
Odstrel in izgube / načrt	66,7	55,6	60,0	55,6	66,7	60,9
Delež KOZLOV	66,7	40,0	33,3	60,0	66,7	53,6
Delež kozlov 2+ in več	16,7	0,0	0,0	20,0	33,3	14,3
Delež koz 2+ in več	16,7	40,0	33,3	20,0	16,7	25,0
Delež mladih (mladiči, 1+) ne glede na s	66,7	60,0	66,7	60,0	50,0	60,7

Izgube							
Kategorija / leto	2012	2013	2014	2015	2016	Skupaj	%
Nenaravne izgube						0	0,0
Naravne izgube			1			1	100,0
Skupaj izgube	0	0	1	0	0	1	100,0
% izgub	0,0	0,0	16,7	0,0	0,0	3,6	
Odstrel	6	5	5	5	6	27	

4.5 Muflon (*Ovis ammon musimon*)

Prostorski okvir obravnave – ekološke enote

Osrednje območje za upravljanje muflonov predstavlja pogorje Boča. Na vzhodu je omejeno z mejo med loviščema Makole in Stoperce do Ravnega Cerja, nato pa z mejo med loviščema Rogaška Slatina in Rogatec; na zahodu pa mejo predstavlja cesta Podplat-Pečica-Poljčane; na severu je meja reka Dravinja, na jugu pa vrh pobočij nad vznožjem Boča.

To osrednje območje leži na območju lovišč Boč, Makole, Poljčane in Rogaška Slatina.

Analiza preteklega upravljanja za zadnjih pet let s poudarkom na zadnjem letu

V **preteklem petletnem obdobju** je bil načrt odvzema realiziran v višini 101 %. Znotraj osrednjega območja je petletna realizacija odvzema 92 %. Delež jagnjet predstavlja 35 %, enoletnih 19 % in starejših 46%. Delež ženskega spola v odvzemu je 57,4 %.

Povprečni delež izgub je 5 %. Med izgubami prevladujejo izgube zaradi klateških psov (40 %), kar 30 % je izgub zaradi neznanih vzrokov.

V **preteklem letu** je bil načrt odvzema realiziran v višini 107 %. Od načrtovanih 90 živali je bilo odvzetih 96. V osrednjem območju za katerega se načrtuje odvzem je bilo odvzetih 90 živali (100 % realizacija). Med izgubami je bilo evidentiranih šest živali. Delež odvzema v kategoriji ovac (enoletnih in starejših) je bil prenizek in je znašal 29 % (načrt 45 %).

Primerjava telesnih mas med posameznimi leti kaže neznačilno nihanje v vseh starostnih in spolnih kategorijah. Pri mlajših starostnih razredih (jagnjeta in enoletne živali obeh spolov) je opazen padec telesnih mas v zadnjih treh letih. Telesne mase odraslih osebkov ne kažejo trendov naraščanja ali padanja.

Ocena stanja populacije

Ocenjujemo, da je številčnost glede na obseg objedenosti mladja, razmerja razvojnih faz in nemira v življenjskem okolju primerno visoka. S trenutnim odvzemom se ohranja številčnost muflona na Boču, ki še omogoča osnovne pogoje za obstoj te vrste divjadi.

Na osnovi odvzetih živali sklepamo, da je v naravi več osebkov ženskega spola in tako posledično tudi več mlajših kategorij.

Glede na odvzem izven osrednjega območja v zadnjem petletju (41 živali oz. 9,3 % vsega odvzema) ocenjujemo, da se vrsta počasi širi izven osrednjega območja.

Zdravstveno stanje populacije je dobro, v zadnjem obdobju ni zaznati bolezenskih znakov in izgub zaradi bolezni.

Prilagojeni cilj

Cilj je nadaljevanje zmanjševanja številčnosti s pomočjo višjega poseganja v ženski del populacije.

Cilj upravljanja je takšna številčnost muflona, ki ne povzroča objedenosti gozdnega mladja v meri, da zavira oziroma onemogoča naravno pomlajevanje in njegovo preraščanje v starejše razvojne faze, istočasno pa populacija ni ogrožena zaradi premajhne številčnosti.

V prostorskem smislu muflonu ne dovolimo širjenja izven osrednjega območja.

Ukrepi in usmeritve:

Načrt odvzema muflonov v letu 2017 je **90 živali**.

Preglednica 4.8: Načrt odvzema muflonov 2017

Spol	star.razred	Število	Delež (%)
Ovni	Jagnjeta	10	11
	Ovni 1+	12	13
	Ovni 2+	21	23
	skupaj	43	47
Ovce	Jagnjeta	9	10
	Ovce 1+	17	19
	Ovce 2+	21	24
	skupaj	47	53
Skupaj		90	100

Načrt odvzema v osrednjem območju se razdeli po loviščih po naslednjem ključu:

Preglednica 4.9: Delež odvzema po loviščih osrednjega območja

Lovišče	Delež v načrtu odvzema
Boč	15 % - 13 živali
Makole	25 % - 23 živali
Poljčane	35 % - 31 živali
Rogaška slatina	25 % - 23 živali

Dopustno odstopanje v realizaciji od načrta po loviščih in za LUO je po višini do + – 15 % od načrtovanega skupnega števila odvzema. Odvzem v III. starostnem razredu (2+) pri vsakem od obeh spolov se lahko prekorači le do 10 %, v ostalih razredih presejanje ni omejeno. Neizvršeni odvzem v III. starostnem razredu se lahko nadomesti z odvzemom v I. in II. starostnem razredu. Dopustno odstopanje v spolni strukturi je praviloma do 5 % od realizirane strukture v odstotkih (npr.: 45:55 %). Morebitna odstopanja prek meja dopustnih odstopanj se upoštevajo pri letnih načrtih v naslednjem letu.

Morebitna odstopanja realiziranega odvzema od načrtovanega prek dovoljenih meja, ki bi nastala kot posledica evidentiranih izgub muflonov po končani lovni dobi na posamezno spolno in starostno kategorijo ali po izpolnitvi načrtovanega odvzema v posamezni spolni in starostni kategoriji, ne štejejo kot kršitev določil načrta. Morebitna odstopanja pri starostni strukturi v III. starostnem razredu pri obeh spolih se, ne glede na meje dopustnih odstopanj, upošteva pri letnih načrtih v naslednjem obdobju.

Krmljenje muflonov je dovoljeno le v osrednjem območju in to le na krmiščih, ki so po predlogu posameznega lovišča odobrena od OZUL-a.

Predvidene lokacije krmišč so opredeljene v pričujočem načrtu v prilogah načrta.

Zimsko krmljenje muflona je dovoljeno v času zimskih razmer. Krmimo ga s kombinacijo močnih, sočnih in voluminoznih krmil. Priporočljivo je, da je močna krma v maksimalnem deležu do 10 % muflonu na razpolago predvsem v poznih poletnih in jesenskih mesecih (oktober – december). Količina sočne in grobo vlaknate krme ni omejena, količine položene krme naj bodo odvisne od naravne ponudbe hrane. Krmljenje samo z močnimi škrobnimi krmili na posameznih krmiščih ni dovoljeno, pač pa mora biti na voljo na istem krmišču strukturno vsa potrebna krma (močna, voluminozna, sočna). Odstrel na teh krmiščih ni dovoljen.

Privabljalno krmljenje muflona je namenjeno privabljanju te vrste z namenom odstrela. Za doseganje učinka privabljanja so na krmišču potrebne in priporočene le minimalne količine krme, ki opravljajo funkcijo privabljanja muflonov. Privabljalno krmljenje se lahko izvaja v času lovne dobe. V kolikor se za privabljalno krmljenje polaga le sočna krma, se takšno krmišče ne upošteva kot krmišče, katerega je potrebno voditi v katastru lovišč, mora pa biti lokacija opredeljena v letnem načrtu lovišča oz. lovišča s posebnim namenom. Na privabljalnem krmišču je lahko divjadi dostopno največ do 5 kg močnih vrst krme (briketov, žit ali koruze) na dan.

Število krmišč za krmljenje muflonov mora biti v celotnem osrednjem območju na enoto površine lovišč enako. Gostota krmišč za zimsko in privabljalno krmljenje znaša do 4 krmišča na 1.000 ha lovne površine lovišča.

Krmljenje muflonov izven osrednjega območja ni dovoljeno. Na robu osrednjega območja, 200 m od meje lovišč, ki tvorijo to območje, se ne sme krmiti divjadi na način, da bi bila krma dostopna za muflona.

Zunaj osrednjega območja se odvzem ne načrtuje po loviščih, pač pa morajo upravljavke lovišč načrtovati popolni odstrel te vrste.

Lovišča, ki mejijo na osrednje območja morajo pred odstrelom ovna 2+, najprej upleniti tri živali v razredu ovc ali jagnjet. To ne velja za muflone, ki so pobegnili iz obor, te je potrebno odstreliti takoj, v skladu z Zakonom o divjadi in lovstvu in izdanimi odločbami pristojnega lovskega inšpektorja.

Preglednica 4.10: Analiza odvzema muflon

Odstrel in izgube								
Starostna in spolna kategorija/leto	2012	2013	2014	2015	2016	Skupaj	%/spol	%/skupaj
Jagnjeta M	8	8	9	9	14	48	26,1	11,0
Ovni 1	13	9	5	7	9	43	23,4	9,8
Ovni 2+	15	19	17	21	21	93	50,5	21,2
Skupaj OVNI	36	36	31	37	44	184	100,0	42,0
Jagnjeta Ž	21	21	23	17	24	106	41,7	24,2
Ovce 1	8	9	9	9	5	40	15,7	9,1
Ovce 2+	17	20	23	25	23	108	42,5	24,7
Skupaj OVCE	46	50	55	51	52	254	100,0	58,0
SKUPAJ odstrel in izgube	82	86	86	88	96	438		100,0

Odstrel in izgube v primerjavi z načrtom

Kategorija / leto	2012	2013	2014	2015	2016	Skupaj
Načrt - skupaj	84	84	84	90	90	432
Odstrel in izgube / načrt	97,6	102,4	102,4	97,8	106,7	101,4
Delež moških	43,9	41,9	36,0	42,0	45,8	42,0
Delež ovnov 2+	18,3	22,1	19,8	23,9	21,9	21,2
Delež mladih ne glede na spol	61,0	54,7	53,5	47,7	54,2	54,1

Izgube

Kategorija / leto	2012	2013	2014	2015	2016	Skupaj	%
Nenaravne izgube	3	6	1	1	3	14	60,9
Naravne izgube	3	3	0	0	3	9	39,1
Skupaj izgube	6	9	1	1	6	23	100,0
% izgub	7,3	10,5	1,2	1,1	6,3	5,3	
Odstrel	76	77	85	87	90	415	

Vzroki izgub

vzrok / leto	2012	2013	2014	2015	2016	Skupaj	%
1 neznan	2	3			3	8	34,8
2 bolezen	1					1	4,3
3 krivolov					1		
4 cesta		1				1	4,3
7 psi	3	3		1	2	9	39,1
10 poškodba		2	1			3	13,0

Telesne mase (biološka telesna mase)

Starostna in spolna kategorija/leto	2012	2013	2014	2015	2016
Jagnjeta M	10,4	14,4	12,7	11,6	10,9
Indeks	100,0	138,5	122,1	111,5	104,8
Ovni 1	26,9	24,4	25,8	25,0	19,9
Indeks	100,0	90,7	95,9	92,9	74,0
Ovni 2+	30,2	31,4	30,6	30,9	30,9
Indeks	100,0	104,0	101,3	102,3	102,3
Jagnjeta Ž	11,3	10,5	9,8	10,8	9,2
Indeks	100,0	92,9	86,7	95,6	81,4
Ovce 1	19,6	17,0	17,8	16,3	15,8
Indeks	100,0	86,7	90,8	83,2	80,6
Ovce 2+	20,3	19,1	20,7	20,5	20,0
Indeks	100,0	94,1	102,0	101,0	98,5

4.6 Divji prašič (*Sus scrofa*)

Prostorski okvir obravnave – ekološke enote

Osrednje življenjsko območje divjega prašiča je v Halozah in na Boču. Osrednje območje upravljanja z divjim prašičem predstavljajo lovišča: Stoperce, Žetale, Leskovec, Dravinja Majšperk, Podlehnik, Makole, Poljčane, Rogaška Slatina, Boč in Rogatec.

Analiza preteklega upravljanja za zadnjih pet let s poudarkom na zadnjem letu

Odvzem se je v **preteklih petih letih** gibal med 267 živali v letu 2013 in 438 živali v rekordnem letu 2012. Povprečen odvzem v tem obdobju je bil 340 živali. Dobra je bila tudi realizacija znotraj osrednjega območja (75 %), čeprav z razlikami med posameznimi leti. Odvzem izven osrednjega območja se je gibal med 51 živali v letu 2013 in kar 132 živali v letu 2012. Višina odvzema izven osrednjega območja je iz leta v leto naraščala od 2007 do leta 2012. Leta 2013 je zopet padla in 2014 in lani spet rahlo narasla. V osrednjem območju je razmerje odvzema med posameznimi kategorijami sledeče: mladiči M 34 %, mladiči Ž 32 %, lanščaki M 13 %, lanščaki Ž 12%, merjasci 3,4 % in svinje 5,7 %. Realizacija zastavljenih načrtov glede višine odvzema je dobra, glede strukture odvzema pa ni dobra in je v delu, ki se nanaša na rodni del populacije prenizka. Čeprav je treba poudariti, da tudi izven osrednjega območja, kjer velja popolnoma svobodno odzemanje, odvzem t.i. rodnega dela redko katero leto dosega 20 %. Izven osrednjega območja je tako struktura odvzema drugačna, kar je seveda razumljivo, saj tukaj odvzem ni omejen (mladiči M 24 %, mladiči Ž 19%, lanščaki M 30%, lanščaki Ž 14%, merjasci 6,4 % in svinje 6,4 %).

Delež izgub predstavlja 2% odvzema, prevladujejo izgube zaradi prometa.

V **preteklem letu** je bil načrt odvzema 257 živali v **osrednjem območju**, realiziran v višini 109 % (281 živali). Delež rodnega dela populacije (svinje 2+ in lanščakinje) je bil edino v tem LUO v Sloveniji pod načrtovanim in je znašal 18,9 % (53 živali). Delež mladičev obeh spolov je bil 61 % (173 živali), delež lanščakov je bil 16 % (44 živali), delež merjascev je bil 4 % (11 živali).

Izven osrednjega območja je bil odvzem 91 živali. Deleži posameznih kategorij v lanskem odvzemu izven osrednjega območja so naslednji:

- mladiči obeh spolov 36 % (33 živali),
- lanščaki M 37 % (34 živali),
- lanščakinje Ž 11 % (10 živali),
- merjasci 9 % (8 živali),
- svinje 6,6 % (6 živali).

Glavnino odvzema izven osrednjega območja predstavlja odstrel v dveh loviščih in sicer Središče in Ptuj.

Skupno je bilo tako na območju LUO v 2016 iz narave odvzetih 372 živali, kar je drugi najvišji odvzem v zadnjih 5 letih.

Ocena stanja populacije

Divji prašič se pojavlja praktično v vseh loviščih LUO. V zadnjih petih letih v devetih od 30 lovišč ni bilo odvzema. Na podlagi zaključkov monitoringa, oziroma ocene številčnosti, gibanjem škod v okolju, odvzema zadnjih let in drugih znakov, ocenjujemo, da številčnost populacije divjega prašiča v LUO zmeroma pada. Vpliv vrste v okolju je sprejemljiv in tudi trend škod v kmetijstvu je ugoden - negativen.

Prehrambeni in bivalni pogoji za divjega prašiča so v LUO zelo ugodni.

Ocenjujemo, da je trenutna spolna in starostna sestava populacije primerna, prav tako pa je zadovoljiva tudi socialna struktura tropov. Premajhen je delež starejših osebkov, ki tvorijo vrh socialne piramide. Predvidevamo, da je usklajena številčnost prašičev in dokaj primerna socialna sestava populacije tudi posledica ustrezne višine in strukture odvzema v zadnjih letih. Prostorska razporeditev divjega prašiča v LUO je odvisna od večjih gozdnih kompleksov, zelo pomembna je drevesna sestava in primeren delež naravnih mladovij, ki prašiču nudijo temeljne življenjske pogoje. Migracije tropov so v jesenskih mesecih še posebej pogoste in vezane na zagotavljanje primerne hrane, ki jo dobijo v hrastovih, kostanjevih in bukovih gozdovih dovolj visoke starosti.

Evidentirane izgube ne kažejo resnih bolezenskih znakov populacije divjega prašiča.

Prilagojeni cilji

Številčnost divjih prašičev je treba uravnavati z dovolj velikim poseganjem v vse kategorije. Bistveno pri tem je, da se še naprej zmanjšuje škoda od divjih prašičev v kmetijstvu in preprečuje širjenje izven osrednjega območja.

Ukrepi in usmeritve

V letu 2017 načrtujemo odvzem **270 živali** iz osrednjega območja, od tega minimalno 20% lanščakinj in svinj 2+ (minimalno 54 živali), ter številčno in strukturno **neomejen odvzem** izven osrednjega območja.

Odvzem se številčno načrtuje samo v loviščih osrednjega območja (Stoperce, Žetale, Leskovec, Majšperk, Podlehnik, Makole, Poljčane, Rogaška Slatina, Boč in Rogatec).

Preglednica 4.11: Načrt odvzema divjih prašičev v osrednjem območju 2016

	število	%
Mladiči M	-	-
Lanščaki M	-	-
Merjasci 2+	-	-
Mladiči Ž	-	-
Lanščakinje	Minimalno 54	Minimalno 20 %
Svinje 2+		
SKUPAJ	270	-

Količinsko se načrtuje **le skupna višina odvzema divjega prašiča** za LUO in pa **združena kategorija minimalnega odvzema lanščakinj in svinj 2+, skupaj vsaj 20 % celotno načrtovane kvote odvzema**.

Ostalih kategorij divjega prašiča (po spolu in starosti) se ne načrtuje.

Po višini je dovoljeno neomejeno preseganje načrta v vseh kategorijah. Odstopanje navzdol je dovoljeno do 50 % kjer je načrt odvzema od 6 do 19 prašičev in do 30 % kjer je načrt odvzema 20 ali več prašičev.

Dopustno odstopanje realizacije od načrta, zaradi populacijskih nihanj ali drugih objektivnih razlogov, zaradi katerih osnovni načrt ne bi bil dosežen, je -30 % in velja skupno za vse kategorije divjih prašičev, tudi za združeno kategorijo lanščakinj in svinj, kjer pa **se mora hkrati ob nedoseganju osnovnega načrta ohraniti skupni minimalni delež 20 % lanščakinj in svinj 2+ v odvzemu.**

Ob doseganju minimalnega skupnega deleža 20 % lanščakinj in svinj 2+ v osnovnem načrtu odvzema za LUO le tega ob preseganju načrta ni treba več dosegati, je pa odvzem teh kategorij potreben in zaželen.

V kolikor je v osrednjem območju dosežena minimalno načrtovana kvota lanščakinj in svinj, posamezna lovišča niso dolžna zagotavljati 20 % deleža lanščakinj in svinj v skupnem odvzemu lovišča.

Načrt odvzema izven osrednjega območja je številčno in strukturno neomejen.

Lovske družine z internimi akti ne smejo omejevati odstrela divjih prašičev v svojih loviščih.

Krmljenje:

Krmljenje divjega prašiča je dovoljeno le v osrednjem območju (lovišča: Stoperce, Žetale, Leskovec, Dravinja Majšperk, Podlehnik, Makole, Poljčane, Rogaška Slatina, Boč in Rogatec).

Zimsko krmljenje divjega prašiča je prepovedano.

Preprečevalno krmljenje divjega prašiča je dovoljeno zgolj v loviščih, kjer povprečni letni odvzem divjega prašiča v zadnjih treh letih dosega 5 ali več živali (vsa lovišča znotraj osrednjega območja).

Privabljalno krmljenje divjih prašičev je prvenstveno namenjeno opazovanju ter lažjemu izvrševanju odstrela.

Za krmo je priporočljivo uporabljati vse vrste žit in koruze. Dovoljeno je le krmljenje na način, da je krma na krmiščih dostopna predvsem divjemu prašiču (npr: krmni valj, polaganje krme v tla, prekrivanje krme, ...) in ne ostali divjadi (srnjadi in muflonu).

Preglednica 4.12: Analiza odvzema divji prašič – celotno LUO

Odstrel in izgube								
Starostna in spolna kategorija/leto	2012	2013	2014	2015	2016	Skupaj	%/spol	%/skupaj
Mladiči M	146	81	124	96	93	540	59,9	31,7
Lanščaki	76	49	40	47	78	290	32,2	17,0
Merjasci 2+	13	11	16	12	19	71	7,9	4,2
Skupaj PRAŠIČI	235	141	180	155	190	901	100,0	52,9
Mladiči Ž	120	75	110	73	113	491	61,1	28,8
Lanščakinje	51	35	39	29	57	211	26,3	12,4
Svinje 2+	32	16	21	20	12	101	12,6	5,9
Skupaj SVINJE	203	126	170	122	182	803	100,0	47,1
SKUPAJ odstrel in izgube	438	267	350	277	372	1704		100,0

Odstrel in izgube v primerjavi z načrtom

Kategorija / leto	2012	2013	2014	2015	2016	Skupaj
Načrt - skupaj	262	284	274	284	257	1361
Odstrel in izgube / načrt	167,2	94,0	127,7	97,5	144,7	125,2
Delež PRAŠIČEV	53,7	52,8	51,4	56,0	51,1	52,9
Delež mladičev ne glede na spol	60,7	58,4	66,9	61,0	55,4	60,5
Delež lanščakov ne glede na spol	29,0	31,5	22,6	27,4	36,3	29,4
Delež večletnih - 2+ ne glede na spol	10,3	10,1	10,6	11,6	8,3	10,1

Izgube in odvzem

Kategorija / leto	2012	2013	2014	2015	2016	Skupaj	%
Nenaravne izgube	8	2	3	2	0	15	65,2
Naravne izgube	4	1	1	1	1	8	34,8
Skupaj izgube	12	3	4	3	1	23	100,0
% izgub	2,7	1,1	1,1	1,1	0,3	1,3	
Odstrel	426	264	346	274	371	1681	

Vzroki izgub

vzrok / leto	2012	2013	2014	2015	2015	Skupaj	%
1 neznan	4	1	1	1	1	8	34,8
2 bolezen						0	0,0
3 krivolov	1					1	4,3
4 cesta	6	2	1	2		11	47,8
5 železnica			1			1	4,3
7 psi						0	0,0
9 poškodbe	1		1			2	8,7

Telesne mase (biološka telesna masa)

Starostna in spolna kategorija/leto	2012	2013	2014	2015	2016
Mladiči M	33,9	33,3	29,8	34,7	31,1
Indeks	100,0	98,2	87,9	102,4	91,7
Lanščaki	80,6	64,4	64,5	62,9	64,9
Indeks	100,0	79,9	80,0	78,0	80,5
Merjasci 2+	110,8	94,5	111,6	98,2	100,8
Indeks	100,0	85,3	100,7	88,6	91,0
Mladiči Ž	36,4	31,2	30,5	33,1	32,6
Indeks	100,0	85,7	83,8	90,9	89,6
Lanščakinje	67,6	62,1	60,9	56,3	58,9
Indeks	100,0	91,9	90,1	83,3	87,1
Svinje 2+	91,9	87,6	84,0	84,2	88,6
Indeks	100,0	95,3	91,4	91,6	96,4

Preglednica 4.13: Analiza odvzema divji prašič – osrednje območje

Odstrel in izgube								
Starostna in spolna kateg	2012	2013	2014	2015	2016	Skupaj	%/spol	%/skupaj
Mladiči M	105	73	109	77	74	438	67,5	34,1
Lanščaki	41	32	25	25	44	167	25,7	13,0
Merjasci 2+	8	8	13	4	11	44	6,8	3,4
Skupaj PRAŠIČI	154	113	147	106	129	649	100,0	50,5
Mladiči Ž	99	65	87	62	99	412	64,8	32,1
Lanščakinje	34	24	33	13	47	151	23,7	11,8
Svinje 2+	19	14	17	17	6	73	11,5	5,7
Skupaj SVINJE	152	103	137	92	152	636	100,0	49,5
SKUPAJ odstrel in izgube	306	216	284	198	281	1285		100,0

Odstrel in izgube v primerjavi z načrtom						
Kategorija / leto	2012	2013	2014	2015	2016	Skupaj
Načrt - skupaj	262	284	274	284	257	1361
Odstrel in izgube / načrt	116,8	76,1	103,6	69,7	109,3	94,4
Delež PRAŠIČEV	50,3	52,3	51,8	53,5	45,9	50,5
Delež mladičev ne glede na	66,7	63,9	69,0	70,2	61,6	66,1
Delež lanščakov ne glede na	24,5	25,9	20,4	19,2	32,4	24,7
Delež večletnih - 2+ ne gled	8,8	10,2	10,6	10,6	6,0	9,1

4.7 Lisica (*Vulpes vulpes*)

Prostorski okvir obravnave

Prostorski okvir obravnave lisice je celotno lovsko upravljavsko območje.

Analiza preteklega upravljanja za zadnjih pet let s poudarkom na zadnjem letu

Odvzem lisic je bil v **preteklem letu** 1.526 živali, kar pomeni 126 % realizacijo načrta. Od tega je bilo 49 % lisjakov in 51 % lisic. Ugotovljene izgube so glede na odvzem znašale 7 %. Najpogostejši vzrok izgub je povoz (84 %).

V zadnjem **petletnem obdobju** znaša realizacija glede na načrt 105%. Spolna struktura odvzema v tem obdobju je 50 % lisjakov in 50 % lisic. Ugotovljenih izgub v obravnavanem obdobju je bilo 487 žival ali 8 % odvzema. Vzrok največ izgubam sta bila povoz (81 %) in neznano (8 %). Izgub zaradi garij in bolezni je skupno 9 %.

Glede na cilje upravljanja s to vrsto je upravljanje ustrezno.

Ocena stanja populacije

Lisica je najštevilčnejši predstavnik malih zveri v LUO, hkrati pa eden pglavitnih plenilcev male divjadi in posameznih zavarovanih živalskih vrst. Številčnost vrste je v minulih treh letih močno narasla, kar je pogojeno z visokim prirastnim potencialom vrste in manjšim vplivom bolezni (garje, steklina). Trenutna številčnost vrste je relativno visoka, še posebej v bližini naselij in večjih urbanih centrov, kjer lisica pogosto zadovoljuje svoje prehranske potrebe. Medvrstni odnos je negativno izražen na večini vrst poljske divjadi in do nekaterih zavarovanih in ogroženih živalskih vrst.

Prilagojeni cilji

Cilj je postopno zniževanje populacije lisice do številčnosti, ki ne bo ogrožala naravnega razvoja ostalih prostoživečih živalskih vrst, hkrati pa ohranjala biološko stabilnost vrste v njenem življenjskem okolju.

Ukrepi in usmeritve

V letu 2017 načrtujemo odvzem **1.370 živali**.

Dopustno odstopanje v realizaciji od načrta po loviščih in za LUO je odstopanje po višini navzdol do **- 30 %**, odstopanje navzgor je v višini do **+ 100 %** načrtovanega številčnega odvzema.

Za lovišča, ki imajo načrt odvzema do vključno 10 živali, se kot dopustno odstopanje navzdol od načrta šteje realizacija - 3 živali.

Upravljalke lovišč, ali pa njihove krovne lovske organizacije naj stimulirajo (nagradijo) odstrel lisic, še posebej zaradi dejstva, da je lov na to vrsto zahteven.

Lov lisice naj se intenzivira v loviščih z malo poljsko divjadjo in habitatih poljskih kur.

Nikakor se ne sme omejevati lova na lisico, omejitev mora biti le lovski etika in zakonodaja.

Odstrel lisic v lovopustu, zaradi očitnih bolezenskih znakov je potrebno izvajati skladno z 42. čl. ZDLov-1A. Vsak odstrel bolne divjadi je potrebno nemudoma javiti uradnemu veterinarju in lovski inšpekciji.

Pri lovu na lisico na sploh ter še posebej v času polaganja vab za peroralno vakcinacijo je potrebno upoštevati navodila in izdelan letni program UVHVVR.

Upravljalci lovišč so dolžni izvajati ukrepe preventivnega zdravstvenega varstva divjadi in v ta namen odvzeti vzorce oziroma poslati določene vzorce uplenjenih, poginulih ali povoženih lisic v preiskavo, v skladu z navodili in letnim programom UVHVVR.

Preglednica 4.14: Analiza odvzema lisic

Odstrel in izgube						
Starostna in spolna kategorija/leto	2012	2013	2014	2015	2016	Skupaj
Samci	584	531	532	617	751	3015
Samice	622	577	511	593	775	3078
Skupaj odstrel in izgube	1206	1108	1043	1210	1526	6093
Načrt - skupaj	1033	1200	1200	1135	1210	5778
Odstrel in izgube / načrt	116,7	92,3	86,9	106,6	126,1	105,5

Izgube in odvzem							
Kategorija / leto	2012	2013	2014	2015	2016	Skupaj	%
Nenaravne izgube	87	81	74	70	94	406	83,4
Naravne izgube	13	22	19	12	15	81	16,6
Skupaj izgube	100	103	93	82	109	487	100,0
% izgub	8,3	9,3	8,9	6,8	7,1	8,0	
Odstrel	1106	1005	950	1128	1417	5606	

Vzroki izgub							
Vzrok / leto	2012	2013	2014	2015	2016	Skupaj	%
1 neznan	9	10	9	5	4	37	7,6
2 bolezen	1	1	2	1		5	1,0
3 krivolov						0	0,0
4 cesta	87	77	71	69	92	396	81,3
5 železnica						0	0,0
6 zveri						0	0,0
7 psi		2	1			3	0,6
8 kosilnica		1	1			2	0,4
9 garje	3	11	8	6	11	39	8,0
10 poškodba		1	1	1	2	5	1,0

4.8 Jazbec (*Meles meles*)

Prostorski okvir obravnave

Prostorski okvir obravnave jazbeca je celotno LUO.

Analiza preteklega upravljanja za zadnjih pet let s poudarkom na zadnjem letu

Odvzem jazbeca je bil v **preteklem letu** 106 živali, kar pomeni 147 % realizacijo načrta. Spolna struktura odvzema je 63 % moških in 37 % ženskih osebkov. Ugotovljene izgube so glede na odvzem znašale 50 %, kar je 8 % pod petletnim povprečjem. 96 % izgub predstavljajo izgube zaradi povoza. V zadnjem **petletnem obdobju** znaša realizacija 395 živali, kar je 98 % načrta. Ugotovljenih izgub v obravnavanem obdobju je bilo 226 živali ali 58 % odvzema.

Ocena stanja populacije

Velikost populacije jazbeca v območju je stabilna. Vrsta je glede na lokacije odvzema številčnejša v kmetijski krajini, biotopsko pa je vezana na gozdni prostor. Glede na nizko gostoto odvzema (1 žival na 1.400 ha lovne površine) predvidevamo, da sta spolna in starostna struktura populacije blizu naravni. Zaradi usklajene številčnosti ne beležimo pomembnih bolezenskih znakov v populaciji, prav tako ni zaslediti resnejših medvrstnih odnosov z ostalimi prostoživečimi živalskimi vrstami. Glede na majhen vpliv jazbeca, ki je izražen predvsem v obsegu škod v kmetijski pridelavi ocenjujemo, da je upravljanje s populacijo primerno.

Prilagojeni cilj

Cilj upravljanja z jazbecem je dolgoročna ohranitev vrste v višini, prilagojeni njegovemu življenjskemu okolju. **Ohranjati je treba trenutno številčnost.**

Ukrepi in usmeritve

Za leto 2017 načrtujemo odvzem **88 živali**.

Dopustno odstopanje v realizaciji od načrta po loviščih in za LUO je odstopanje po višini navzdol do – 50 %, odstopanje navzgor je v višini do + 100 % načrtovanega številčnega odvzema.

Za lovišča, ki imajo načrt odvzema do vključno 10 živali, se kot dopustno odstopanje navzdol od načrta šteje realizacija – 5 živali.

Priporočamo, da upravljavci lovišč bolj intenzivirajo lov na jazbece na območjih, kjer je prisotna mala poljska divjad in kjer bi se pojavljala škoda v kmetijstvu.

Preglednica 4.15: Analiza odvzema jazbec

Odstrel in izgube						
Starostna in spolna kategorija/leto	2012	2013	2014	2015	2016	Skupaj
Samci	49	40	41	40	67	237
Samice	25	27	30	30	39	151
Skupaj odstrel in izgube	74	67	71	70	106	388
Načrt - skupaj	70	83	90	80	72	395
Odstrel in izgube / načrt	105,7	80,7	78,9	87,5	147,2	98,2

Izgube in odvzem							
Kategorija / leto	2012	2013	2014	2015	2016	Skupaj	%
Nenaravne izgube	34	39	37	40	51	201	88,9
Naravne izgube	14	3	6	0	2	25	11,1
Skupaj izgube	48	42	43	40	53	226	100,0
% izgub	64,9	62,7	60,6	57,1	50,0	58,2	
Odstrel	26	25	28	30	53	162	

Vzroki izgub							
Vzrok / leto	2012	2013	2014	2015	2016	Skupaj	%
1 neznan	13	2	6		2	23	10,2
2 bolezen	1					1	0,4
4 cesta	34	39	37	40	51	201	88,9
7 psi						0	0,0
9 garje		1				1	0,4

4.9 Kuna belica (*Martes foina*) in kuna zlatica (*Martes martes*)

Prostorski okvir obravnave

Prostorski okvir obravnave obeh kun je celotno LUO.

Kuna belica (*Martes foina*)

Je prisotna v vseh loviščih LUO. Belica je številčnejša v kmetijskem in urbanem okolju, predvsem v bližini gospodarskih poslopij, osamelih hiš in zaselkov, kjer zadovoljuje večino bivalnih in prehranskih potreb.

Kuna zlatica (*Martes martes*)

Je divjad sklenjenih gozdov sredogorja, zato je v LUO razmeroma redka vrsta divjadi.

Analiza preteklega upravljanja za zadnjih pet let s poudarkom na zadnjem letu

Odvzem kun je bil v **preteklem letu** 139 živali (107 belic in 32 zlatic), kar pomeni 100 % realizacijo (100 % pri belici in zlatici). Evidentiranih je bilo 42 izgub (30 %), prevladuje povoz. V zadnjem **petletnem obdobju** znaša realizacija 639 živali, kar je glede na načrt 75 %. Izgube v tem obdobju predstavljajo 25 % odvzema. Nižja realizacija načrtov je predvsem posledica manjšega zanimanja za lov na ti vrsti, kar pa sicer ni zaskrbljujoče, saj vrsti ne povzročata škode na človekovem premoženju, prav tako ni zaznati negativnega medvrstnega odnosa z drugimi živalskimi vrstami.

Ocena stanja populacije

Populacija kun je stabilna, spolna struktura naravna, saj z odstrelom ne vplivamo na njo, številčnost med leti je odvisna od prehranskih razmer ter ostalih pogojev v okolju. Številčnost populacije zlatice je usklajena z okoljem, številčnejša belica se prilagaja tudi na urbano okolje in ocenjujemo, da se številčno krepi.

Bolezni znaki pri kunah niso opazni. Vpliv vrst na okolje je moteč pri škodah na domači perjadi, občasno pa tudi škode na stanovanjskih in gospodarskih objektih, ki lahko dosežejo zelo visoke odškodninske zneske.

Prilagojeni cilj

Osnovni **cilj** upravljanja s kunama je **ohranitev** populacij v okolju prilagojeni **številčnosti**, ki zagotavlja biološko ravnovesje v naravi. Pri obeh vrstah to pomeni **ohranitev trenutne številčnosti**.

Ukrepi in usmeritve

V letu 2017 načrtujemo odvzem **103** kun belic in **34** kun zlatic.

Dopustno odstopanje v realizaciji od načrta po loviščih in za LUO je odstopanje po višini navzdol **do – 50 %**, odstopanje navzgor je v višini **do + 100 %** načrtovanega številčnega odvzema.

Za lovišča, ki imajo načrt odvzema do vključno 10 živali, se kot dopustno odstopanje navzdol od načrta šteje realizacija – 5 živali.

Izgube naj se evidentirajo in vnašajo v realizacijo odvzema. Kot pomemben bioindikator se upoštevajo le izgube v prometu.

Preglednica 4.16: Analiza odvzema kun

Odstrel in izgube							
	2012	2013	2014	2015	2016	Skupaj	
Kuna zlatica - skupaj odstrel in izgube	17	27	21	18	32	115	
načrt - skupaj	30	30	40	40	32	172	
Odstrel in izgube / načrt	56,7	90,0	52,5	45,0	100,0	66,9	
Kuna belica - skupaj odstrel in izgube	120	119	89	89	107	524	
načrt - skupaj	155	151	144	129	107	686	
Odstrel in izgube / načrt	77,4	78,8	61,8	69,0	100,0	76,4	
Izgube in odvzem							
Kategorija / leto	2012	2013	2014	2015	2016	Skupaj	%
Nenaravne izgube	32	37	26	19	41	155	95,1
Naravne izgube	4	1	1	1	1	8	4,9
Skupaj izgube	36	38	27	20	42	163	100,0
% izgub	26,3	26,0	24,5	18,7	30,2	25,5	
Odstrel	101	108	83	87	97	476	
Vzroki izgub							
Vzrok / leto	2012	2013	2014	2015	2016	Skupaj	%
1 neznan	4	1	1	1	1	8	4,9
7 psi	1					1	12,5
4 cesta	31	37	26	19	41	154	94,5

4.10 Navadni polh (*Glis glis*)

V lovsko upravljavskem območju je navadni polh redno prisoten v gozdnatih predelih območja.

Ukrepi in usmeritve

Zaradi odvisnosti odvzema vrste od letnega obroda drevesnih in grmovnih vrst, števila polhov za odvzem ni mogoče in ni potrebno številčno načrtovati. Zato tudi ni potrebnih dopustnih odstopanj za realizacijo.

Kjer je izražen interes za lov s pastmi, je potrebno to izvajati v okviru interesnih združenj oz. društev, skladno z 43.a členom ZDLov-1A (1., 2. in 3. odst.). Za lov na polha je potrebna polharska dovolilnica, ki jo izda upravljavec lovišča, tudi za svoje člane.

Imetnik polharske dovolilnice jo je dolžan vrniti upravljavcu lovišča do 31.12. S tem se želi uvesti koordiniran in načrten lov na polha, ter zagotovitev evidenc o odvzemu.

Vsi odvzeti osebki morajo biti evidentirani v uradnih evidencah.

4.11 Pižmovka (*Ondatra zibethia*)

Prostorski okvir obravnave – ekološke enote

Pižmovka je prostorsko vezana na reko Dravo, Dravinjo in Pesnico ter njihove pritoke in večje stoječe vode. Prostorski okvir obravnave pižmovke je celotno LUO.

Analiza preteklega upravljanja za zadnjih pet let s poudarkom na zadnjem letu

Odstrel, ki pri pižmovki predstavlja veliko večino odvzema, je zanemarljiv. Skupna realizacija v zadnjem petletnem obdobju je 26%. Podatki, pridobljeni iz lovišč za leto 2016, izkazujejo odvzem 8 živali te vrste, kar je 67% načrtovanega.

Ocena stanja populacije

Pižmovka je dokaj pogosta vrsta divjadi v rekah in ostalih tekočih vodotokih, ter stoječih vodah LUO.

Prilagojeni cilj

Cilj upravljanja s populacijo pižmovke je preprečiti njeno širjenje v prostoru in njeno številčnost zadržati na najnižjem možnem nivoju.

Ukrepi in usmeritve

V letu 2017 načrtujemo odvzem **9 živali**.

Dopustno odstopanje v realizaciji od načrta po loviščih in za LUO je odstopanje po višini navzdol do – 50 %, odstopanje navzgor je v višini do + 100 % načrtovanega številčnega odvzema.

Za lovišča, ki imajo načrt odvzema do vključno 10 živali, se kot dopustno odstopanje navzdol od načrta šteje realizacija – 5 živali.

Ne glede na majhno kvoto in kasnejši razdelilnik je dovoljen lov v vseh loviščih LUO.

Dosledno je potrebno voditi evidence o odstrelu in izgubah.

Preglednica 4.17: Analiza odvzema pižmovka

Odstrel in izgube						
Starostna in spolna kategorija/leto	2012	2013	2014	2015	2016	skupaj
Skupaj odstrel in izgube	9	3	2	6	8	28
Načrt - skupaj	25	33	18	18	12	106
Odstrel in izgube / načrt	36	9	11	33	67	26

Izgube in odvzem							
Kategorija / leto	2012	2013	2014	2015	2016	skupaj	%
Nenaravne izgube	4	2	1	0	0	7	77,8
Naravne izgube	1	1	0	0	0	2	22,2
Skupaj izgube	5	3	1	0	0	9	100,0
% izgub	56	100	50	0	0	32	
Odstrel	4	0	1	6	8	19	
Vzroki izgub							
vzrok / leto	2012	2013	2014	2015	2016	skupaj	%
1 neznan	1	1				2	22,2
4 cesta	4	2	1			7	77,8

4.12 Poljski zajec (*Lepus europaeus*)

Prostorski okvir obravnave

Prostorski okvir obravnave poljskega zajca je celotno LUO.

S poljskim zajcem upravljajo v vseh loviščih LUO, njegova številčnost je pogojena z mnogimi omejitvenimi dejavniki okolja, tako naravnimi kot tistimi, ki jih povzroča človek. Na osnovi odvzema sklepamo, da je poljski zajec najbolj pogost v spodnjem delu Dravskega polja in na Ptujskem polju. Velika strukturiranost krajine in s tem povezana pestrost različnih posevkov in drugih kmetijskih kultur daje ugodne pogoje reprodukcije in preživetja tej občutljivi vrsti.

Analiza preteklega upravljanja za zadnjih pet let s poudarkom na zadnjem letu

Podobno kot v sosednjem Slovensko goriškem LUO tudi tu odvzem poljskega zajca od leta 2010 naprej konstantno pada in je lani dosegel minimum z odvzedom 347 živali. Realizacija odvzema za **petletno obdobje** znaša 85 % in se je gibala med 81 % in 100 %. V povprečju je delež izgub zadnjih pet let 28%. Med izgubami prevladuje promet, ki predstavlja 81 % delež. Delež evidentiranih naravnih izgub je zanemarljiv, kar pa po našem mnenju ne odraža dejanskega stanja. Predvidevamo namreč, da je vpliv lisice, kun, ptic ujed in vranov bistveno večji in predstavlja enega pomembnih omejitvenih dejavnikov razvoja populacije poljskega zajca.

Načrt odvzema poljskega zajca za leto 2016 (4200 živali), je bil realiziran 83 %. Med evidentiranimi izgubami prevladuje povoz (94 %).

Ocena stanja populacije

Populacija poljskega zajca v LUO je kritično stabilna in usklajena z naravnimi pogoji. Poleg naravnih plenilcev in neugodnih vremenskih pogojev je problem potencialnega dviga številčnosti zajca predvsem v ogroženosti njegovega življenjskega prostora, primarno zaradi vpliva kmetijstva, urbanizacije in prometa. V jeseni leta 2012 jo je močneje prizadela naravna ujma – poplave reke Drave in njenih pritokov. Temeljni omejitveni dejavnik dviga števila zajcev je tudi vpliv lisic, kun, ujed in vranov. Nenadne vremenske spremembe v času poleganja samic, predvsem menjava sušnega in izrazito mokrega vremena, izjemno vpliva na (nizko) preživetje mladičev. To je še posebej izrazito v poznih zimskih in zgodnjih spomladanskih mesecih. Sodobne kmetijske metode, kot so veliko površinsko, intenzivno kmetovanje z uporabo kemičnih zaščitnih sredstev, spravilo celotne biomase iz njiv v jeseni in posledično uničevanje habitatov poljskega zajca so dejavniki, ki izrazito izpostavljajo vrsto v prostoru. Brez naravnega kritja so, sicer precej redki osebki, potencialno močno ogroženi od že naštetih plenilskih vrst. Vedno gostejši promet motornih vozil, urbanizacija ter skokovit razvoj infrastrukture, močno ogrožajo življenjski prostor vsem vrstam male divjadi. Gre torej za krčenje potencialnega življenjskega okolja, hkrati pa visoka gostota cestnega omrežja povzroča velike nenaravne izgube. Populacijo poljskega zajca ogrožajo tudi številne bolezni, ki pa jih zadnja desetletja, zaradi razmeroma nizke številčnosti redkeje beležimo.

Prilagojeni cilji

Cilj upravljanja s poljskim zajcem je z njegovim življenjskim okoljem in ostalimi živalskimi vrstami usklajena številčnost populacije. Struktura po starostnih kategorijah mora zagotavljati primeren delež srednje starih in starejših osebkov, ki uravnavajo socialne odnose v populaciji. Ciljno stanje je opredeljeno s številčnostjo, ki ne predstavlja pretiranih škod v sadjarstvu ter na ostalih kmetijskih kulturah in posevkih.

Ukrepi in usmeritve

V letu 2017 načrtujemo odvzem **420 poljskih zajcev**.

Načrtovane višine odvzema ni treba dosegati, navzgor pa je realizacija omejena do največ + 30 % presegevanja.

Na isti površini lovišča se lov vrši praviloma samo enkrat letno ali pa se v smislu kolobarjenja lov lahko izvaja na isti površini tudi večkrat, vendar največ do 1/3 lovne površine lovišča kjer se izvaja lova na poljskega zajca, na preostanku površine pa se lov konkretno leto ne izvaja. Površine namenjene izvajanju lova in t.i. »mirnih con« brez lova se letno menjajp. Upravljevec lovišča takšne površine opredeli v letnem načrtu lovišča.

Lov zajcev v bližini intenzivnih nasadov ima prednost pred lovom v ostalem delu lovišča. Na teh površinah se lov lahko ponavlja.

Upravljalci lovišč naj načrtujejo in izvajajo ukrepe, ki bodo pripomogli k izboljšanju življenjskih razmer za poljskega zajca in tudi drugim vrstam male divjadi (osnovanje in vzdrževanje remiz, protiveternih pasov, grmišč in gozdnega roba, krmnih njiv, izvajanje zimskega krmljenja, intenziven lov tistih plenilskih vrst, katere je dovoljeno loviti...).

Pomembno je intenzivnejše poseganje v populacije lovnih vrst plenilcev z odstrelom, predvsem lisic in kun.

Preglednica 4.18: Analiza odvzema poljski zajec

Odstrel in izgube						
Starostna in spolna kategorija/leto	2012	2013	2014	2015	2016	Skupaj
Skupaj odstrel in izgube	508	441	404	358	347	2058
Načrt - skupaj	508	508	500	500	420	2436
Odstrel in izgube / načrt	100,0	86,8	80,8	71,6	82,6	84,5

Izgube in odvzem							
Kategorija / leto	2012	2013	2014	2015	2016	Skupaj	%
Nenaravne izgube	106	103	109	76	70	464	82,1
Naravne izgube	92	4	2	1	2	101	17,9
Skupaj izgube	198	107	111	77	72	565	100,0
% izgub	39,0	24,3	27,5	21,5	20,7	27,5	
Odstrel	310	334	293	281	275	1493	

Vzroki izgub							
vzrok / leto	2012	2013	2014	2015	2016	Skupaj	%
1 neznan	3	1	2		1	7	1,2
2 bolezen					1	1	0,2
3 krivolov						0	0,0
4 cesta	105	100	109	76	68	458	81,1
5 železnica		2				2	0,4
6 zveri in ujede	1	3		1		5	0,9
7 psi					1	1	0,2
8 kosilnica	1	1			1	3	0,5
10 poškodba	88					88	15,6

4.13 Fazan (*Phasianus colchicus*)

Prostorski okvir obravnave – ekološke enote

Največja številčnost fazana je v loviščih lovskih družin na Dravskem in Ptujskem polju. Temu je glavni vzrok raba prostora in način kmetovanja v povezavi z ugodno strukturo lastništva. Prostorski okvir je zelo podoben razširjenosti poljskega zajca. Organizacijsko so ta lovišča povezana v ekološki enoti podravskega lovsko upravljavskega bazena (LUB). Sem spadajo lovišča v upravljanju LD Cirkovce, LD Boris Kidrič, LD Jože Lacko-Ptuj, LD Ptuj, LD Markovci, LD Sv. Marjeta niže Ptuja, LD Velika Nedelja, LD Ormož in LD Središče.

Analiza preteklega upravljanja za zadnjih pet let s poudarkom na zadnjem letu

Upravljanje s fazanom v LUO je močno odvisno od dodajanja te vrste divjadi v zanj primerne habitate. Številčnost te vrste je težko določljiva, saj nam realno sliko zamegljujejo vlaganja fazanov iz umetne vzreje.

V preteklem **petletnem obdobju** je bila skupna realizacija načrta odzema 70 %. Skupni delež izgub znaša dobre 3 %. Med izgubami prevladujejo izgube zaradi prometa 77 %, izgub zaradi zveri in ujed je 10 %.

Lani je bila realizacija odzema 91 %, delež izgub pa 2 %. 285 fazanov ali 25 % od celotnega odzema je bilo lani uplenjenih v loviščih, kjer fazana ne vlagajo. To so t.i. naravni fazani.

Kot je že omenjeno, je odstrel v veliki meri odvisen od umetne vzreje oziroma vlaganj osebkov v okolje. Od načrtovanih 2.206 je bilo vloženi 2.068 fazanov. Glede na število odvzetih vloženi fazanov (842), je v naravnem okolju ostalo 1.226 živali. Večina naporov povezanih z revitalizacijo matične jate je torej posredno namenjenih tudi zagotavljanju prehranske osnove za naravne plenilce, katerih številčnost se posledično dviguje tudi na ta račun.

Ocena stanja populacije

Številčnost naravnega fazana, ki je vezana le na področje lovišč znotraj Podravskega LUB, je po naših ocenah stabilna, a še prenizka. Seveda je težko govoriti o številčnosti in oceni stanja populacije na osnovi vseh podatkov o fazanu v LUO. V bodoče bo potrebno primerjati le tista lovišča, ki odzemajo le naravnega fazana, saj le ta dajejo objektivno sliko o fazanu v LUO. Prav tako po našem mnenju vpliv samo vlaganja fazanov iz umetne vzreje neposredno ne izboljšujejo stanja v populaciji naravnega fazana.

Prisotnost je tako močno odvisna od vlaganj vrste v naravno okolje, glavni omejitveni dejavnik dviga številčnosti je lisica in ostale vrste malih zveri, ki jim z »dodatno« prehransko ponudbo še povečujemo vpliv ne samo na številčnost fazana, pač pa tudi na ostalo malo divjad in zavarovane vrste.

Fazana so zadnja desetletja močno prizadeli številni agrotehnični ukrepi, ki povzročajo krčenje remiznih površin, te pa pomenijo enega temeljnih dejavnikov ohranitve vrste. Z uporabo herbicidov, pesticidov, fungicidov in s krčenjem omejnikov, so upravljavski ukrepi za ohranitev te vrste alohtone ptice neuspešni.

Trenutno je stanje v okolju primernem za to divjad neugodno, vendar je v zadnjih letih opazen določen premik v pozitivni smeri. Ekstenzivne, okolju prijaznejše metode kmetovanja nudijo ugodnejše pogoje za ohranitev populacije.

Prilagojeni cilj

Cilj, ki ga zasledujemo pri fazanu je **ohranitev vrste in postopno povečanje številčnosti** v pretežno ravninskih in gričevnatih predelih lovišč. Pogoj za načrtno upravljanje z vrsto je primeren delež naravnih remiznih površin v sicer ekstenzivno obdelani krajini, ki pa naj se dolgoročno dviguje. Zastavljeni cilj je treba prvenstveno dosegati z izboljševanjem življenjskega okolja preko načrtovanih del (vzdrževanje grmišč, vzdrževanje remiz za malo divjad, sadnja in vzdrževanje plodonosnega drevja in grmovja).

Ukrepi in usmeritve

Za leto 2017 načrtujemo odzem **1.250 živali**.

V loviščih, ki ne vlagajo fazana, se kot načrt upošteva predlog lovskih družin korigiran z realizacijo preteklega leta. Tu načrtovane višine odzema ni potrebno dosegati, preseganje je dovoljeno do +30%.

V loviščih, ki dodajajo fazana, naj odzem temelji na količini dodanih osebkov in na predlogu odzema naravnega fazana. Tu načrtovane višine odzema ni potrebno dosegati, preseganje pa ni dovoljeno.

Lovišča, ki imajo primerne pogoje in prostorske možnosti naj urejajo, vzdržujejo in širijo obseg remiznih površin. Hkrati s tem je nujno potrebno uravnavati številčnost tistih plenilcev, katere je dovoljeno loviti in s tem vzpostavljati primerne medvrstne odnose živalskih vrst v okolju.

Dodajanje vrste je dovoljeno v okvirih predloga vlaganj in po usmeritvah iz dolgoročnega načrta.

Preglednica 4.19: Analiza odvzema fazana

Odstrel in izgube						
Starostna in spolna kategorija/leto	2012	2013	2014	2015	2016	Skupaj
Skupaj odstrel in izgube	1397	1113	744	651	1127	5032
Načrt - skupaj	1620	1641	1425	1217	1240	7143
Odstrel in izgube / načrt	86,2	67,8	52,2	53,5	90,9	70,4

Izgube in odvzem							
Kategorija / leto	2012	2013	2014	2015	2016	Skupaj	%
Nenaravne izgube	38	19	26	25	21	129	81,1
Naravne izgube	11	5	4	6	4	30	18,9
Skupaj izgube	49	24	30	31	25	159	100,0
% izgub	3,5	2,2	4,0	4,8	2,2	3,2	
Odstrel	1348	1089	714	620	1102	4873	

Vzroki izgub							
vzrok / leto	2012	2013	2014	2015	2016	Skupaj	%
1 neznan	7	1	3	3		14	8,8
2 bolezen						0	0,0
3 krivolov						0	0,0
4 cesta	37	18	25	21	21	122	76,7
5 železnica			1	1		2	1,3
6 zveri in ujede	4	4	1	3	4	16	10,1
7 psi						0	0,0
8 kosilnica	1	1		3		5	3,1
10 poškodbe						0	0,0

4.14 Poljska jerebica (*Perdix perdix*)

Prostorski okvir obravnave

Prostorski okvir obravnave poljske jerebice je celotno LUO.

Poljska jerebica se pojavlja v izrazito ravninskem delu lovsko upravljavskega območja. Predmet lova je le t.i. gojena poljska jerebica, zato razširjenost naravne nima neposrednega vpliva na določila načrta odvzema.

Analiza preteklega upravljanja za zadnjih pet let s poudarkom na zadnjem letu

Največje zanimanje za upravljanje s to vrsto se kaže v loviščih na Dravskem in Ptujskem polju. Za lani je ena upravljavka lovišča načrtovala vlaganje v višini 10 živali in vlaganje tudi realizirala. Lani sta bili iz narave odvzeti dve živali oziroma 40% načrta.

Srednjeročna realizacija načrtovanega odvzema je slaba in znaša 17%.

Ocena stanja populacije

Uredba o določitvi divjadi in lovnih dob (Uradni list RS, št. 101/2004) določa, da je divjad le gojena poljska jerebica (*Perdix perdix* L.). Na osnovi podatkov iz lovišč ni možno podati zanesljive ocene o stanju populacije. Delež avtohtone jerebice je majhen (po podatkih Zimskega ornitološkega atlasa Slovenije – 1994).

Prilagojeni cilji

Cilj upravljanja s poljsko jerebico je ohranitev vrste v primernem okolju LUO predvsem z izboljševanjem življenjskega okolja (urejanje remiz in krmnih njiv)

Ukrepi in usmeritve

Načrt odvzema v letu 2017 je **10 živali, zgolj ob predpogoju izvedbe vlaganj iz naslednjega stavka.**

Upravljavke lovišč – konkretno LD Sveta Marjeta nižje Ptuja - v letu 2017 načrtujejo vlaganja v višini 50 poljskih jerebic. Le ta upravljavec je upravičen do odstrela poljske jerebice.

Načrtuje se lahko odvzem največ 50% vloženih živali iz umetne vzreje.

Lov lahko izvajajo le lovišča, ki bodo tudi dejansko izvedle dodajanje poljske jerebice.

Lov poljske jerebice je z ZDLov-1 omejen samo na predhodno doseljeno divjad.

Načrta odvzema ni treba dosegati, preseganje ni dovoljeno.

Važno je tudi uravnavanje številčnosti naravnih plenilcev, predvsem malih zveri in sive vrane.

Varovanje potencialnih eko celic vrste, ohranjanje življenjskih pogojev, ter omejevanje oz. kontrola uporabe kemičnih sredstev, kolikor je to mogoče.

Preglednica 4.20: Analiza odvzema poljska jerebica

Odstrel in izgube						
Starostna in spolna kategorija/leto	2012	2013	2014	2015	2016	skupaj
Skupaj odstrel in izgube	1	1	1	0	2	5
Načrt - skupaj	10	5	5	5	5	30
Odstrel in izgube / načrt	10	20	20	0	40	17

Izgube in odvzem							
Kategorija / leto	2012	2013	2014	2015	2016	skupaj	%
Nenaravne izgube	1	1	1	0	0	3	100,0
Naravne izgube	0	0	0	0	0	0	0,0
Skupaj izgube	1	1	1	0	0	3	100,0
% izgub	100	100	100	#DEL/0!	0	60	
Odstrel	0	0	0	0	2	2	

Vzroki izgub							
vzrok / leto	2012	2013	2014	2015	2016	skupaj	%
4 cesta	1	1	1			3	100,0
8 kosilnica						0	0,0

4.15 Raca mlakarica (*Anas platyrhynchos*)

Prostorski okvir obravnave – ekološke enote

Prostorski okvir obravnave rase mlakarice je celotno LUO.

Številčnost rase mlakarice, oziroma višina odvzema je odvisna od večjih vodnih površin. Največja številčnost je v loviščih v upravljanju lovskih družin, ki ležijo neposredno ob reki Dravi in Dravinji, ter ob večjih stoječih vodah (ptujška in ormoška akumulacija). Največji odvzem imajo lovišča v upravljanju LD Ptuj, LD Dravinja Majšperk, LD Jože Lacko, LD Središče, LD Markovci in LD Ormož, ki skupno realizirajo skoraj polovico načrtovanega odvzema v LUO. V ostalih loviščih je številčnost rase mlakarice dosti manjša.

Analiza preteklega upravljanja za zadnjih pet let s poudarkom na zadnjem letu

V preteklem petletnem obdobju je bil skupni načrt realiziran v višini 71 %.

Realizacija načrtovanega odvzema za leto 2016 je bila 74 %. Odvzem rac mlakaric je bil 281 živali od načrtovanih 380. Izgub v lanskem letu je bilo skupno 3 živali.

Ocena stanja populacije

Ocenjujemo, da ni večjih sprememb glede številčnosti in je le ta v LUO stabilna, kar je posledica dobre prilagojenosti vrste na njeno življenjsko okolje. Glede na stanje v populaciji ocenjujemo, da je zdravstveno stanje rase mlakarice odlično.

Prilagojeni cilj

Temeljni cilj upravljanja z raco mlakarico je ohranitev vrste naravi prilagojeni številčnosti, ter primerni spolni in starostni strukturi. Vrsta naj naseljuje vsa potencialna življenjska okolja, ki naj bodo ista kot danes. Prioritetno je potrebno ohraniti njeno življenjsko okolje za zagotovitev normalne reprodukcije vrste. Gre za izboljševanje trenutnega stanja obrečnih in obvodnih pasov, oblike vodnih korit, ter širšega življenjskega prostora rase mlakarice. Z obstoječim načinom lova se ne sme vplivati na številčnost.

Ukrepi in usmeritve

Načrt odvzema v letu 2017 je **350 rac mlakaric**.

Dodajanje rac na naravne vodotoke ni dovoljeno.

Dodajanje rase mlakarice se po predlogu upravljavcev lovišč načrtuje z letnim lovsko upravljavskim načrtom in mora upoštevati določila veljavne zakonodaje (Zakon o ohranjanju narave Ur. l. RS 56/99 (UPB 96/04); Zakon o zaščiti živali Ur. l. RS 98/99 (UPB 20/04).

Lov na raco mlakarico na posebnih varstvenih območjih (območja Natura 2000) in območjih naravnih vrednot mora biti skladen z naravovarstvenimi usmeritvami, ki veljajo za to območje in so priloga Območnega načrta za XV. LUO 2011-2020. To konkretno pomeni omejitve na naslednjih območjih naravnih vrednot:

Naravna vrednota	Usmeritev - omejitev
Hajdinska studenčnica	Omeji se lov na mlakarico in ostale lovne vrste ptic med 01.11. - 15.01.
Turniška studenčnica	Omeji se lov na mlakarico in ostale lovne vrste ptic med 01.11. - 15.01.
Ptujsko jezero	Omeji se lov na mlakarico in ostale lovne vrste ptic med 01.09. - 15.01. Omejitev lova – buffer 250 m okrog območja naravne vrednote za lov na mlakarico med 01.09. - 15.01.
Medvedce	Omeji se lov na mlakarico in ostale lovne vrste ptic med 01.09. - 01.12. Omejitev lova – buffer 250 m okrog območja naravne vrednote za lov na mlakarico med 01.09. - 01.12.
Drava - reka 1	Omeji se lov na mlakarico in ostale lovne vrste ptic med 01.11. - 15.01. na odseku prvih dveh kilometrov stare struge reke Drave dolvodno od jezua Markovci.
Ormoško jezero	Omeji se lov na mlakarico in ostale lovne vrste ptic med 01.09. - 15.01. Omejitev lova – buffer 250 m okrog območja naravne vrednote za lov na mlakarico med 01.09. - 15.01.
Podvinci - Veliki ribnik	Omeji se lov na mlakarico in ostale lovne vrste ptic med 01.09. - 01.12.

Lov na raco mlakarico se zaradi varstva rac in ostalih vodnih ptic pred vznemirjenjem na zgoraj navedenih

vodah², omeji na največ dva dni na teden, ki jih za tekoče leto določijo upravljavci lovišč v letnem načrtu lovišča.

Načrtovan odvzem rase mlakarice v LUO je dovoljeno preseirati za 30 %, višine načrta odvzema pa ni potrebno dosegati.

Priporočljivo je sodelovanje med lovišči in upravljavci vodnih površin pri usklajevanju posegov v prostor.

Potrebno je skrbeti za ohranitev ustreznih biotopov za vodno in obvodno perjad: zamočvirjenih površin-mokrišč in obraslih obrežij rek in jezer.

Čiščenje obrežij potokov, rek in jezer, se ne sme izvajati v času gnezdenja v mesecu marcu in aprilu.

Preglednica 4.21: Analiza odvzema rase mlakarica

Odstrel in izgube						
Starostna in spolna kategorija/leto	2012	2013	2014	2015	2016	Skupaj
Skupaj odstrel in izgube	381	407	402	253	281	1724
Načrt - skupaj	550	500	500	500	380	2430
Odstrel in izgube / načrt	69,3	81,4	80,4	50,6	73,9	70,9

Izgube in odvzem							
Kategorija / leto	2012	2013	2014	2015	2016	Skupaj	%
Nenaravne izgube	1	2	0	0	2	5	71,4
Naravne izgube	1	0	0	0	1	2	28,6
Skupaj izgube	2	2	0	0	3	7	100,0
% izgub	0,5	0,5	0,0	0,0	1,1	0,4	
Odstrel	379	405	402	253	278	1717	

Vzroki izgub							
Vzrok / leto	2012	2013	2014	2015	2016	Skupaj	%
1 neznan	1				1	2	28,6
4 cesta	1	2			2	5	71,4
8 košnja						0	0,0

² Upoštevan predlog g.Plaznika z javne obravnave

4.16 Sraka (*Pica pica*), šoja (*Garrulus glandarius*) in siva vrana (*Corvus cornix*)

Prostorski okvir obravnave – ekološke enote

Prostorski okvir obravnave srake, šoje in sive vrane je celotno LUO.

Prisotnost in s tem povezano upravljanje z lovnimi pticami je opredeljeno v vseh loviščih LUO, intenzivnejši je pristop v kmetijsko urbani krajini.

Vse tri vrste je dejansko težko obravnavati enotno, gre za skupino vranov, ki jim v preteklosti ni bila posvečena posebna pozornost.

Prostorsko so v lovsko upravljavskem območju razporejene vse tri vrste glede na svoje osnovne življenjske potrebe:

- SRAKA – v ravninskem delu območja, v območju živih mej in manjših gozdičkov sredi kulturne krajine,
- ŠOJA – v bolj gozdnatih delih območja,
- SIVA VRANA – številčna na celotnem območju, najbolj pa v ravninskem predelu.

Analiza preteklega upravljanja za zadnjih pet let s poudarkom na zadnjem letu

Realizacija načrtovanih ukrepov v populacijah lovnih vrst ptic v LUO je zadovoljiva, še posebej je potrebno izpostaviti odvzem sive vrane. Trend naraščanja odstrela po letu 2008 je konstanten in nič ne kaže na znake umirjanja. Zato je upravljanje s populacijo sivo vrane še vedno problematično, ker je njena številčnost naraščajoča, s tem pa je vpliv vrste v okolju dostikrat lokalno negativno izražen. Menimo, da glede na številčnost s sedaj načrtovano višino odvzema ne vplivamo na populacijo. Pogosto beležimo škode na nepremičninah, kmetijskih kulturah in objektih, populacijah živalskih vrst in celo na človeku. Rast populacije je nedvomno pogojena z biologijo vrste in porušenim razmerjem v odnosu do prehranskih virov. Ponudba organskih odpadkov v okolju je precej odvisna od človekovega vpliva in se izraža na rasti populacije sive vrane.

V preteklih letih se je obravnavalo kar nekaj primerov škod po sivi vrani na nelovnih površinah (silosi krme, stanovanjski objekti,...), kakor tudi na lovnih površinah.

Odvzem v letu 2016:

- sraka: 107 živali (101 % realizacija)
- šoja: 128 živali (90 % realizacija)
- siva vrana: 829 živali (107 % realizacija)

Ocena stanja populacije

Vse navedene vrste ptic so v LUO številčno dobro zastopane, še posebej siva vrana. Prisotnost posameznih vrst je odvisna predvsem od prehranskih virov, zato je gostota precej višja v nižinskih predelih lovišč, v urbanih okoljih in okolici komunalnih odlagališč. Medtem ko je številčnost šoje in srake dobro usklajena z okoljem, pa je stanje v populaciji sive vrane zaskrbljujoče. Njen vpliv v življenjskem okolju je v zadnjih letih naraščajoč, predvsem zaradi obilice organskih odpadkov in prepovedi zastrupljanja, kar je nekoč veljalo kot ukrep uravnavanja številčnosti vrste. Zadnja leta povzročata siva vrana vse več škod na posevkih žit, koruze, sadnem drevju in vrtninah (zelju, solati, ...). Smatramo, da je negativen vpliv sive vrane, ki se kaže na škodah na posevkih koruze v obdobju lovopusta izrazito prisoten v vseh »nižinskih« loviščih in loviščih z realizacijo načrta nad 100 % (Boris Kidrič, Bresnica – Podgorci, Cirkovce, Cirkulane, Destnik, Dornava – Polenšak, Dravinja – Majšperk, Ivanjkovci, Jože Lacko – Ptuj, Juršinci, Kog – Vinski vrhovi, Leskovec v Halozah, Makole, Markovci, Ormož, Podlehnik, Poljčane, Ptuj, Rogaška Slatina, Rogatec, Središče, Stoperce, Sveta Marjeta nižje Ptuja, Tomaž pri Ormožu, Trnovska vas, Velika Nedelja).

Ekološki pomen šoje je izjemno pomemben, saj s svojim načinom prehranjevanja raznaša semena gozdnega drevja in s tem bogati naravno pestrost različnih ekosistemov. Zdravstveno stanje populacij navedenih ptic je zadovoljivo. Močno je izražena med vrstna konkurenca med sivo vrano in ostalimi vrstami v okolju. Predvsem je potrebno izpostaviti njen vpliv na ptice pevke, poljsko divjad in različne zavarovane ter ogrožene živalske vrste.

Prilagojeni cilji

Temeljni cilj upravljanja je ohranitev vrst v primernem številu, glede na kvaliteto življenjskega okolja. To pomeni podobno **številčnost šoje in srake kot je trenutno stanje in zmanjšanje trenutne številčnosti sive vrane.**

Cilj je zmanjšanje številčnosti sive vrane, ohranitev številčnosti srake in šoje.

Ukrepi in usmeritve

V letu 2017 načrtujemo odvzem:

- **106** srak,
- **150** šoj,
- **810** sivih vran.

Načrta odvzema srake in šoje ni potrebno dosegati, preseganje pa ni dovoljeno, razen v primerih, če bi vrsti povzročali občutno škodo na človekovem premoženju.

Dopustna odstopanja v realizaciji od načrta po loviščih in za LUO za sivo vrano je po višini navzdol do – 30 %, odstopanje navzgor je v višini do + 100 % načrtovanega številčnega odvzema.

Upravljalce lovišč opozarjamo, da je prenizka realizacija načrtovanega odvzema sivih vran lahko razlog za njihovo krivdno in s tem odškodninsko odgovornost.

V primeru potrebe regulacije številčnosti in predvsem odvrčanja sivih vran na spomladanskih posevkih poljščin, naj OZUL v imenu skupine upravljalcev lovišč, ki se s tovrstnimi težavami srečujejo, vloži enotno vlogo za izredni odstrel osebkov izven lovne dobe.

Upravljalci lovišč so dolžni obravnavati škode od vseh vrst divjadi, saj so odgovorni za ocenitev in povrnitev škode, tudi tiste ki jo povzročajo lovne vrste ptic.

Pri upravljanju s sivo vrano se smiselno upoštevajo določila »**Akcijskega načrta za reševanje problemov, povezanih s sivo vrano v Sloveniji**«.

Eden izmed priporočljivih in dovoljenih ukrepov za zmanjšanje možnosti nastanka škod od sivih vran je t.i. **odvrčalni odstrel**. Zmanjšanje škod se sicer doseže z aktivnim lovom enega ali nekaj osebkov, bistveno pa k temu doprinese tudi stalna fizična prisotnost upravljalcev lovišč na področjih z večjimi škodami.

Ciljno zasnovan odvrčalni odstrel bi ob minimalnih izgubah osebkov, zelo učinkovito odvrčal sivo vrano s škodnih področij. Da bo odvrčalni odstrel maksimalno učinkovit, ga je potrebno izvajati na ciljno usmerjen način, in sicer:

- izvajalec odvrčalnega odstrela naj se nahaja na škodni površini oziroma v njeni neposredni bližini,
- izvajalec naj strelja z mesta, ki je dobro vidno (sive vrane bodo na ta način hitro razvile znanje, da se je določenih površin treba izogibati).

Odvrčalni odstrel naj se izvaja v času lovne dobe na lovni površini. Kljub določilom Akcijskega načrta za reševanje problemov, višine odvrčalnega odstrela sivih vran z letnim načrtom LUO za posamezna lovišča posebej ne določamo, temveč je število odvzema za namene odvrčalnega odstrela, vključeno v osnovni načrt odvzema. V primeru realizacije osnovno načrtovanega odvzema sivih vran za posamezno lovišče do 2 - kratne višine osnovnega načrta, upravljavec lovišča lahko zaprosi za dovoljenje za izredni poseg.

Izvajanje odvrčalnega odstrela izven lovne dobe na lovni površini po določenih veljavne zakonodaje ni dovoljeno, lahko pa se dovoli izredni poseg (42. člen ZDLov-1).

Izvajanje odvrčalnega odstrela v času lovne dobe in izven lovne dobe na nelovni površini ni dovoljeno. V primeru pojavljanja večjih težav s sivimi vranami se na podlagi obstoječe zakonodaje lahko izda odločba za izredni poseg v populacijo sive vrane, bodisi v lovni dobi, bodisi izven nje.

V primeru povzročanja škod od sive vrane na majhnem področju (tudi nelovne površine) se o tem ustno ali pisno obvesti IRSKGLR. Pristojni lovski inšpektor opravi ogled in v primeru upravičenega posega na način, da se odstrani posamezne osebke sivih vran, lahko odredi le to.

Za preprečitev nastanka škod na silažnih balah je le te potrebno prekriti s ponjavo.

Preglednica 4.22: Analiza odvzema sraka, šoja, siva vrana

Odstrel in izgube						
Starostna in spolna kategorija/leto	2012	2013	2014	2015	2016	Skupaj
Sraka - odstrel in izgube	59	76	103	93	113	444
Sraka - načrt	77	77	77	127	106	464
Odstrel in izgube / načrt	76,6	98,7	133,8	73,2	106,6	95,7
Šoja - odstrel in izgube	116	98	123	110	128	575
Šoja - načrt	99	119	119	142	142	621
Odstrel in izgube / načrt	117,2	82,4	103,4	77,5	90,1	92,6
Siva vrana - odstrel in izgube	614	591	688	738	829	3.460
Siva vrana - načrt	700	727	688	728	777	3.620
Odstrel in izgube / načrt	87,7	81,3	100,0	101,4	106,7	95,6

Izgube in odvzem							
Kategorija / leto	2012	2013	2014	2015	2016	Skupaj	%
Nenaravne izgube	9	5	8	5	1	28	97
Naravne izgube	1	0	0	0	0	1	3
Skupaj izgube	10	5	8	5	1	29	100
% izgub	8,6	5,1	6,5	4,5	0,8	5,0	
Odstrel	779	760	906	936	1.069	4.450	

Vzroki izgub							
Vzrok / leto	2012	2013	2014	2015	2016	Skupaj	%
1 neznan	5		2	4	1	12	41
4 cesta	4	4	4	1		13	45
6 zveri in ujede	1					1	3
10 poškodbe		1	2			3	10

4.17 Nutrija (*Myocastor coypus*)

V lanskem letu v LUO ni bil zabeležen odvzem te vrste. Tudi sicer o vrsti ni informacij ali znakov njene prisotnosti v LUO.

Prilagojeni cilj

Prisotnost nutrije kot alohtone in invazivne vrste v LUO ni zaželena.

Ukrepi in usmeritve

Ob morebitni prisotnosti nutrije v LUO, se dovoljuje neomejen lov na to vrsto divjadi.

4.18 Rakunasti pes (*Nyctereutes procyonoides*)

Je vrsta divjadi, ki jo doslej v LUO nismo zasledili.

Prilagojeni cilj

Prisotnost rakunastega psa kot alohtone in invazivne vrste v LUO ni zaželena.

Ukrepi in usmeritve

Ob morebitni prisotnosti rakunastega psa v LUO se odstrel ne sme omejevati, spoštuje se zgolj lovno dobo.

4.19 Šakal (*Canis aureus*)

Prostorski okvir obravnave – ekološke enote

Prostorski okvir obravnave šakala je območje LUO.

Analiza preteklega upravljanja za zadnjih pet let s poudarkom na zadnjem letu

Šakal je bil leta 2004 uvrščen na seznam zavarovanih vrst. Novembra 2014 pa je bil z Uredbo o spremembah in dopolnitvah Uredbe o določitvi divjadi in lovnih dob (Ur. l. RS, št. 81/14) uvrščen med divjad. Odvzem šakala do leta 2015 ni bil načrtovan.

Ocena stanja populacije

Vrsta se v Sloveniji pojavlja od leta 1953, po letu 2000 pa so se pojavile prve teritorialne družine. Populacija šakala v Sloveniji narašča, kar kažejo podatki nekaterih popisov in podatki o naključnih opazovanjih. Številčnosti populacije trenutno ne moremo oceniti, saj je na voljo premalo zanesljivih in sistematično zbranih podatkov. Iz dostopne literature je razvidno, da se stalno prisotne družine šakalov pojavljajo na območju Ljubljanskega barja, Zgornjega Posočja, Cerkniskega jezera in na Krasu. Posamezni podatki prihajajo tudi iz Prekmurja, Krške kotline in Istre.

Po zbranih podatkih sta bila na območju LUO v preteklih letih odvzeta najmanj 2 šakala, opaženih je bilo po pričevanju upravljavcev lovišč na Dravskem in Ptujskem polju kar nekaj živali, na območju lovišča Središče pa je bilo živali slišati (tuljenje). Vse to kaže na dokaj stalno prisotnost vrste v LUO.

Prilagojeni cilji

Prvi cilj pri upravljanju z vrsto je spremljanje stanja vrste, predvsem njene številčnosti, z ustreznim monitoringom. Cilj monitoringa je ugotoviti število stalno prisotnih – teritorialnih družin na območju posameznih LUO. Na podlagi te ocene bo mogoče sprejeti ukrepe za nadaljnje upravljanje z vrsto.

Ukrepi in usmeritve

V letu 2017 odvzem ni načrtovan, saj tega ne dovoljuje tretji odstavek 81. člena Zakona o ohranjanju narave (Uradni list RS, št. 96/04 – uradno prečiščeno besedilo, 61/06 – ZDru-1, 8/10 – ZSKZ-B in 46/14; v nadaljevanju ZON). Ker je šakal po ZON-u še vedno zavarovan, za morebitno škodo še vedno odgovarja država.³

Predlagamo, da se vzpostavi monitoring vrste, ki bo zagotovil podatke o stanju populacije, na podlagi katerih bo mogoče upravljanje z vrsto na območjih njene stalne prisotnosti. Monitoring zajema zbiranje podatkov s pomočjo ustreznih sistematičnih popisov, zbiranja naključnih podatkov o pojavljanju in z analizo genetskih vzorcev, pridobljenih ob škodnih primerih.

Upravljavcem lovišč svetujemo, da se v čim večjem številu vključijo v nov CRP program (CRP – V1 – 1626 – »Prostorska razporeditev, številčnost, ocena populacijskih trendov in potencialno širjenje areala vrste zlati šakal v Sloveniji«), katerega pomembni cilji so vezani tudi na vključitev čim več terenskih sodelavcev – lovcev v njegovo izvajanje. Izvajanje monitoringa – spremljanja vrste je ključnega pomena najprej za oceno prisotnosti vrste in kasneje za morebitne posege v populacijo.

A. ³ V 93. členu Zakona o ohranjanju narave je določeno, da je oškodovanec upravičen do povrnitve odškodnine v višini dejanske škode, ki jo povzročijo živali zavarovanih vrst iz 81. člena tega zakona, če so izpolnjeni pogoji iz prvega in drugega odstavka prejšnjega člena. V prvem odstavku 81. člena ZON je določeno, da zaradi dejanske ali možne ogroženosti, ki je ugotovljena na podlagi predpisa iz prejšnjega člena, sprejme vlada akt o zavarovanju rastlinskih ali živalskih vrst, določi ukrepe varstva njihovih habitatov, predpiše pravila ravnanja in poseben varstveni režim. Predpis, ki ga predvideva ZON je Uredba o zavarovanih prosto živečih živalskih vrstah (Uradni list RS, št. 46/04, 109/04, 84/05, 115/07, 32/08 – odl. US, 96/08, 36/09, 102/11 in 15/14), kjer je šakal določen kot zavarovana prosto živeča živalska vrsta. V tretjem odstavku 81. člena je določeno, da se živali vrst, ki so zavarovane na podlagi tega zakona, ne lovijo ne glede na uvrstitev vrst med lovne ali ribolovne v skladu z zakonom. Iz navedenega sledi, da se šakala ne bo smelo loviti, dokler ne bo izvzet iz prej omenjene uredbe. S tem, ko se ga ne sme loviti, ni več izpolnjen temeljni pogoj, ki je potreben, da je lahko prosto živeča živalska vrsta divjad v skladu z 38. členom ZDLov, in sicer je lahko divjad le vrsta prosto živečih sesalcev in ptic, ki se lovijo. Zaradi navedenega za škode od šakala še vedno odgovarja država oziroma organ, ki je šakala zavaroval.

4.20 Načrt dodajanja divjadi

Upravljavcem lovišč se v letu 2017 dovoljuje z namenom izvajanja lova ter ohranitve naravnih populacij dodati 1.826 fazanov, 50 poljskih jerebic in 20 rac mlakaric.

Usmeritve za dodajanje so opisane pri vsaki vrsti posebej.

Način vlaganja iz umetne vzreje je pogojen z določili lovske etike, ter spoštovanjem določil veljavne zakonodaje (ZON - Ur.l. RS, št. 56/1999 (31/2000 - popr.), 110/2002, 119/2002, 41/2004) in je v domeni upravljavcev lovišč. Dovoljeno je dodajanje vitalne in zdrave divjadi, sposobne preživetja v naravi (Zakon o zaščiti živali Ur.l. 98/99).

Preglednica 4.23: Načrt vlaganj divjadi 2017

lovišče	fazan	poljska jerebica	raca mlakarica
CIRKULANE	30		
DESTRNIK	150		
DORNAVA - POLEŃŠAK			
DRAVINJA - MAJŠPERK	25		
JOŽE LACKO - PTUJ	200		
JURŠINCI	36		
LESKOVEC V HALOZAH	50		
MAKOLE	500		
MARKOVCI	200		
ORMOŽ	60		
PODLEHNIK	5		
POLJČANE	20		
PTUJ	400		
ROGAŠKA SLATINA	50		
ROGATEC	20		
SVETA MARJETA NIŽE PTUJA		50	
TRNOVSKA VAS	50		
VELIKA NEDELJA			20
VITOMARCI	30		
Skupaj LUO	1.826	50	20

Vsi upravljavci lovišč so dolžni pred vlaganji divjadi zagotoviti za njih ustrezno bivalno okolje in prehranske pogoje. Dela ki jih v ta namen opravijo morajo biti razvidna iz letnih načrtov lovišč. Če lovišča za izboljšanje življenjskih razmer ne zagotovijo ustreznih pogojev, vlaganje divjadi ni dovoljeno. Izboljšanje življenjskih razmer za divjad pred vlaganjem se šteje za ukrep varstva divjadi. Vlaganja divjadi, ki niso načrtovana s tem načrtom so prepovedana.

5 **EVIDENCE**

Izdelava načrta je potekala v skladu s Pravilnikom o načrtih za gospodarjenje z gozdovi in upravljanju z divjadjo (Ur.l. RS, št. 91/2010) in usmeritev iz lovsko upravljavskega načrta za XV. Ptujsko - Ormoško lovsko upravljavsko območje (2011 – 2020). Podatki o odvzemu so bili zbrani v skladu s Pravilnikom o evidentiranju odstrela in izgub divjadi ter o imenovanju komisije za oceno odstrela in izgub v lovsko upravljavskem območju (Ur.l. RS, št. 120/2005). Obseg opravljenih del za leto 2016 in načrt za leto 2017 ter drugi podatki so bili pridobljeni iz letnih načrtov lovišč za lovišča v LUO. Podatki o odvzemu v letu 2016 so bili v elektronski obliki posredovani prek spletne aplikacije Lisjak. Podatki so bili oddani pravočasno do 10.2.2017.

Za prizadevnost pri oddaji podatkov gre vsem upravljavcem lovišč in vodstvu OZUL izraziti priznanje in zahvalo.

Izhodišča za izdelavo LLUN v letu 2018:

Pridobivanje podatkov za LLUN za leto 2018 bo predvidoma podobno kot v preteklem letu. Njihovo zbiranje bo potekalo v skladu z zgoraj omenjenima pravilnikoma ter morebitnimi spremembami in dopolnili.

Pregled odstrela in izgub divjadi v loviščih od 1.1. 2017 do 31.12. 2017 mora biti opravljen najkasneje do 31.1. 2018. Komisija za pregled odstrela in izgub divjadi mora biti ena za celotno LUO. Član komisije je tudi predstavnik ZGS, ki ob končanem pregledu v posameznem lovišču na zahtevo dobi kopijo seznama odvzema in izgub divjadi in kategorizacijskega zapisnika. Komisiji se ob pregledu predloži za vsak odstreljen ali izgubljen osebek:

- za **srnjad, jelenjad in damjaka**: trofeja in levi del spodnje čeljusti za enoletne in starejše samce, ter levi del spodnje čeljusti za mladiče obeh spolov in samice,
- za **divjega prašiča**: za oba spola cele spodnje čeljusti,
- za **gamsa**: trofeja pri obeh spolih,
- za **muflona**: trofeja in levi del spodnje čeljusti pri samcih, pri samicah in mladičih obeh spolov pa levi del spodnje čeljusti.

Evidenčna knjiga:

Samo reden vpis v evidenčno knjigo brez materialnega dokaza se ne upošteva. Kot materialni dokaz se lahko predloži zapisnik komisije za ocenjevanje odstrela in izgub posameznega upravljavca lovišča, zapisnik pristojnih javnih služb in državnih organov – Veterinarsko higienska služba, Policija, fotografija z datumom odvzema, trofejni list (lovski gost), ipd., ki jih komisija lahko upošteva kot materialni dokaz odvzema. Čeljusti je komisija po končanem pregledu dolžna trajno uničiti. Kot trajno uničenje čeljusti šteje tudi njihova izročitev raziskovalnim institucijam, in sicer z namenom raziskav divjadi. Morebitno nepredložitev trofej in čeljusti v oceno je komisija dolžna prijaviti lovskemu inšpektorju.

Evidenčne knjige je potrebno voditi tako, da je vanje vpisan vsak izločen kos, poleg odstrela tudi vse izgube (naravne in nenaravne). Izgube posameznih vrst je potrebno ločiti po vzrokih, pri »visoki« divjadi še po starostnih kategorijah, pri ostalih vrstah le s skupnim številom.

Za odstreljeni del populacije posameznih vrst visoke divjadi je potrebno za vsako starostno kategorijo izračunati povprečno biološko telesno maso (z glavo, trofejo, nogami, a iztrebljeno) na dve decimalki natančno (npr. srnjad, moški mladiči, povprečna telesna masa vseh uplenjenih v lovišču v zadnjem lovskem letu - 9,67 kg, ...), pri dve in večletnih srnjakih in jelenih je potrebno izračunati tudi povprečno maso suhega rogovja vseh odvzetih v lovišču za preteklo lovsko leto. Voditi je potrebno tudi evidenco transportnih telesnih mas in geokoordinate odvzema za visoko divjad.

Letni načrti lovišč in lovišč s posebnim namenom:

Do 10. 2. 2018 morajo lovišča posredovati ZGS letne načrte gospodarjenja z divjadjo za leto 2017 (realizacija), in preliminarne načrte za leto 2018. Načrte je skladno z dogovorom med ZGS in LZS možno posredovati tudi po elektronski poti, s pomočjo aplikacije LISJAK.

Upravljalke lovišč opozarjamo na dosledno izpolnjevanje letnih načrtov lovišč, saj so osnova za LLUN. Nujno je potrebno navesti konkretne lokacije posegov v okolje v obliki katastrskih občin in parcelnih števil. Upoštevajo naj tudi pripombe, ki jih bomo pripisali k posameznim načrtom lovišč. Več pozornosti naj upravljavci lovišč posvetijo tudi zasledovanju trenda številčnosti in prostorske prisotnosti posameznih vrst divjadi, saj lahko na podlagi teh podatkov, k izboljšanju življenjskih pogojev divjadi pripomorejo tudi posamezni ukrepi oz. režim gospodarjenja z gozdovi.

Za uspešno realizacijo LLUN je potrebno v tekočem letu (predvidoma sredina novembra) opraviti usklajevalni sestanek s pregledom realizacije načrta odvzema do 1. 11. 2017.

6 PRILOGE NAČRTA

1. Seznam krmišč za parkljasto divjad v letu 2017
2. Seznam privabljalnih krmišč za zveri - mrhovišča v letu 2017
3. Zapisnik usklajevanja z OZUL-om z dne 2. 3. 2017
4. Zapisnik 17. seje Strokovnega sveta OE Maribor z dne 14.3.2017
5. Vabilo na javno predstavitev osnutka letnega načrta za XV. Ptujsko-Ormoško lovsko upravljavsko območje za leto 2017
6. Zapisnik javne predstavitve osnutka letnega načrta za XV. Ptujsko-Ormoško lovsko upravljavsko območje za leto 2017 z listo prisotnih in pisnimi pripombami
7. Zapisnik seje Sveta OE Maribor z dne 4.4.2017.
8. spremni obrazec k letnemu načrtu LUO za leto 2017 – po Sklepu št.16 direktorja ZGS

PRILOGA 1: Seznam krmišč za parkljasto divjad v letu 2017

Zap. št.	lovišče	K.O.	Krajevno ime	Divjad	Namen
1	BOČ	Lemberg-okolica	Lovnik njiva	divji prašič	privabljalno
2	BOČ	Drevenik	Dreveniška	divji prašič	privabljalno
3	BOČ	Zgornji gabernik	Pod bivakom	divji prašič	privabljalno
4	BOČ	Zg.Gabernik	Panceršpere	divji prašič	privabljalno
5	BOČ	Zg. Gabernik	Zadraga	muflon	privabljalno
6	BOČ	Drevenik	Nad spomenikom	muflon	privabljalno
7	BOČ	Drevenik	Rigelšekovo	muflon	privabljalno
8	BOČ	Zgornji Gabernik	Galke	muflon	privabljalno
9	BOČ	Lemberg – okolica	Lovnik I.knala	divji prašič	preprečevalno
10	DRAVINJA - MAJŠPERK	SITEŽ 499	BERGONT-IGOR	divji prašič	privabljalno
11	DRAVINJA - MAJŠPERK	APAČE KO 424	NAD STRELIŠČEM-KOPUŠAR	divji prašič	privabljalno
12	DRAVINJA - MAJŠPERK	DOLENA 452	JUSUVA GRABA-MILAN	divji prašič	privabljalno
13	DRAVINJA - MAJŠPERK	JANŠKI VRH KO 443	PASTIROVEC-BERANIČ	divji prašič	privabljalno
14	DRAVINJA - MAJŠPERK	JANŠKI VRH 0443	PASTIROVEC-VIKTOR	divji prašič	privabljalno
15	DRAVINJA - MAJŠPERK	JANŠKI VRH 0443	JAVORJE-KOVAČ	divji prašič	privabljalno
16	DRAVINJA - MAJŠPERK	DOKLECE 440	FARJOVA GRABA-SILVO	divji prašič	privabljalno
17	DRAVINJA - MAJŠPERK	SITEŽ 499	SITEŽ-BOJAN	divji prašič	privabljalno
18	DRAVINJA - MAJŠPERK	SITEŽ 499	HRIBRE-DAMJAN	divji prašič	privabljalno
19	DRAVINJA - MAJŠPERK	DOLENA 452	LIPNA GRABA-SILVO	divji prašič	privabljalno
20	DRAVINJA - MAJŠPERK	BOLFENK 500	VUNDUŠEK-ROMAN	divji prašič	privabljalno
21	DRAVINJA - MAJŠPERK	SKRBLJE 442	DURIČVA GRABA-TOMI	divji prašič	privabljalno
22	DRAVINJA - MAJŠPERK	DOLENA 452	TURŠKA GRABA-DAMJAN	divji prašič	privabljalno
23	DRAVINJA - MAJŠPERK	DOLENA	LUBEJ-STANČ	divji prašič	privabljalno
24	DRAVINJA - MAJŠPERK	BOLFENK	KRAJNI-SIMON	divji prašič	privabljalno
25	DRAVINJA - MAJŠPERK	DOLENA	CIGLARCA-ROMAN S.	divji prašič	privabljalno
26	DRAVINJA - MAJŠPERK	BOLFENK 500	VUNDUŠEK	divji prašič	preprečevalno
27	DRAVINJA - MAJŠPERK	JANŠKI VRH KO 443	HROMNA GRABA	divji prašič	preprečevalno
28	DRAVINJA - MAJŠPERK	SITEŽ 499	PESKOVO-KORUZNİK	divji prašič	preprečevalno
29	LESKOVEC V HALOZAH	VELIKA VARNICA	VELIKA VARNICA	divji prašič	privabljalno
30	LESKOVEC V HALOZAH	MAJSKI VRH	PREGRŠEK	divji prašič	privabljalno
31	LESKOVEC V HALOZAH	VELIKI OKIČ	VELIKI OKIČ	divji prašič	privabljalno
32	LESKOVEC V HALOZAH	VAREJA	JUROŠEK	divji prašič	privabljalno
33	LESKOVEC V HALOZAH	MALA VARNICA	ČERINOVO	divji prašič	preprečevalno
34	MAKOLE	DEŽNO	DEŽNO	divji prašič	privabljalno
35	MAKOLE	STARI GRAD - 785	PLEŠIVEC	muflon	privabljalno
36	MAKOLE	ST. GRAD	KOPA I	muflon	privabljalno
37	MAKOLE	ST. GRAD	ŠODERGRABEN	divji prašič	privabljalno
38	MAKOLE	DEŽNO	PLANINŠEK	divji prašič	privabljalno
39	MAKOLE	ST. GRAD	KRIŽIŠČE	divji prašič	privabljalno
40	MAKOLE	ST. GRAD	POSTOVŠEK	muflon	privabljalno
41	MAKOLE	ST. GRAD	GRABEN	divji prašič	privabljalno
42	MAKOLE	STARI GRAD - 785	MLAKE	muflon	privabljalno
43	MAKOLE	ST. GRAD	ŠOŠTARCA	muflon	privabljalno
44	MAKOLE	ST. GRAD	STRME KRČE	muflon	privabljalno
45	MAKOLE	DEŽNO	HALIČNO	muflon	privabljalno
46	MAKOLE	ST. GRAD	KLARA	divji prašič	preprečevalno
47	MAKOLE	DEŽNO	DEŽNO	divji prašič	preprečevalno
48	MAKOLE	ST. GRAD	MLIN	muflon	zimsko
49	MAKOLE	ST. GRAD	KLARA I	muflon	zimsko
50	PODLEHNIK	GRUŠKOVJE	BOJAN	divji prašič	privabljalno
51	PODLEHNIK	STRAJNA 0496	DUŠKO	divji prašič	privabljalno
52	PODLEHNIK	STANOŠINA	GRADIŠE	divji prašič	privabljalno
53	PODLEHNIK	GRUŠKOVJE 0492	KUJEZVO	divji prašič	privabljalno
54	PODLEHNIK	DEŽNO	MRČINKO	divji prašič	privabljalno
55	PODLEHNIK	GRUŠKOVJE	SMIČ	divji prašič	privabljalno
56	PODLEHNIK	GRUŠKOVJE 0429	TRI VODE	divji prašič	privabljalno
57	PODLEHNIK	SEDLAŠEK 0493	SEKULJE	divji prašič	privabljalno

	lovišče	K.O.	Krajevno ime	Divjad	Namen
58	PODLEHNIK	GRUŠKOVJE	VRHOVSKO	divji prašič	privabljalno
59	PODLEHNIK	SEDLAŠEK	KOBILNA	divji prašič	preprečevalno
60	PODLEHNIK	GORCA	GORCA	divji prašič	preprečevalno
61	PODLEHNIK	SP. GRUŠKOVJE 0492	MALAJETVO	divji prašič	preprečevalno
62	POLJČANE	POLJČANE	DREVESNICA (SPODNJA)	muflon	privabljalno
63	POLJČANE	STUDENICE	PRITENSKO	divji prašič	privabljalno
64	POLJČANE	STUDENICE	DREVESNICA (SPODNJA)	divji prašič	preprečevalno
65	POLJČANE	POLJČANE	ZALANČ	divji prašič	preprečevalno
66	POLJČANE	POLJČANE	JABKOVDOLE	muflon	zimsko
67	POLJČANE	POLJČANE	SKODOVC-GONDOLA	muflon	zimsko
68	POLJČANE	POLJČANE	PRITENSKO	muflon	zimsko
69	POLJČANE	POLJČANE	GOLNIK	muflon	zimsko
70	POLJČANE	HRASTOVEC	BABA	muflon	zimsko
71	POLJČANE	STUDENICE	DREVESNICA	muflon	zimsko
72	ROGAŠKA SLATINA	ČAČA VAS 1166	RAVNI LOG	muflon	privabljalno
73	ROGAŠKA SLATINA	ČAČA VAS 1166	MEDVEDOVA GNJAČA	divji prašič	privabljalno
74	ROGAŠKA SLATINA	ČAČA VAS 1166	VODUŠEK ZALAZ	divji prašič	privabljalno
75	ROGAŠKA SLATINA	NEGONJE 1167	ZA LOVSKIM DOMOM	divji prašič	privabljalno
76	ROGAŠKA SLATINA	CEROVEC 1169	VELIKE MLAKE	divji prašič	privabljalno
77	ROGAŠKA SLATINA	CEROVEC 1169	PLAT	divji prašič	privabljalno
78	ROGAŠKA SLATINA	ČAČA VAS 1166	ŠINKAČEV LOG	muflon	privabljalno
79	ROGAŠKA SLATINA	ČAČA VAS 1166	ŠINKAČEV LOG	divji prašič	preprečevalno
80	ROGAŠKA SLATINA	ČAČA VAS 1166	MEDVEDOVA GNJAČA	muflon	zimsko
81	ROGAŠKA SLATINA	NEGONJE 1167	ZA LOVSKIM DOMOM	muflon	zimsko
82	ROGAŠKA SLATINA	NEGONJE 1167	KOROŠKO	muflon	zimsko
83	ROGAŠKA SLATINA	ČAČA VAS 1166	VODUŠEK ZALAZ	muflon	zimsko
84	ROGAŠKA SLATINA	CEROVEC 1169	PLAT	muflon	zimsko
85	ROGAŠKA SLATINA	ČAČA VAS 1166	RAVNI LOG	muflon	zimsko
86	ROGAŠKA SLATINA	CEROVEC 1169	GRIL	muflon	zimsko
87	ROGATEC	TRLIČNO - 1176	Sršnjak Razboršek	divji prašič	privabljalno
88	ROGATEC	TRLIČNO - 1176	Jurjovec	divji prašič	privabljalno
89	ROGATEC	TRLIČNO - 1176	Veliki plat	divji prašič	privabljalno
90	ROGATEC	DONAČKA GORA - 1175	Glavica	divji prašič	privabljalno
91	ROGATEC	TRLIČNO - 1176	Sršnjak-nad Ferčecom	divji prašič	privabljalno
92	ROGATEC	TRLIČNO - 1176	Diplavec-Koserjevo	divji prašič	privabljalno
93	ROGATEC	TRLIČNO - 1176	Lipovec	divji prašič	privabljalno
94	ROGATEC	TRLIČNO - 1176	KRMNA NJIVA-BELINEC	divji prašič	privabljalno
95	ROGATEC	Trlično	Hojovec-ivički	divji prašič	privabljalno
96	ROGATEC	Strmec	Bajsovo Fridek Ravnocerje	divji prašič	privabljalno
97	ROGATEC	DONAČKA GORA - 1175	Šipčevo-glavica	divji prašič	privabljalno
98	ROGATEC	DONAČKA GORA - 1175	Ženčaj- južni	divji prašič	privabljalno
99	ROGATEC	Trlično	Mlake	divji prašič	privabljalno
100	ROGATEC	TRLIČNO - 1176	Konjšek	divji prašič	privabljalno
101	ROGATEC	TRLIČNO - 1176	Nad Flegerjevem	divji prašič	privabljalno
102	ROGATEC	STRMEC	Ženčaj	divji prašič	preprečevalno
103	STOPERCE	STOPERCE	STOPNJAK	divji prašič	privabljalno
104	STOPERCE	STOPERCE	VENCELIJA	divji prašič	privabljalno
105	STOPERCE	SVEČA - 501	Seč	divji prašič	privabljalno
106	STOPERCE	STOPERCE - 502	Črešnjava graba	divji prašič	privabljalno
107	STOPERCE	BOLFENK	JELOVICE	divji prašič	preprečevalno
108	STOPERCE	Stoperce	Pečica	divji prašič	preprečevalno
109	ŽETALE	Žetale 0506	Lakotjek	divji prašič	privabljalno
110	ŽETALE	Črmozise 0505	Sojevca	divji prašič	privabljalno
111	ŽETALE	Dobrina 0497	Mrazošek	divji prašič	privabljalno
112	ŽETALE	Kočice-0498	Stojna graba	divji prašič	privabljalno
113	ŽETALE	Zetale 0506	Tisovec	divji prašič	preprečevalno
114	ŽETALE	Črmozise 0505	Resenik	divji prašič	preprečevalno
115	ŽETALE	Žetale - 0506	Mele	divji prašič	preprečevalno

Podrobnejši podatki o lokacijah krmišč (parcelne številke in koordinate) se nahajajo pri nosilcu izdelave načrtov na Območni enoti Maribor. Usklajenost vrst količin krme z načrtom LUO je dosežena ob izdaji sklepa usklajenosti letnih načrtov lovišč.

PRILOGA 2: Seznam privabljalnih krmišč za zveri – mrhovišča - v letu 2017

Zap. št.	lovišče	K.O.	Krajevno ime	Divjad	Namen	X	Y
1	BRESNICA - PODGORCI	CVETKOVCI 329	Cvetkovci pšičina	zveri	privabljalno	582235	139422
2	BRESNICA - PODGORCI	STRJANCI 325	Ritmerk	zveri	privabljalno	580495	146118
3	DESTRIK	DRSTELJA 368	MRHOVIŠČE	zveri	privabljalno	566748	148474
4	DRAVINJA - MAJŠPERK	BOLEČKA VAS 444	GLOBOKO	zveri	privabljalno	561822	134755
5	JOŽE LACKO - PTUJ	SPUHLJA 402	LISIČJA PREŽA ZA LD	zveri	privabljalno	571006	142252
6	JOŽE LACKO - PTUJ	PODVINCI 385	RIBNIK	zveri	privabljalno	571468	144775
7	JOŽE LACKO - PTUJ	PACINJE 386	ŽIROVNIKOVA REMIZA JAREK	zveri	privabljalno	572226	144653
8	JURŠINCI	ROTMAN 375	ROTMAN	zveri	privabljalno	576453	148986
9	JURŠINCI	SAKUŠAK 356	SAKUŠAK	zveri	privabljalno	576566	151202
10	KOG - VINSKI VRHOVI	VODRANCI 311	Log	zveri	privabljalno	596472	143058
11	KOG - VINSKI VRHOVI	MIKLAVŽ 302	Slanča vas	zveri	privabljalno	592448	147590
12	MAKOLE	PEČKE 773	BRDO	zveri	privabljalno	551731	131771
13	MARKOVCI	BUKOVCI 415	Bukovci - grijes	zveri	privabljalno	573566	136449
14	MARKOVCI	DRAVCI 460	Bukovci - grijes	zveri	privabljalno	574004	135665
15	POLJČANE	STUDENICE 783	Pritensko	zveri	privabljalno	546709	128633
16	SREDIŠČE	SREDIŠČE 338	Smetjak	zveri	privabljalno	599448	138262
17	STOPERCE	STOPERCE 502	Vencelija	zveri	privabljalno	554927	125484